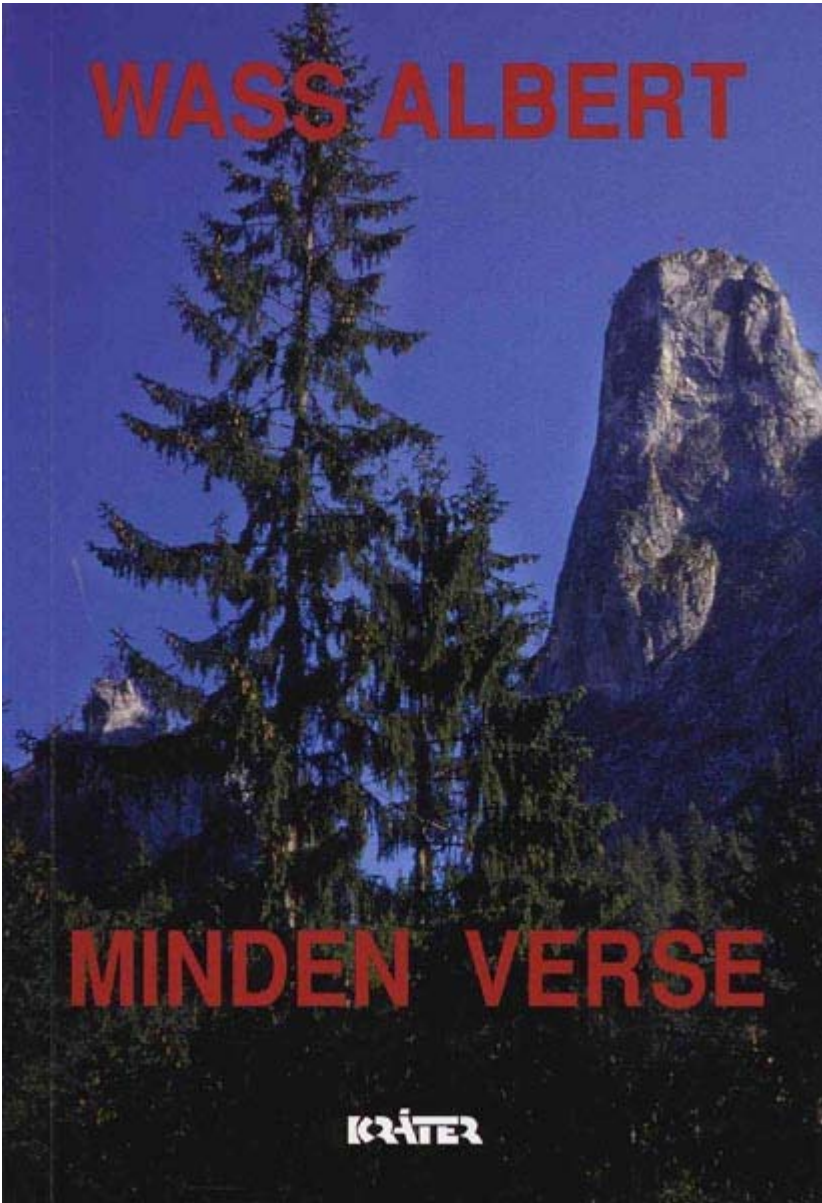

WASS ALBERT

MINDEN VERSE

KRÄTER

A kibővített, gyűjteményes kötet hű tükrre Wass Albert lírai életművének: a tehetségét felvillantó korai verseskötetek után a debreceni tanulóévek újonan előkerült versciklusa mutatja fel az érlelődő lírikus szülőföldért és emberiségért aggódó költészetének értékeit, majd az emigrációban kiadott nagyhatású versesköteteit a föllet publikációk és a posztumusz kéziratok egészítik ki. Az *Új székely ballada*, a *Búcsú Európától* és a *Tölgyfa az idegen földön* címen összeállított ciklusok egy-egy önálló fejezetei az írófejedelem életének, aki vershagyatékának tanúsága szerint soha nem akasztotta fel a „parti fűzekre” a hárfát, bár sokan örültek volna elnémulásának, elnémitásának. Wass Albert egy 1955-ös írásával szólva: „Mert elhívás és isteni parancs elől elmenekülni nem lehet, még barlangok mélyébe se, televíziók izzó lámpái elé se, vadnyugati ostobaságok gyártása mögé se. Ha igazán író az író és Isten gondolata feszíti belülről: a gondolat könyvvé lesz előbb-utóbb.”

Kráter Műhely Egyesület
Wass Albert Életműve
15. kötet (bővített kiadás) kemény kötésben
1. kötet (bővített kiadás)

Szerkesztette: *Turcsány Péter*

Az Összegyűjtött versek második, bővített kiadása

Pomáz, 2003

Kiadásunk Bakó Endre, Beyer László és Deákné Balázs Ildikó *sajtótörténeti kutatásai, továbbá a családi hagyatéka verseinek felhasználásával készült, Wass Endre hozzájárulásával*

©Szász Lóránt és örökösei, 2003

©Kráter Műhely Egyesület, 2003

Felelős kiadó és sorozatszerkesztő Turcsány Péter

Sorozattervező tipográfus Kovács Kristóf

A borítón Kaposy György *fotoí*

A német nyelvű fordításokat Billinger Edit
és az angol nyelvű fordításokat Albert János és Gyöngyös Imre *készítették*

ISBN 963 9195 38 3 Wass Albert Életműve

ISBN 963 9472 64 6 kartonkötés

ISBN 963 9472 65 4 keménytáblás

Kiadja a Kráter Műhely Egyesület
2013 Pomáz, Búzavirág u. 2. Tel./fax: 06-26-328-491
E-mail: info@krater.hu
www.krater.hu

A szerkesztő munkatársa
Gáspár György

Műszaki szerkesztő
Várvédy Zsuzsa

Nyomás AduPrint Kft.
Felelős vezető Tóth Béláné

Neuss

A VESZÉLYEZTETETT NEMZET KÖLTŐJE

*Isten, add, hogy bujdosásom
így végződjék egy szép napon:
roskadjak én is le az útra,
tettől, tudástól gazdagon
maradjak ott nagy reményjelnek,
hogy bárki, aki haza vágyik
s átlép felettem gondtalan,
úgy mondja halkán, boldogan:
már csak tíz perc az út hazáig.*

(Otthon-fa)

Wass Albert regényíróként, novellistaként, költőként, emigráns politikusként és nagyhatású közíróként is zsoltáros-szavú író. Zsoltáros idők Homérosza. Nem felejtí, s nem feledteti a XVI. századi Tinódi Sebestyén táncba szőtt ritmusainak magyarázatát: „Ti magyarok! jobb ha mind egygyé léstök, / Mint eddig egymást ne úgy szeressétek; / Úgy ad Isten jó szerencsét tinétek, / És megszabadítja idegen néptől földetök.”

A Trianon utáni magyarságnak – éppúgy, mint a Rákóczi Szabadságharc bukása után Erdélynek – alapélménye marad a nemzeti szétszakítottság állapotában megfogalmazódó Únió utáni vágyakozás. Egymást váltó és egymásba kapaszkodó generációk a politika sodrában – hol mámorosan, hol pedig, mint a XX. században, lelki vágyak és történelmi intézmények „romjai között” – vetettek számot történelmünk fájó realitásaival. Wass Albert sorsát a román impérium alatti megaláztatások sora, a II. bécsi döntés utáni felemás és néhány éves nemzeti együvértartozás lelkesültsége, a 2. világháború kezdetben felemelő, majd szörnyűséges harcai, később a megalázó menekült-státusz, az emigráció hontalanságában a bujdosónak kijáró félig szegett kenyér, majd Amerikában is a Kárpát-medencei magyarságért folytatott szerlelemi harc és kiállítás jellemzi.

A tizenhét évesen kamaszköltőként induló Wass Albert – aki 1928 márciusától a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság tagja – a rövidebb-hosszabb, sőt az egyre hatásosabb epikai korszakai mellett halála pillanatáig nem hagy fel a lírai húrok pengetésével. Életében három verseskötetet jelentet meg, de versei más újságokból és a Wass-család hagyatékából is rendre-rendre előkerülnek.

Költői, majd írói útját tanárként Áprily Lajos, szerkesztőként és atyai barátjaként Reményik Sándor és Kuncz Aladár, fiatalkori társaként Dsida Jenő egyengeti és bátorítja. Velük közös transzszilván eszmeiségű gondolkodását korán felismerhetjük verseiben. Csak sajnálattal jelzem irodalomkutatásunk emlékezet-

kihagyását, hogy Wass Albert legkorábbi Erdély-hitvallású dokumentumait éppen jelen kötetünk mutatja fel elsőként, Bakó Endre és Beyer László sajtótörténeti kutatásai alapján, a főleg Debrecenben megjelentetett versekben (*Erdély, Gyertyaláng, Kolozsvár: 1930, Látogatás*)

S mily furcsa is: Halottak éjszakáján
a hősök lelke hogyha hazaszállna:
hány lenne, aki nem találna többé
széles e földön egy piciny hazára!

Szélvész üvölt a csíki hegyek ormán,
fekete fenyők zúgnak szilajon...
Hazájukat ha számon kérik egyszer,
mit fogsz felelni, győztes Trianon?

(Gyertyaláng)

Az 1928-ban és 1929-ben – 20-21 évesen – kötetet publikáló Wass Albert éppen a mostani kötetben előkerült versekből állíthatta volna össze harmadik kötetét, de magyarországi, majd nyugat-európai tanulmányai mellett erre nem került sor. Meg kellett tennünk ezt utólag – irodalomtörténetünkben szokatlanul, de nem egyedül állóan, hiszen tudjuk, hogy Ady Endre *Utolsó hajók* című posztumusz kötete is utólagos összeállítás eredménye. Munkánk eredménye az *Ünnepvárás* című rész ciklusokba illesztett gyűjteménye. (Kötetünk e részében következetesen tudtuk jelezni a versek lelőhelyeit.)

A kor és az erdélyi sors szelleme mintha elsődlegesen nem a lírikusi kibontakozást tartogatta volna Wass Albert számára. A poétára komoly munka várt. Helytállás a Debreceni Gazdasági Akadémián, majd a Sorbonne-on, később a bukaresti katonáskodás porondján, majd hazatérve a családalapítás, az öt gyerek felnevelésének semmihez sem hasonlítható szépségei és gondjai várták és a párszáz hold kemény mezősegi föld gazdálkodásának mindennapjai. A versek közlése el-elmarad, Kisbán (Bánffy) Miklós buzdítására regényírásba fog: prózasorok, novellaszövétnékek gyulladnak fel egyre gyakrabban az életmű oltárán.

A harmincas évek több emlékezetes novella és két nagyszerű regény sikerét hozza. Az irodalmi munkát tanúságételnek tekintő költő a nemes-veretű magyar epika lírával erősen színezett változatát teremti meg. Hosszú-hosszú homéroszi alkotó-periódus veszi kezdetét a mezősegi családfő életében. Első regénye sikerét jelzi, hogy 1939-ben megkapta a Baumgarten-díjat.

1940-re már a trianoni generáció talpraállásának regénye fogalmazódik meg a *Csaba* című remekműben: szociális valóságábrázolás, történelmi igazságtétel-keresés és ősi nyelv, zene, ritmus egysége meghódítja a magyarországi olvasók szívét. A rég hallott igazság-hű szavak zenéjét, poézisét nem felelheti el az olvasó; ha versebe tördelnénk, így festenének a felejtetetlen sorok:

„Magyarok mennek, téli éjszakában, öreg erdélyi földön.
Lopva, bújva, falvakat kerülve, gerincről-gerincre.
Ó, sokszor mentek már így, nehéz nagy időkben,
erdélyi magyarok, igen-igen sokszor.

Karmos szél éri őket, vad, hideg hegyi szél.
Zúzmara lepi a bajuszukat, szemöldöküket.
Nehéz a járás, töretlen hóban gerincről-gerincre.
De mennek.”

(Részlet a Csaba című regényből)

A hihetetlenül gazdag, közel huszonnyolc regényt és közel háromnegyed-száz novellát magába ölelő epikai életmű a kárpáti havasok mesés mítoszvilágát, a közép-európai sorskérdések filozófiai öszszegzését, antikommunista szatírát, a mezőségi magyarság ezer évének epikai feldolgozását, a kommunizmus és a fasizmus közös gyökérvilágát, az emigrációba kényszerültek Nyugat-európai kitaszíttottságát, a Kelet-európai lágerélményeket és sok más – még a kutatók feldolgozására váró – történelmi jelentőségű témát hozott felszínre. Ugyanakkor a II. világháború utáni epikai áradást ismét versek indítják el vagy kísérik, kimondva az emigrációs sors gondját-baját, esetenként tragédiáját. (Az 1969-ben, Amerikában megjelentetett verseskötetében maga a szerző jelzi dátumokkal a *Dalol a honvágy* és *A láthatatlan lobogó* című ciklusok verseit. Talán éppen megjelentetésük közel két évtizedes megkésettisége miatt ismerhették meg oly kevesen Wass Albert nagy formátumú költészetét, kortársak és kritikusok egyaránt.) Pedig azok a versek tanúsíthatták volna és tanúsítják ma is, hogy Petőfi *Vén zászlótartója* kezéből volt, aki átvegye a *Láthatatlan lobogót*:

„Megmarkolom és nem hagyom,
ha le is szakad a két karom,

ha két lábam térdig kopik:
de feljutok a csúcsokig!

S utolsó jussomat, a Szót,
ezt a szent, tépett lobogót

kitűzöm fent az ormokon
s a csillagoknak meglobogtatom!”

(A láthatatlan lobogó)

A zsoltárt termő idők és írónk homéroszi hangvétele megtalálta műveinek egyetlen és fájdalmas tárgyát, valódi hősét: a II. Világháború magyarságát, a kiválasztott nép helyében a veszélyeztetett népet, a létében szétszaggatottat, a nemzetlététől majdnem megfosztottat:

„Egyik napon Tamás vagyunk,
 másik napon Júdás vagyunk,
 kakasszónál Péter vagyunk.
 Átokverte, szerencsétlen
 nagypéntekes nemzet vagyunk.”

(Nagypénteki sirató).

A világháború utáni szétszórattatás élménye nemegyszer a magyarság-érzésen túli, mondhatni világirodalmi és egyetemes üzőttséget kifejező verssorokra ihleti. Az orosz Paszternákra emlékeztetnek nem egy versének érzékletes képsorai:

„Ujjonganak a kerti fák!
 Kutyám boldogan felcsahol!
 A ház előtt vár a család
 s egy gyermek kacag valahol...!

(Igaz lenne, hogy a fákból
 már egy sem áll? A ház halott?...
 S azt a kis sírt, ott fent, már régen
 betaposták az állatok...?)

Éles fütty. Váltók zakatolnak.
 Ronggyá szakad a látomás.
 München. Romok. Vak pályaudvar.
 Megérkeztünk. Végállomás.”

(Utazás)

Tézis – antitézis – szintézis a fájdalom lírai hatványára emelve.

Ahogy Isten a nyelveken való szólás talentumát adta prófétáinak, úgy a költő Wass Albert is többnyelvűen szól a világháború utáni Babel zürzavarában, majd amerikai emigrációjában. A Wass-család ládáiban őrzött hagyatékából nemcsak példátlanul nagyszámú magyarul írott vers, de németül, majd angolul írottak is előkerültek. Utóbbiakat kiváló, két nyelven alkotó műfordítók munkája nyomán ismertetjük meg olvasóinkkal (Billinger Edit, Antal János és Gyöngyös Imre nagy beleérzéssel és igényes formahűséggel segítette munkánkat.) Az *(Und langsam, langsam...)* *(És lassan, lassan...)* kezdetű verse egy szakaszát két nyelven mutatom be, hogy szimbolikusan is jelezzem a háború szörnyűségei után újrakezdett élet egyetemes igényét és hitét.

„Die Stadt liegt novh in Ohnmacht und in Trümmern.
 Die Menschen fristen ihr Leben wie die Ratten.
 Doch Gott ist da: verborgn im rauchen Schatten
 bauen schon dir Trauben ihren Nester.”

„A város ájultan hever, romokban.
Az ember itt még patkánysorsot él.
De Isten itt van mindenütt: fehér
galambok fészük építik nyugodtan.”

A strófa zárt és tökéletesen ölelkező rímképlete és a gondolat komolysága, komorsága Rilke igényességére, lemeztelenítő képlátására éppúgy hangolódik, mint Áprily vagy Pilinszky hasonló időkben írt fájdalmas, de hitet sugárzó soraira:

„S mikor völgyünkre tört az áradat
s már hegy se volt, mely mentő csúccsal intsen,
egyetlenegy kőszikla megmaradt,
egyetlen tornyos sziklaszál: az Isten.

(Áprily L.: Menedék)

„Mert megölhették hitvány zsoldosok,
és megszűnhetett dobogni szive –
harmadnapra elgyőzte a halált.
Et resurrexit teria die.”

(Pilinszky J.: Harmadnapon, részlet)

Az újonnan előkerült költői hagyaték jelentősége miatt kellett ismét a tematikus összeállítás szokatlan eszközéhez nyúlnunk. A kötetben és sokszor emigrációs lapokban sem megjelentetett költeményeket ismét ciklikus tematikájú rendbe soroltuk. Így kerekedett egészé az *A hontalanság útján* címmel ellátott „életmű-záró verseskötet” a könyvön belül. Megrendítő, jeremiási hang uralkodik az *Új székelly sirató* címen összeállított első ciklusban.

„De hány Kovács Kis István él ma
Aradtól nyugatra s keletre.
Nézik a változott világot
s nem lelik meg az utat benne.
Mert úttalan lett a világ,
korom lepte be és hamu,
s a gyűlölet szennye alatt
riadtan mered fel az égre
sok-sok néma vértanú.”

(Kovács Kis István balladája)

Elmondhatjuk, hogy a *Búcsú Európától* ciklus, majd a *Tölgyfa az idegen földön* című, feltehetően Amerikában megírt versek teljes költői életművé kerekítik Wass Albert versvilágát. A könyvünk megjelentetéséig csak töredékesen, valójában szervetlenül megismerhető, néhányak által – eléggé fel nem róhatóan –

egy verses költőnek tartott lírikusról végre teljes porté rajzolódhat ki az olvasók előtt.

Ki is hát ez az ember, a mi epikus Homéroszként is zsoltáríró költőnk és költőként is a világégést láttató epikusunk, aki nem szűnik meg haláláig saját maga és nemzete, szűkebben véve Erdélyi népének igazságait, látomásait fülünkbe súgni vagy olykor üvölni. 1947-es, a *Léleklátó* című versében egyik barátjáról írja a következő lelki portrét, amely önmagára is igaz:

„Arcán mindent tudók mosolyával
bölcs-szelíden néz szembe a világgal.

Keresztül lát álarcon, jelmezen.
Előtte minden ember meztelen.

Minden titok mélyébe belelát
és mosolyogva mindent megbocsát.

Mert minden mögött, ami emberi,
a rejtett összefüggést keresi.

A titokzatos aranyfonalat,
mely valahol a mélységben halad,

s túl emberen és sorsokon felül
egy fenséges titokban elmerül.”

Egy 1947-es, csak újságban megjelent versében még mindig – akár Picassoval egyetértve is – a háborúk poklait megélt emberiség feltámadásáért dalol, fájdalommal hitelességgel. Istenben bízó szavakkal:

„Emberek vagyunk még, emberek!
Nem zúzott gépei egy bomlott-agyú kornak!
Nem tépett lomb, kit vak szelek sodornak!
Emberek vagyunk még, Isten népe!”.

(Az első galamb)

Érezzük-e a költőt indulásakor meghatározó erkölcsi tónust, hangszínt, Áprily Lajos humánusának hangját?

A magyar rím és strófaépítés kiváló mestereként ismerjük meg az Európától négy gyerekek búcsút vevő költőt, Janus Pannonius híres *Búcsú Váradtól* című költeményéhez hasonlíthatóak az alábbi, hatalmas formakultúrával megírt csonkastanzák:

Apátoknak majd megbocsássátok,
ha bús szemében megrezdül egy könnycsepp,
mikor kihull száján a búcsúszó,

s a régi partok lassan tovatűnnek –
fiaim, holnap indul a hajó.

Jaj, annyit kellene még mondani,
de fáj a nyelv és néma már a száj,
az ájult szív verése elhaló,
s a fáradt vágyak csapzott szárnya fáj –
fiaim, holnap indul a hajó.

Álmodjatok csak, majd virrasztok én.
Kárpátok orma, álmodó Maros-völgy
és drága Erdély, árva szép hazám!
Emlékezésem visszanéz, hanyatló
napom ráveti búcsúsugarát –
s holnap reggel indul a hajó.

(Búcsú Európától)

Ez a költemény, mint annyi más verse is, a magyar nemzet XX. századának hány sebéit és hány család sorsát, végzetét énekli ki.

Nem volna teljes, ha nemoznánk arról az immár költőfejedelmi tettről, amelyet az *Üzenet haza* című nagyzsoltár jelentett a magyarságnak, nemcsak az emigrációban, de itthon, a katonailag és társadalmilag megszállt Magyarországon s az elszakított nemzetrészek körében is. E költemény hatásának csodája nem szűnik meg napjainkban sem. Mondhatjuk, hazatért költemény ez az *Üzenet*, nemzedékeket versélményben egyesítő himnusz. Hazai szívekre s értőkre talált végre itt a Kárpát-medencében. Nem vagyunk bizonyosak, hogy a csillagok állása megváltozott volna, de Wass Albert hitét közösen vallhatjuk vel együtt mindnyájan ma is:

„És üzenem mindenkinek,
testvérnek, rokonnak, idegennek,
gonosznak, jónak, hűségeseznek és alávalónak,
annak, akit a fájás űz és annak,
kinek kezéhez vércseppek tapadnak:
vigyázzatok és imádkozzatok!”

Turcsány Péter

Kötetünk címadásával Wass Albert költői életművének már végre áttekinthető teljességére utalunk, természetesen magunk is várva a minden utáni minden versek további felfedezéseit. A korábban általunk, a Kráter Műhely Egyesület által kiadott *Összegyűjtött versek* és a marosvásárhelyi Mentor kiadó által megjelentetett *Nagypénteki sirató* című kötetek versválasztékánál hangsúlyozottan bővebb,

rendezettebb és áttekinthetőbb költészet-kozmoszt kívántunk olvasóinknak átnyújtani.

Az író életében megjelentetett kötetek versei esetén csak ott és akkor jeleztük keletkezésük helyét és idejét, ahol azt a szerző is megtette. Egy kivétel esetében (Erdélyi *vallomás*), ahol a versnek egy, a kötet megjelentetése utáni változatról tudtunk.

A kéziratos hagyaték versei közül többnek a szerkesztő adott címet, jelezve ezzel a költemények teljességét, befejezettségét. Ilyen esetekben a cím alatt zárójelben feltüntettük a versek első sorát. A hozzánk eljuttatott változatokból minden esetben vagy a szerző legkésőbbi változatát, vagy az esztétikailag legteljesebbnek tűnőt válogattuk be. Előfordult az is, hogy változatlanul a vers első sorát tettük címhelyzetbe, zárójelek közé helyezve.

Előfordult egy-egy kivételes költemény esetében (*Isten sír a Bábel tornya mellett*), hogy a kézirat szöveghiányos részeit megpróbáltuk a szerző más művének részletei alapján kiegészíteni. Az ilyen jellegű betoldást szerkesztői jegyzettel láttuk el.

Az idegen nyelvű versek esetében a fordítatlan eredeti vers címét vagy saját fordításuk első sorát adták a magyar változatban címnek a fordítók. (*A szerkesztő*)

ÜZENET HAZA

*Üzenem az otthoni hegyeknek:
a csillagok járása változó.
És törvényei vannak a szeleknek,
esőnek, hónap, fellegeknek
és nincsen ború, örökkévaló.
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.*

*Üzenem a földnek: csak teremjen,
ha sáska rágja is le a vetést.
Ha vakond túrja is a gyökeret.
A világ fölött örködik a Rend
s nem vész magja a nemes gabonának,
de híre sem lesz egykor a csalánnak;
az idő lemarja a gyomokat.
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.*

*Üzenem az erdőnek: ne féljen,
ha csattog is a baltások hada.*

*Mert erősebb a baltánál a fa
s a vérző csonkból virradó tavaszra
új erdő sarjad győzedelmesen.
S még mindig lesznek fák, mikor a rozsdá
a gyilkos vasat rég felfalta már
s a sújtó kéz is szent jóvátétellel
hasznos anyaggá vált a föld alatt...
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.*

*Üzenem a háznak, mely fölnevelt:
ha egyenlővé teszik is a földdel,
nemzedékek őrváltásain
jönnek majd újra boldog építők
és kiássák a fundamentumot
s az erkölcs ősi, hófehér kövére
emelnek falat, tetőt, templomot.*

*Jön ezer új Kőműves Kelemen,
ki nem hamuval és nem embervérrel
köti meg a békeesség falát,
de szenteltvízzel és búzakenyérrel
és épít régi kőből új hazát.
Üzenem a háznak, mely fölnevelt:
a fundamentum Istentől való
és Istentől való az akarat,
mely újra építi a falakat.
A víz szalad, de a kő marad,
a kő marad.*

*És üzenem a volt barátaimnak,
kik megtagadják ma a nevemet:
ha fordul egyet újra a kerék,
én akkor is a barátjok leszek
és nem lesz bosszú, gyűlölet, harag.
Kezet nyújtunk egymásnak és megytünk
és leszünk Egy Cél és Egy Akarat:
a víz szalad, de a kő marad,
a kő marad.*

*És üzenem mindenkinek,
testvérnek, rokonnak, idegennek,
gonosznak, jónak, hűségesnek és alávalónak,*

*annak, akit a fájás űz és annak,
kinek kezéhez vércseppek tapadnak:
vigyázatok és imádkozzatok!
Valahol fönt a magos ég alatt
mozdulnak már lassan a csillagok
s a víz szalad és csak a kő marad,
a kő marad.*

*Maradnak az igazak és jók.
A tiszták és a békességesek.
Erdők, hegyek, tavak és emberek.
Jól gondolja meg, ki mit cselekszik!
Likasztják már az égben fönt a rostát
s a csillagok tengelyét olajozzák
szorgalmas angyalok.
És léssen csillagfordulás megint
és miként hirdeti a Biblia:
megméretik az embernek fia
s ki mint vetett, azonképpen arat.
Mert elfut a víz és csak a kő marad,
de a kő marad.*

(Bajorerdő, 1948)

Virágtemetés

Annak, aki velem temetett.

ELŐHANG

Volt egyszer egy ember, aki az ő háza udvarán oszlopot épített az ő Istenének.

De az oszlopot nem márványból faragta, nem kőből építette, hanem ezer meg ezer apró, csillámló homok-szemcséből, és a homok-szemcséket köddel kötötte össze.

És az emberek, akik arra járva látták, nevettek rajta és azt mondták: bolond.

De az oszlop csak épült, egyre épült, mert az ember hitt a szívében építette az ő Istenének.

És amikor az oszlop készen állott, az emberek még mindig nevettek és azt mondták: majd a legelső szél összedönti.

És jött az első szél: és nem döntötte össze.

És jött a második szél: és az sem döntötte össze.

És akárhány szél jött, egyik sem döntötte össze,

hanem mindegyik szépen kikerülte az oszlopot, amely hitt épült.

És az emberek, akik ezt látták, csodálkozva összesúgtak és azt mondták: varázsló.

És egy napon berohantak az udvarára, és ledöntötték az ő oszlopát.

És az ember nem szitkozódott és nem sírt, hanem kiment megint az ő udvarára

és hitt a szívében kezdett új oszlopot építeni az ő Istenének.

És az oszlopot most sem faragta márványból, sem nem építette kőből, hanem megint sok-sok apró homok-szemcséből és a homokszemcséket köddel kötötte össze.

(Szentgothárd, 1926. november 14.)

AJÁNLÁS

*Ködös mezőn láttál már útra kelni
fecskét, ki többé nem tért vissza újra?*

*Reménytelen, szívet-döbbentő álmot
vittél temetni golgotás, nagy útra?*

*Mikor az álmaid mind szárnyra keltek,
s búcsúzatlan indultak messze-földre:
mentél akkor, Testvér, a temetőbe?*

*Ha jártál ott,
s ember-szívektől messze-zárt panasszal
kerestél halló-fülű holtakat:
akkor tudod, az útam hol halad.*

*Akkor tudod:
már engem is kísért sok dőre hit,
s most keresésben elbukott reményem
könnyes szemmel a temetőbe vitt;
s a temetőben holtakat találtam,
és láttam:
végtelen itt a keresőknek útja...*

*Testvér, láttál már nálunk útra kelni
fecskét, ki többé nem tért vissza újra?*

RÜGYEK

RÜGYEK

Az orgona-bokorra cinke szállt,
s a kis rügyeknek halk titkot sugott:
a dombon látta már a napsugárt,
már jönni fog,
s a lombok börtönére fényt havaz!
Smaragd szívekben felpezsdült az élet.
Csodás remény: valahol újra éled
egy régi álom, csillogó tavasz.

Lelkünkben is
ilyen rügyecske tán a gondolat.
A jég alatt
szellem-páncélzat védi: kőkemény.

Egy forró csókra hirtelen kipattan,
s dalos tavasz lesz: csengő költemény.

„IDILL A MAGASSÁGBAN”

Reményik Sándornak

... És jött az orkán.
A vén fenyő-Titán recsegve dőlt...
egy közel-álló átölelte őt.

S most áll tovább,
mint akire végetlen béke vár...
csak ők tudják ketten: hogy vége már.

Ha egyszer csöndes, fenyves életembe
nagy lelki harcok fergetegje jő,
tudom: gyöngébb leszek, mint ez a vén,
zúzmó-szakállú aszkéta-fenyő.

S ha lelkem akkor összeomlana,
titokban, csendben, hogy ne tudja senki:
ki fog majd engem karjaiba venni?

(Mező-Záh)

MESE

Az Isten előtt álltunk régen,
egyetlen testvérem és én,
s a nagy Urat zokogva kértem:
engedje meg, hogy mint az égben,
a földön is legyen enyém.

Bár egy reménysugárkát adjon,
ha talán ennyit nem lehet,
hogy lent a könnyes, bús világon,
hogyha keresem, megtalálom
az én testvéremet.

És szólt az Úr: adok neked
ezer virágos, könnyű álmot,
s ha egyedül vagy, ha bánat vert meg,
s minden könnyeddel őt kerested,
talán megtalálod!

Érzem, ezen a bús világon
valaki engem vár, szeret,
s gyötör ezer tavaszi álom:
kerestem bár, de nem találok
az én testvéremet.

MAGÁNYOSSÁG ERDEJÉBEN

Ez itt a magányosság erdeje.
Itt én vagyok csak; én és valaki,
valaki, akit nem is ismerek.
És aki mégis, mégis elkísér,
akármeddig megyek.
Valaki, akit mégsem ismerek.

S van itt egy álmom: különösen szép,
és különösen mégis fáj nekem:
Valaki egyszer majd élémbe lép,
és megfogja két tévelygő kezem,
lecsókolja két könnyező szemem...
Valaki majd az életembe lép,
aki százszor több, mint az életem.
Van itt egy álmom: különösen szép,
és különösen, mégis fáj nekem...

Ez itt a magányosság erdeje.
Itt én vagyok csak, én és valaki,
Valaki, akit nem ismerek,
és akiről még tudnom sem szabad:
Bár jobban szeretem, mint magamat.

JEGENYÉK

Egy másik jegenyének

Állunk egymástól messze-távol,
és minden álmunk messzeség.
Vagyunk bús, árva óriások,
rekettye-raj közt büszke Mások:
idegenek és jegenyék.

Valahogy úgy találunk egymáshoz,
ahogy élünk, ahogy vagyunk,
s ahogy majd meghalunk.

Ha néha fáj az árvaságunk,
és a szívünk már nagyon éget,
meglátogatjuk bús, magányos
testvéreinket: jegenyéket.

Megkérdezzük: hogyan aludtak?
Megkérdezzük: még meddig állnak?
és elmondjuk, hogy milyen bölcsek,
mert mindent messziről imádnak.

Olyankor halkan elcsitul a vágyunk
és szertefoszlik minden messzeség,

s a szellő ajkán elbeszélgetünk,
mi ketten, akik így magunkban állunk,
és ők, a jegyenék.

A NAP

Olyan a szemed, mint a Nap,
kár volt, hogy belenéztem,
mert jaj, Te a Nap rokona vagy,
s nekem a Nap az ellenségem.

Kerüljük egymást ősi daccal
és minden ősszel gúnyolom,
s ő rám nevet minden tavasszal.

Nyáron elüldöz messze, messze:
harmat-homályos rengetegbe,
olykor csak játszadoz' velem,
hanem mikor meghalt a Nap:
az őszi estét szeretem.

Mikor a te szemedbe néztem,
érezem, egy kissé messze néztem:
mert Te a Nap rokona vagy,
s nekem a Nap az ellenségem.

CSOLNAKOK

Ezek az álmaim.
Bár csolnakok csak: rózsaszínű-szépek,
és érdemes, hogy érettük reméljek.

Mert a rév, jaj, messze van nagyon,
s innenső parton eltemetek százat,
míg kikötőbe ér egy csolnakom.
Mert a tenger kegyetlen nagyon.

Ma megint egy új csolnakot bocsátok,
s a boldogság szent váltság-ára: kín.
Alatta örvény kavarog: az átok,
de szelek hajtják: ezek vágyaim.

S ki annyi vést már konok daccal néztem,
leroskadok most, könnyörögve, kérve,
Ó Istenem, engedd, csak ezt az egyet,
hadd jusson el a rózsaszínű révbe.

Mert legszebb csolnakom. Jaj, drága csolnak,
s valóság-partra hogyha nem jut át:

felöltöm a Karthausi csuhát.

RÓZSA-FALAK

Grandpierre Emil volt osztálytársamnak

„Éj van. Alszik a mesebeli vár;
Álom-királyném, most hozzád megyek:
dacos, kőbaltás, bátor, vad gyerek,
és jaj annak, ki most utamba áll!

Megdöngetek ma minden érc-falat,
s csillag-tüzes fekete ég alatt
homokba döntök minden érc-traverzes,
komor, vaspántos kaput és falat!”

S mikor karom ádáz ütésre lendült,
hogy lecsapjon a csoda-rejtő várra:
egy rózsza-inda felkúszott nevetve,
s égő virággal perc alatt belepte,
és ütésemet mosolyogva várta...

Zord fegyverem halkan lehullt a földre,
harcos szememnek csillogott a könnye,
s leborultam a rózsza-vár alatt...

Csillagvilágos mesebeli éjjel
mosolyogtak a rózsaszín falak.

VIRÁGOK

Ha csókos szellő szárnyán
hangod zenéje kél,
halott lelkemről árván

lehull a szemfedél.
Belőle csengve-zengve
ezer virág fakad,
s virággal szórja szerte
a Te tavaszodat.

De ha az esti csendben
elnyelnek lent a fák:
valahonnan kiserken
egy fekete virág.
Idéz az alkonyatba
egy könnyes, bús varázst,
s lelkemre szórja lopva
az őszi hervadást.

TAVASZ-VÁRÁS

Érzed? Jön a tavasz,
a fák alá
már tarka-fátylú verőfényt havaz.
A messzeségből hírnök érkezett:
madár lebeg a rónaság felett,
s fény szállt a holt avarra: Hóvirág.

Ugye testvér,
csábítanak most halk melódiák,
ezer kis visszatérő róna-dal,
S ugye neked is tarka a világ,
s az álmaid megannyi könnyű lepkék:
már nemsokára zöldül a levél,
és visszaszáll a tavasz és a fecskék,
és a fecskékkel ő is visszatér...

Ha jönne már...
úgye testvér, megálmodod mi lenne?...
S egy kis meleg
belopódzik halkan a szívedbe...

A BÉRCEK ÉNEKELNEK

Szeretett Apámnak ajánlom

A BÉRCEK ÉNEKELNEK

Hallottad már,
mikor az esti-kék hegyek csoportja
egy dörgedelmes ősvitába kezd?

Halvány lilán mikor leszáll az est,
s a völgyben puska robbant zord halált,
hallottad már a félelmes zenét:
az őserdők felharsogó szavát?

A rianást, amely követve nyomba'
a hang után a végtelenbe fáj,
s fülekbe zúg: bujkáló idegen,
a végtelen szentség előtt megállj!

És a vadász, ki lent a szőke völgyben
csodálkozva a bérctetőre torpad,
vad félelmében énekelni kezd,
s önhangjától ijedten összeborzad.

BOGÁNCSS

Száraz bogáncsot üldözött az orkán
pókháló-fátylas, őszi dombon át,
s közben
halál-rapszódákat orgonált.

Engem is úgy űz a Sors szele,
és úgy szegődött társamul a bánat,
mint bogáncshoz a bükkfa levele,
mely beleakadt, s most rohan vele,
s a kísérésben soha el nem fárad.

Testvér, ha látsz a bükkös alján
szél-tépett, árva, vad bogáncsot,
suttojj el érte nagy-titokba'
a harmat-könnyes alkonyatba
egy hófehér, szent imádságot.

A MAGÁNY TEMPLOMÁBAN

Itt nem lehet
csak áhítattal járni.
Szent tölgyfa-bolt:
itt mindent megtalálni
ami volt.

Itt a Csend lakik
és a szent Magány,
csak itt lehet
imádkozni talán.

Csak itt lehet
szívet megnyugtató
nagy Estre várni
és megtalálni
a mosolygó Halált.

Itt látni kell,
milyen megnyugtató
ez a furcsa szó,
ez az Este szó.

Itt látni kell:
hogyan szép is a Halál,
villámfényben
ha néha arra jár,
mikor áldozati tűz
lobban
és orkán orgonál.

Mert templom ez:
a Magány temploma,
A Szépség temploma,
Az Idő temploma,
Az Élet temploma,
A Halál temploma,

az Örökkévaló
nagy Csend-temploma.

Lehet-e itt
Isten-tagadva járni,
és a Halált
remegve, félve várni
és megtagadni,
hogy szent a Magány,
s tagadni, itt,
hogy szent a temploma?

Nem. Soha.

LÁTHATÓ AZ ISTEN

Füben, virágban, dalban, fában,
születésben és elmúlásban,
mosolyban, könnyben, porban, kincsben,
ahol sötét van, ahol fény ég,
nincs oly magasság, nincs oly mélység,
amiben Ő benne nincsen.
Arasznyi életünk alatt
nincs egy csalóka pillanat,
mikor ne lenne látható az Isten.
De jaj annak, ki meglátásra vak,
s szeme elé a fény korlátja nőtt.
Az csak olyankor látja őt,
mikor leszállni fél az álom:
Ítéletes, Zivataros,
villám-világos éjszakákon.

LOHENGRIN

Báró Bánffy Marianne-nak

Megkérdeitek majd: honnan jöttem,
miért vagyok, miért születtem,
akkor tudom: ez a halál.

Akkor jön majd a hattyú értem,
szomorú némán, hófehéren,
s előttem csöndesen megáll.

Tudom előre: ez az óra
létünknek őszi véradója,
s e kérdés régen vár reám.

Akkor némán kengyelbe lépek,
s a régi várba visszatérek,
hó-sápadt hattyú-paripán.

„NON INUTILIS VIXI”

Dr. Bignié Bélánénak

Az életünk egy furcsa kis mese,
szeszélyes játék, bús színész dolog,
minden egy szürke váz körül forog,
fénnel cifrázva, könnyel is tele...
Az életünk egy furcsa kis mese.

Ami körülvesz, minden: színfalak.
Nincs hang, nincs szellem, nincs szín, nincs alak,
a fény, a rózsza, a dal, a babér,
ha majd kilépünk, újra visszatér,
s új élet-színészeknek itt marad.
Ami körülvesz, minden: színfalak.

S vajjon, ha majd a halk függöny legördül,
s érezzük már a Csend leheletét,
elmondhatjuk a taps elé kiállva,
hogy nem játszottuk mi sem el hiába
e végzetes, csodálatos mesét?

„NOLITE TANGERE CIRCULOS MEOS!”

Szeretett apámnak ajánlom

Mikor nagyon erős a támadás,
mikor letéptétek már minden álmat,
s számomra többé semmi, semmi más:

erős, nyugalmas, szent hitem maradt,
mikor a lelkenen már mind romok
a délibábon épült templomok:
hogy a hitemet senki meg ne sértse,
Archimédeszként a vaksötétbe
magam körül egy bűvös kört vonok.

Eddig lobogtam, küzdtem, vágytam, égtem:
utolsó végváramba visszatértem,
s dárdák elől páncéltalan magam
egy láthatatlan körrel kerítem.

Megálljatok!
Ezen túl Én vagyok, és a Hitem!

ERDÉLYI VALLOMÁS

Testvér, egy vallomással tartozom neked,
amit oda-át a szél beszél:
erdélyi fák között
egy évben kétszer hull a falevél.

Ősszel – mikor a hervadás leszáll
s az árva fák közt zúgni kezd a szél.
És tavasszal, mikor a holt mezőkre
az élet lüktetése visszatér.

Nálunk akkor is hull a falevél,
nálunk akkor is búsak a lelkek,
mikor a rónán pacsirta dalol,
úgy ég olyankor... úgy fáj valahol...

Tavaszi szél
még jobban megcibálja itt a fákat,
s mi megmaradt: emléke régi nyárnak,
az a kevés is mind, mind lepereg...

Erdélyi fák között, én nem tudom miért:
de kétszer hullanak a levelek...

[* *A Virágtemetés című kötetben közölt szöveghez képest a Pásztortűz, 1928 október 14. alapján módosítottuk a verset. Ebben új cím szerepel és két kezdősorral egészül ki a nyitószakasz. A szerk.]*

NEKÜNK MI MARAD?

Gróf Horváth-Tholdy Margitnak

Ha majd lehull az utolsó levél,
mely fogva tartott még egy kis nyarat:
nekünk mi marad?

Ha majd a dombot hómező takarja,
temető lesz a tölgy-erdők avarja,
s halottá némul minden vadpatak?

A tél kacagva szórja a szelet,
vándormadár lesz minden boldogságunk,
és enyhülést többé hiába várunk,
mert jaj, majd sírni sem lehet!

Ha elszáll, majd a legutolsó álom,
amelyben hittünk még egy kis nyarat,
s a napsugár is messze költözött:
reménytelen, nagy hómezők fölött
nekünk mi marad?

MÉRT SÍR A SZÉL?

Gróf Wass Györgynek

Mért sír a szél? jaj, mért zokognak
ezek a könnyes, régi nóták,
rügyek között a hervadást
mért dalolják?

Mért hajtja le fejét a fenyves,
s mért tép az est szívünkbe jobban,
mikor a rózsaszínű némaságba
dobban?

Nyárfalevél mért reszket úgy,
s mért keresi a lomb a sírját...?
Harmat-könnyüket a hajnalok,
jaj, mért sírják?

Ha jönne valaki,
aki egyszer megmondaná nekem,
csak úgy suttogva, csak úgy csendesen:
ahol ennyi csoda-virág terem,
a hullámos erdélyi bérceken
mért sír a szél...?

HÁLAADÁS

Ó, hála neked, könnyek Istene:
hogy adtál nekem két síró szemet,
és fájdalmat, és bánatot is hozzá,
s egy lelket, aki sohasem nevet.

Te tettél az ősz rokonává engem,
adtál magától omló könnyeket,
hogy megsirassak minden hantra hulló,
reszketve hulló őszi levelet.

Ó, hála néked, könnyek Istene,
hogy annyi bús mosolyt adtál nekem,
s megengeded, hogy mindent eldaloljak
egyetlen húrra hangolt lelkemen.

Tudom, ha egyszer kedvem kerekedne,
hogy húromat másra hangoljam át:
hálátlan voltomon haragra kelve,
Isten-kezeddél leszakítanád.

HA VISSZATÉREK

Szerető szóért könyörögve, egyszer,
ha visszatérek: Kolduló eretnek,
szeretni fognak, akik most szeretnek?

Ha lelkemen majd nagy sebek fakadnak,
s hitetlenebb leszek, mint bármikor:
a barátaim barátok maradnak?

Ha harcban járok, s véres lesz a lelkem,
villám szakad, és mennydörög felettem,

ha kitagad az ég, s a földön
életemet Isten-tagadva töltöm,
és átkokat szór rám a félvilág:

vajjon, ha akkor visszatérek,
megismernek ezek a régi fák?

HANGULATOK

HULLÓ LEVELEK

Jártál-e már бүккердöben akkor,
amikor több madár már nem dalolt,
mikor a hervadás már ráhajolt?

Mikor a messze-szálló nyár nyomán
rejtőzködő szelek osontak át,
s halált susogtak: дёр-фехёр Halált?

A lelkemen is olyan minden álom,
mint бүккердён a névtelen varázs,
mikor deresre sápadt már az ősz,
és hervadás jött, őszi hervadás.

És néha szél jön: könnyes, hallgatag,
nyomán a Csend ijedve megremeg...
aztán valami belefáj nagyon...

és aztán hullanak a levelek.

MEGJÖTT AZ ŐSZ

Szeretett anyámnak ajánlom

Ma már igazán itt az ősz. Ugye:
ma nem találsz szívedben nyári dalt?
Az én szívemből minden dal kihalt.

Ma búcsúszóban érkezett az ősz.
Ma búcsúszóval messze ment a párom...
És a szívem ma üres lett nagyon:
deresre sápadt minden, minden álom.

A hervadásban, itt, mit is keressek:
várjam, amíg a holt avar kihajt?
Mert most igazán itt az ősz. És érzem:
ma a szívemből minden dal kihalt.

ŐSZI HANGULAT

Mikor a hervadás varázsa
megreszket minden őszi fán,
gyere velem a hervadásba
egy ilyen őszi délután.

Ahol az erdők holt avarján
kegyetlen őszi szél nevet,
egy itt felejtett nyár-mosollyal
szárítsuk fel a könnyeket.

Hirdessük, hogy a nyári álom
varázs-intésre visszatér,
s a vére-vesztett őszi tájon
csak délibáb-varázs a vér.

Hirdessük, hogy még kék az égbolt,
ne lásson senki felleget,
hazudjuk azt, hogy ami rég volt,
valamikor még itt lehet.

Ha mi már nem tudunk remélni,
hadd tudjon hinni benne más:
hogy ezután is lehet élni,
hogy tréfa csak az elmulás.

A nyári álmok szemfedője
övezze át a lelkedet,
amíg a tölgyek temetője
hulló levéllel eltemet.

LEVÉL A TENGERPARTRÓL

„Torony-tetőn hetet ütött az óra...
otthon most ősz, csodás, bús őszi este,
ilyenkor mentem erdőszéli lesre,
a némasággal szent találkozóra...”

A tenger zúg... nem értem ezt a nótát...
Erdélyországban búsabb a patak,

az éger árnyán halkabban halad...
ott ezredéve csak az őszt dalolják...

A sok virágot unja már a lelkem...
legyen szélvész, eső, borongás, bármi:
úgy vágyom egy kis szürkéséget látni...
szomorú így, hogy csak tavaszra leltem...

Olyan jó volna ismét sírva menni
az őszi csenddel bús találkozóra...
itt csak tavasz, gondatlan, röpke óra.
Csak fény, virág és semmi... semmi... semmi..."

HÁZSONGÁRDI TEMETŐBEN

Egy délután a zajtól messze szöktem,
s az életemet mentem kipiheenni
a házsongárdi öreg temetőben.

Ősz volt. Halálos. Lomb-hullásos. Szent.
Olyan lélek-csitító volt a csend:
a némaság és a néma ajkú holtak.

Akkor láttam: a fényvirágos álmok,
amik a lelkem szent csodái voltak,
halottak lettek: néma ajkú holtak.

És éreztem: egyszer majd újra ősz lesz,
s a hervadásban meglassul a vérem.
akkor az őszt majd könnyörögve kérem.

A holtaktól megirigylem az álmot,
s cserébe nyújtom minden álmomat
hogy én legyek az őszi csendtől áldott.

S meglátom majd: bűbájos álmaimmal
az életemet nagyon teleszóttem...
s megállok ismét kissé megpiheenni
a házsongárdi öreg temetőben.

ŐSZ LESZ

Tudom: egyszer majd messze száll a szellő,
s a lomb homályban többé nem nevet.

Ősz lesz.

És ősszel hullanak a levelek.

Eljárok majd a temetőkbe,
és álmodó leszek, és kedvtelen.

Bánat kíséretet: lomha, őszi bánat,
és felhő lesz, és Csend, a lelkesen.

Megnézem majd a régi fákat,
és elbúcsúzom utoljára.

Megkérdézem: melyikük fáradt?

Megkérdem: vágynak még a nyárra?

Szívem az őszt még megcsodálja,
de a halált már vele érzi;
mert minden nyár csak tarka álom,
s az álmok sorsa: elenyészni.

És látom majd: nincs több virág.

S a holt mezőkről én is elmegyek.

Ősz lesz: nagy Ősz.

És ősszel hullanak a levelek.

SAJÓ-PARTI DAL

Sajó partjáról elmentek a fecskék,
a Sajó partja egyedül maradt.

Csak ők maradtak itt: az őszi esték.

Kik tűz-virágos titkait kilesték,
úgy űzték el a haldokló nyarat.

Nekünk csupán a hervadás maradt:

sárga mezők, és sárga levelek,
merengő nóták és kisírt szemek,
temetetlen vágyak, haldokló remények,
temetői álmok, koldusok, szegények,
és hervadás, és csend, és fájdalom.

Vonulnak már az árva darvak,
visszanéznak, úgy haladnak.

Kérdő szemükben néma sírás:

nem száll utánuk visszahívás,
nem éled fény a holt rögön?

De a szívekben nincs öröm,
sírás csupán, bús, őszi sírás.

DARVAK

... Fent ék alakban vonulnak a darvak...
Nem is tudom miért fáj úgy nekem
ez az éles, tragikus ék alak...
Érzem talán: ez lesz a végzetem.

Ha egyszer ősz lesz,
és értem küldenek a csillagok,
mint Lohengrinért: csoda-táltoson,
amikor meghalok:
daruvá változom.
És jönnek majd a többi darvak,
körüllebegnek, szárnyra kapnak,
s amíg lent elsírat az ének,
a végtelenbe elkísérnek.

Valaki akkor feltekint az égre,
Nem tudja mért, de könny szökik szemébe:
... fent ék alakba' vonulnak a darvak.

SZEGÉNY VAGYOK

Szegény vagyok, szegényebb mint a koldus,
aki az utcasarkon kéreget,
mert felette tiszta ég ragyog,
s az ég szereti a szegényeket.

S a koldusok nagynéha hinni tudnak,
Istenben, égben, s abban, ami szent,
és imádkozni tudnak és szeretni
s a lelkük álma: Léthe-parti csend.

És jó annak, kit szánakozva néznek,
és megsiratják fátylas csillogását
mosolytalan két könnyező szemének.

Rólam hiszik, hogy végtelen a kincsem:
pedig érzem, tudom, hogy semmim sincsen:
mindenkinek adósa maradok.

Mert szeretetben, hitben és reményben
a koldusnál is koldusabb vagyok.

A MÁSIK

Én nem tudom, mi van velem, de néha
magam elől menekülni vágyom,
hogy az a másik, titkos Énem
meg ne találjon.

Mert jaj, az egy fekete szellem,
s gonosz kínokkal rég hat át.
Ahányszor jött: rengett a lelkem,
s csatát kezdtünk: rém-csatát.

Ha félve, bújva, bajt előzve
olyankor elfutok előle,
s szívemre fény-zápor szakad,
kísérnek újra régi tervek,
és álmaim,
a száműzöttek hazatérni mernek:
elég egy csöndes pillanat,
hogy az a gyűlölt Másik Énem,
tépő vad gondolat-hadakkal
izzó agyamba visszatérjen.

És jaj nekem, ha rám talál:
minden madárdal csendre válik,
s a csend, a csend: ez a Halál...

Most is közelg a szörnyű Másik:
döbrent szemekkel jönni látom;
jaj rejtetek el, rejtetek el,
hogy meg ne találjon!

ÉJJEL

Csend és sötétség: boldog béke ez.
Nem látunk csak egy kurta lépést hátra,
mögöttünk egy „miért?”, előttünk „hátha”...
s mikor legtöbbet látunk: vége lesz.

A fény-virág éjjel már nem terem;
s titok-lebbentő, halk szelek se járnak.
Csak mi virrasztunk, némán, mint az árnyak...
Aztán elalszunk mi is csendesen.

HANGULATOK

Ifj. gróf Bethlen Balázsénak

Halljátok-e? a kékes hegygerincen
felharsant már az őszi hallali.
Úgye, nem tudtok most csapongó szívvel
rügy-pattanó Napkeltét vallani?

Pedig a sárga lomb: az is virág,
és a halálban lappang már az élet,
mely összeomló múlt-romokból éled.

Higgyétek el: csak hangulat az élet.
Higgyétek el: a nyári arculat,
s az őszi fák borongó arculatja –
csak hangulat, és újabb hangulat.

S higgyétek el nekem,
hogy a halálban nincsen veszteség,
hogy a halál csak újabb fordulat:

mert minden hangulat egy élet,
és minden élet csak egy hangulat.

ŐSZI CSOKOR

*Annak, aki velem volt akkor is.
Amikor már mindenki elhagyott.*

ŐSZI AJÁNDÉK

Könny-lepte őszi rónán
zokogva zeng az ének.
Könny-lepte őszi rónán
már hervadást mesélnek
sóhajtozó szelek,
novemberi szelek.

A lelkemet kitárom,
s amit szívembe zártál:
van még egy nyári álmom,
egy utolsó virágszál,
egy gyöngye liliom,
egy árva liliom.

Tudom, ha ezt letépem,
itt vége lesz a nyárnak,
s a virágtalan réten
majd őszi szelek járnak,
és őszi bánatok,
fekete bánatok.

A nyár már messze szállott...
de szép nyarad fejében
az utolsó virágot
ím emlékül letépem,
fogadd el álmomat,
szelíd virágomat.

S ha őszi bánat éget,
és könnyedet felissza,
hadd varázsoljon téged
a régi nyárba vissza

legutolsó álmom:
hervadó virágom.

CSAK CSENDESEN

Testvér, csak lábujjhegyen jer velem,
csak nagyon halkán, nagyon csendesen.

Amerre járunk,
ne rezzenjen egy kis levél se meg,
ma lelkem olyan mint a tó:
legkisebb rezzenéstől megremeg.

Gyere a templomunkba:
a búkkerdő ma vár,
a Csend harmóniája
ott megint a lelkünkbe talál.

Gyere velem...
csak szótlanul, csak csendesen,
csak csendesen...

DAL

Mikor az első csókot adtad:
már őszt osont a fák alatt,
kapingáló szelek kutattak
avar-homályban árnyakat;

a fákra ráhajolt az este,
s az est meséje régi volt...
csókunkat fák közül kileste,
és kacagott a régi hold;
felettünk fényes csillag égett,
s két csillag volt a két szemed...
beléje néztem: vissza-nézett...
és biztatott, és kérdezett...

Szellőt üzent az esti távol,
és azt üzenete: Csend legyen...

S a hervadás-erezte fákról
lekacagott a szerelem.

HAJNALI NYOMOK

Látom: ma erre jártál,
nyomot hagytál a harmatos gyepen.
A madarak is tán azért dalolnak,
s az Isten is azért mondá talán:
ma szép idő legyen!

Azért kelt fel a nap is ily korán,
hogy csókolhassa azt a kis nyomot,
amely a бүккердőig elvezet.
A бүккердőbe már be sem tekint:
a бүккердőben úgyis elveszett.

Azért esett ma harmat,
hogy merre jársz, parányi nyom legyen.
S legyen amit egy furcsa vándor
csókolgasson a harmatos gyepen.

ARANYORSZÁG

Testvér,
ha majd a бүккös erdő sápadt arccal
belebámul az alkonyat kódébe:
eljössz velem a hervadás ölébe?
Látod: ott már Aranyországgá sápadt
a бүккердőn a szerelem s a nyár.
Látod: lassan arannyá lesz a bánat,
ha többet szerelemre nem talál.

S Aranyországban egyszer szél jön: esti,
és elkezdi az álmokat temetni,
s meglátja majd:
több vadvirág már nincs a dombokon;
és Aranyország lombjait lerázza,
belekacag a hervadó világba,
és énekel:

Tél-úton a Márciust hozom,
a Márciust, a győztes Márciust!

Mert itt az ősz a tavasszal rokon.

Testvér,
ha arra elmegyünk, mi, árva-ketten,
meglásd:
a lelkem új melódiákra rezzen...

s Aranyországban kitavaszodom.

IDILL

Katlan-homályban halott bükk hevert,
szép volt, szent volt, olyan, mint az ember,
akit a zúgó fergeteg levert.
S bár csak halott volt, szű-kirágta, mállott,
de büszke volt még így is: hegylakó;
ember előtte szív-dobogva állott.

A templomba, így, oltárnak talál.
A bükk-erdőben ő volt ott a Csend,
a bükkerdőben ő volt a Halál.

Ekkor jöttél te. Te voltál az Élet,
a holtakat két élő szemmel nézted,
neked a nagy halott nem imponált,
s egy kacagással leültél a tönkre.

Szellő osont a völgyön titkon át,
s én néztem, néztem, néztem ezt a képet:
ilyen gyönyörűt, különöset, szépet
együtt talán először alkotott
a Halál és az Élet.

HAJNALI SÉTA

Láttam:
az ég felettem genciána-kék,
és az első érkező sugár
a bükkös-erdő sudarára lép,

és éreztem, hogy dobban a szívem,
s avarra-lépő vágyra lelkesül.
Akit kerestem, nem találtam:
hát elindultam egyedül.

Hanem mikor a бүккердөbe értem
s megláttam a sok nevető madárt:
csapongó kedvem őszi бұра vált.

Akkor megláttam: hullnak már a lombok,
s peregnék halkan: mindjárt itt az ősz,
és árva leszek én is, mint a dombok.

Rigó rebbent a csillogó gyepen,
s amerre mentem: könnyes volt a hajnal,
és harmatos volt mind a két szemem.

TETŐN

Vadrózsa-színű kupolák alatt
álltunk együtt a néma hegytetőn:
szellő osont csak, és patak szaladt.
És láttuk lent a tarka-barka völgyet,
fényes szalag kígyózott rajta át.
Mondtad: Sajó. Mondtad: szívedben hordod
rapszodikus ütemű dallamát.

Túl hegyek álltak: ős-komor Titánok,
kék végtelenbe hullámzó hegyek,
arcukra már ezer barázdát vontak
az Erdély-szerte kőborgó szelek.

Távolból szalag érkezett: az út.
Fehéren szelte át a róna-szélet...
és a szalagra rá volt írva: Élet.

És vándorok osontak rajta át,
és ide láttuk: ennek nincs hona,
az aggastyán, bár nem volt élete,
ehhez meg élete volt mostoha...

És autók jöttek: Ember-akarások,
izzó szemekkel messzeségbe néztek,

és mozdonyok rohantak vak-sötéten
a kék-virágos, őszi messzeségnek.

S amíg az őszön így rohantak át,
kőd volt az Élet: furcsa, messze folt,
és a szemünk, túl rajta, messze nézett,
és a szívüinktől nagyon messze volt.

És gondoltam: jó volna lenni tölgyfa,
és bérc-omlasztó Végtelen Időig
így állni együtt fent a hegytetőn,
míg álmaink a végtelent betöltik;
s amíg alattunk zengve zeng az Élet
és Életek indulnak őszi útra:

neki a kékvirágos messzeségnek.

(Szent László-hegy, 1926. X. 12.)

ŐSZI SZERELEM

Hol sápad már az őszi varázsa,
ma furcsa nászt ül két madár:
belekering a hervadásba
rikoltozó, vad Héja-pár.

Egymásnak mennek, összevágna,
keringő csókjuk: csillanás,
de jaj, az őszi szerenádnak
csapongó csókján nincs varázs.

Szerelmi nász ez? Hej, ki tudja:
talán csak őszi búcsúzó.
Mindegy. Nálunk az őszi útra
szerelmes szó a búcsúzó.

Száműzött lelkek őszi vágya,
szerelmi vágya, szertelen...
Lomb-hullatásos őszi nászra,
szerelmes párom, jer velem.

Álljunk a dér-virágos dombon,
tavaszra váró, furcsa pár,

amíg a szőke horizonton
felhőbe vész két bús madár.

HOLLÓ ÉNEK

Szerelmes párom, nézd: a hegygerincet
fehérbe vonta már a szőke dér,
s hol zeg-zugosan omlik a patak,
halál-tarkázta lomberdőkbe tér,
s a lomberdőkön vér van és halál,
s véresre fázott már minden, amit
ajándékokba tékozolt a nyár.
Olykor meg halk szellők osonnak át,
és azt susogják: csalfa volt a hit;
s amit a holt Tavasz még itt hagyott:
eltemetik a bükkök lombjait.

És hallod-e:
felleg-magasból bűvös nóta száll,
nézd: ott testvér-hollók vonulnak,
barangoló, szerelmes, kósza pár,
és arra szállnak mindörökre együtt,
ahol az ősz a dalt
és a virágot letarolta már...

Szerelmes párom, jer, menjünk az őszbe
s álljunk még fent, a dérfehér tetőn
a legszomorúbb, legszebb bükk alatt,
nézzük: be szép, be szép a hervadás...
s ez a varázs, ez mind nekünk maradt.

ŐSZI HANGULAT

Szívem, ha majd a vándor-útra lépve
utánad nyújt' nám árva-két kezem:
a hosszú útra eljőnnél velem?

Amerre én megyek,
a róna arra nem dalolva vár:

ott már az ősz varázsa megjelent,
és a kacagást letarolta már.

Mert ott az út köd-óceánba vész,
s eretnek-váddal vár a Golgotán,
s ki arra tér: végső szív-dobbanásig
tűz bélyeget visel a homlokán.

S vajjon, ha egyszer hajt a Sorsom:
harcolni vérvirágos tengeren,
szeretni fogsz-e úgy is, kedvesem?

S vajjon, ha majd megismered az utat,
s dőbbenve látod: mennyi, mennyi vész;
útatlan végtelenbe elkísérsz?

HA JÖN AZ ŐSZ

Ha majd az ősz
összegyűjt minden bánatot, s vele
a lelkemet behinti csendesén:
eljössz-e vigasztalni, kedvesem?

Eljössz-e akkor simogató szóval,
mikor a lelkem többé nem nevet,
s mesélsz-e majd, mikor a könnyem éget,
hajnal-fényből szőtt, színes-szép meséket,
amiket egyszer én mondtam neked?

Ha akkor eljössz:
áld'ni fogom a lábaid nyomát,
s áldott legyen a rózsaszínű út,
az út, melyen menni fogsz tovább,
áldott legyen a szív, mely erre kerget,
s áldott legyen, áldott legyen a lelked,
legyen a boldog álmok temploma.

Hanem azért
áldani foglak téged akkor is,
ha nem gondolnál rám többet soha.

AMIKOR BÚCSÚZUNK

Amikor mi ketten búcsúzunk,
a lelkünknek az mindig egy halál.

Éreztétek-e valaha,
hogy szívetekből messze száll a nyár,
és álmaitek fényes nap-szeme
felleg-homályos alkonyatra vár?
És ugye éreztétek olykor,
hogy a halálnál ez se' sokkal enyhébb,
s ennél se' sokkal enyhébb a halál?

ŐSZ

Valahol már az ősz dalolgat,
és hullanak a gesztenyék,
vad szél-fiúk lombot karolnak,
s kacagva hintik szerte-szét,

valaki jár a szürkületben,
s szívében őszi dal fakad,
valaki búcsúval köszönti
a messze-szálló darvakat,

valaki áll a fenyves alján,
s a szeme könnyel lesz tele...
szél sír a park arany-avarján,
s koppanva hull a gesztenye.

ŐSZI CSOKOR

A bükköserdő templomában jártam,
nagyon fehéren jött a dér-varázs,
s a dértől könnyes lett a messzeség,
és vér-cifrázott lett a hervadás.

Nem volt virág. S mert nem akartam hozzád
virágtalan kezekkel visszatérni:

letéptem egy vén bükkfa sárga lombját,
nehány dérlepte, őszi levelet,
s a hervadt csokrot elhoztam neked.

Őrizd meg jól, s ha egyszer, nemsokára,
fátyol borul a bükkök templomára,
s a nagy Temetés halkan átosont:
hallgasd meg kis meséit, kedvesem,
s elmúlt nyarunkat visszaálmodod.

VIRÁGTEMETÉS

Annak, aki velem temetett.

EGYÜTT

Gróf Bethlen Beátának

Együtt daloljuk ezt,
két dalnoka az ősznek,
higgyétek el nekünk:
mi mindig szeretünk, s mindig temetünk,
mindig temetünk.

Temetjük azt, ami volt,
és ami nem jó vissza már.
Mindegy, ha ősz, ha tél, ha nyár:
mi mindig temetünk.

Temetjük azokat, kik messze mennek:
este a reggelt, reggel az estét,
a darvakat, a gólyát és a fecskét;
vándoraít kék-fényű tengereknek.

Együtt daloljuk ezt,
két dalnoka az ősznek,
higgyétek el nekünk:
mi mindent szeretünk, s mindent temetünk,
mindent temetünk.

A VÖLGYEK VÁNDORA

Hányszor hittem: hazám a fény hazája,
s a völgyek szürke rabja nem vagyok,
völgy vándorát a hegyek csókja várja
és útam egyre feljebb kanyarog.
S ó, ti kegyetlen rózsaszín hegyek,
gyöngé-elém hányszor emeltetek
hajnal-pompában búskomor falat! –

S az útam völgy, ezerszer völgy maradt.

Most este van. Nem látom már az utat:
hátha most a hegyre fölvezet?

Hátha holnap könnyörül a távol,
s kanyargós úton nyújt testvér-kezet,
szelek dalolnak: „messzeföldi vándor
rokon-karokba visszaérkezett!”

Virrad. A völgyek csoda-váró rabja
távol hegyekre bízva feltekint...

De útja völgy, jaj völgy maradt megint.

ŐSZI DAL

Elmentek már a madarak, a fecskék,
csak mi maradtunk itt: én és az ősz.
Szép álmomat a lelkemből kilesték,
csapongó vágyaim: hogy visszajössz.

De elmentél. Veled a nyár, az álmok,
csak szél süvölt és halál bolyong a berken.
A hervadásban elmerülve állok,
és fáj az ősz, a bánatom, a lelkem.

Neked nagyon hideg volt itt az élet,
nem jött bíborral már az alkonyat,
s megsemmisült sok délibáb-reményed
csillagtalan, nagy éjszakák alatt.

De érzem már: te vagy lelkemnek minden,
s nem kérek tőled semmi, semmi mást:
csak jer vissza; s én rózsákkal behintem
körülöttem az őszi hervadást.

OLYAN JÓ VOLNA MESSZE MENNI

Egy őszi estén útra kelni,
elűzni minden kósza álmot,
szivárvány-fátylat, délibábot...
Olyan jó volna messze menni.

Ha majd szívem a csendbe döbrent,
nem várni több találkozóra,
mosolytalanra, búcsúzóra...
Jobb volna úgy: nem sírni többet.

Az árvaságot elfeledni,
eltemetni egy tarka álmot,
fájdalmakat, szomorúságot...
Jobb volna úgy: ne tudja senki.

Egy alkonyatban útra kelni,
magammal vinni minden szépet:
szerelmes szokat, halk emléket...
Olyan jó volna messze menni...

MIÉRT?

Miért kell nekem könnyes szemmel megállni
minden viharvert, árva tölgy előtt,
mért kell nekem az őszi csendre vágyani,
ha minden csalfa álmom összedőlt,
mért kell nekem a dombokat bejárni
s bujkálni mint az üldözött gonosz,
mért kell nekem a hegytetőre állni,
mikor az orkán fákat ostromoz.
Mért kell nekem elvágyni messze, messze,
bűvös csókkal ha jó az alkonyat,
mért kell, hogy halljam, álmaimban egyre,
búcsú-szavaktól fátylas hangodat,
és mért kell nekem minden szép emléket
fájó betűkkel a szívembe írni,
mért kell olyan nagyon szeretni téged,
csak vágyani el, s csak sírni, egyre sírni?

Mért kell mindig magamban vándorolni,
s imákat mondani valakiért...
s mért kell csak mindig rólad álmodozni,
ha nem szeretsz, miért? miért? miért?

AKI A NAPBA NÉZETT

Aki egyszer belenézett a napba,
meghalt a lelke: temessétek el.
Annak a szíve százfelé szakad,
kinek napot imádni nem szabad,
és mégis, mégis napról énekel.

Ha csak egyszer, egyszer a szemébe néz,
tudom: egy furcsa törvényt megtanul.
Aki számunkra csillogó csoda,
szemébe nézni nem szabad soha:
mert aki napba néz, az megvakul.

Elérhetetlen vágy száll a szívére,
s tüzétől mintha lassan égne el,
vakult magát a lomberdőbe rejti,
és nem tud... nem tud... nem... soh' sem feledni
és öszről és halálról énekel.
Aki egyszer belenézett a napba,
meghalt a lelke: temessétek el.

MIT CSINÁLJAK?

Mit csináljak a könnyeimmel,
ha mindegyre csak előtörnek,
mit csináljak a fellegekkel,
ha mindig jönnek, mindig jönnek,
mit csináljak szegény szívemmel,
ha minden fájdalomra vérzik,
mit csináljak a vad szelekkel,
mikor a tavaszomat kérdik,

s mit csináljak az emlékeddel, kedves,
ha feledésbe sohasem enyészik?

ÖRÖK BÚCSÚZÁS

Gróf Bethlen Beátának

Akárhonnan jövünk, akármerre megyünk,
a búcsú mindig bánat,
és mindig fájnak a halk-szavú árnyak,
kísértetes csengés: talán soh'sem látlak...

Jöhet még egy este,
egy utolsó este, egy fekete este,
mikor váratlanul, furcsa Sors-szeszélyből
belehalkulunk a véghetetlen Csendbe.

Azért van ez nálunk:
akármerre megyünk, akármerre járunk,
a búcsúzásunk bánat,
s kísértetes árnyak halk-szavú csengése
a szívekbe fájnak:
talán soh'sem látlak... talán soh'sem látlak...

ŐSZI VÁGY

Oly jó volna ma messze menni,
s elenyészni a semmiségbe,
ha értem jönne most a párom,
s egy őszi útra elkísérne...
Egymást szép halkan átölelnénk,
úgy mennénk át egy furcsa hídon...
s a hídon megcsókolnánk egymást,
nagyon halkan és nagyon titkon.

ERDÉLYI BÚCSÚ

Egy szentgothárdi vén fenyőre írtam

Közületek ha őszi útra szállok,
öreg fenyők: csak várjatok reám.
Ha nemsokára sírva és zokogva

majd erre jár egy árva-bús leány:
mondjátok, hogy várjon még reám.

Súgjátok meg neki,
hogy bús-sötét erdő-magányotokba
az útam egyszer visszatér megint,
hogy a nyugati Dzsungel bujdosója
könnyes szemmel Kelet felé tekint.

S halkan, ahogy ment, visszatér megint.

Ha engem majd az évek leple elfed,
s a végtelent nagyon sokáig járom:
a hontalan, nagy évek köd-bilincse,
mondjátok, hogy csak álom, hosszú álom.

De hogyha, míg én messze-messze járok,
itt hűtlen lesz hozzám egy szép leány,
öreg fenyők, ti kedves, jó fenyők:

akkor többet ne várjatok reám.

(Szentgothárd, 1926. XI. 14.)

VIRÁGTEMETÉS

Higgyétek el nekem,
hogy ez a legszomorúbb temetés.

Higgyétek el nekem,
hogy nincs az a szív, akinek ne fájna,
mikor egy őszi szélre szerte hull
valamelyik csodavirágos álma.

És jaj, nekem már hány halottam volt...
mert valahányszor a szívem dalolt,
virághullás jött: virágtemetés.

És a halottainkat eltemetni,
ugyebár, mindnyájunknak szenvedés?

Fenyő a hegytetőn

Fenyő a hegytetőn

*Aki odatette,
úgy rendelte:
a tetőre kiállj!
se fagyban, se szélben
meg ne retirálj!
Verjen a vihar.
Sorvadj el a napban.
De soha se mással:
de mindig magadban!*

*Aki odatette,
azért tette oda,
mert nagyon szerette.
Vad vihar-kezevel
verte, ostromozta,
hogy azt a pogány lelkét,
azt a dacos lelkét
hófehérre mossa.*

(Szentgothárd, 1928)

VÉREN VETT ORSZÁG

VÉREN VETT ORSZÁG

Egy ország van a lelkünk mélyén,
más országokkal nem határos.
Úgy épült fel a szívünk vérén
sok könny-falu, sok bánat-város.

Egy ország van a lelkünk mélyén,
úgy építgetjük napról-napra.
Csalódás-házak gond-falakból,
keserűség a tető rajta.

Véren vett ország ez az ország,
önnön vérünket adjuk érte,
s addig fog bennünk egyre nőni,
amíg telik még könnyre, vére.

Amíg, hogy fa égig ne nőjön:
alkony vigyáz a napsugárra.
Míg minden este gyújtott mécses
koromba fullad éjfél tájra.

Egy ország van a lelkünk mélyén:
más országokkal nem határos.
Véren vett ország ez az ország,
nagyon ködös és nagyon sáros.

MEGHALT A PATAK

Patak jött lefele a bérceen,
kacagott és szaladt-szaladt,
míg a hegy lassan elmaradt.
Amíg a színe megfakult,
lecsendesült a kacagása,
megcsendesült a rohanása,
alig szólt és alig haladt:

folyóvá vénült azalatt.
És ahol egy folyó születik,
meghal egy patak.

A verőfényre visszánézek
esztendőimnek távolából:
így bánt el velem is az élet,
így kergetett ki a világból
alig pár esztendő alatt.

Patak jött lefele a bérceen,
kacagott és szaladt-szaladt...!
míg a hegy lassan elmaradt.

ÚTTALAN ÚTAKON

Úttalan úton,
bozótokon és szakadékokon,
árkokon és vízmosásokon
törtetünk láthatatlan cél felé.

Úttalan úton,
imádkozva vagy szitkozódva,
békés szívvel vagy lázadózva,
de menni kell, mert vissza nem lehet:
fekete falat épített a Múlt
a hátunk megett.

Úttalan úton...
De túl lélek-határon,
túl gondolaton, túl minden álmon
valami messze vár reánk,
egy fénysugár e rút világon:
talán egy „mindent felejtés”.
Talán egy „mindent újrakezdés”
a végső sziklaszálon.

Úttalan úton,
végső szívdobbanásig,
utolsó sóhajtásig,
s ha nem ma, holnap, vagy sok-sok év után:
de egyszer eljutunk a sziklaszálig!

VIZEK FELETT

Ó Istenem, de könnyű volna
az élet-terhek hordozása,
ha tudnám azt, hogy minden könnyem
Valakinek a mosolygása.

Ha tudnám azt, hogy minden álmom,
amit az élet szétzilál,
Valakinek valóra vál',
és lelke minden barázdája,
amit a sors naphosszat árkol:
neki lenne a boldogsága.

Ha tudnám azt, hogy amíg bírom,
minden ütést érette adnak.
Lélekölő fekete éjek
az Ő álmain virrasztgatnak,
minden derékba tört reményem,
örlése száz malomkeréknek:
minden, amit csak reám mérnek:
simogatás egy Sorstestvérnek.

Mint tenger-őr elnéznék messze,
csalnám a vihart magam ellen,
vigyáznék: az Ő vitorlája
mindig féhéren lengedezzen,
s ahova akar, oda menjen.
Ó Istenem, de szép is volna:
így örködni valakiért
vizek felett az őrtoronyba'.

PRÓFÉTÁFA

Vörös fenyő a zöld fenyők között,
kinek már odasúgta a Halál:
„velem gyere!”
de azért mégis áll.
Fennszóval hirdeti, hogy nincs halál,
csupán az élet színe-változása.
Vörösén áll, de azért mégis áll.

Ágai közt, éjfél felé,
az örökélet szele muzsikál.

FEKETE GÁLYA A SAJÓN

Most indult útnak,
most tépte el a szél a láncát
valahol a fűzek alatt,
fekete rönk, fekete gályá,
halad, halad.

Tölgyfa volt. Bús magyar tölgyfa,
fekete hant sötét lakója,
mokányképű és érckemény,
hányaveti betyár legény:
akárcsak a mi sorsunk volna.

Mi is egyszer leroskadunk,
s akkor hajrá, magyar kedvvel,
törött derékkal, szürke fejjel
ragad tovább nagy vizek árja,
s leszünk azontúl fekete koporsó:
parttól szakadt és partja vesztett gályá.

MAGYAR FA SORSA

Láttatok már orkán után
megtört gerincű ősi fákat
roskadni át az országútján?

Tölgyfát, feketét, dac-keményet,
kinek a lelke-lombja tépett
s gyökerét vizek árja mossa?

Szegény, szél-járta, árva fának:
a magyar fának ez a sorsa!

GÁTAK

Béldi Memma grófnőnek

Ha látsz egy gátat,
egy büszke kemény gátat,
habos, tajtékos vadvizek előtt:
imádkozz, hogy a vizek győzzenek.
Kérj Istentől a vizeknek erőt,
földszakítót, világrengetőt,
hogy verje le a gátat!

Mert nem Istentől való dolog
gátat emelni a vizek elé.
Elzárni tüzes rohanásukat,
a nótáikat, a kacagásukat,
dölyfös szavakkal: nem lehet tovább!

És mennyi gát van, ó de mennyi gát...!
ha körülnézel, nem látsz egyebet:
béklyóba törpült szenvedélyeket,
mederbe kényszerített vágynyakat,
csók-gátakat,
kacagás-gátakat,
vér-áztatott, könny-áztatott,
elátkozott szabadság-gátakat!

Ha látsz egy gátat,
egy büszke-kemény gátat,
örvénylő, zúgó vadvizek előtt:
kérj Istentől a vizeknek erőt,
földrombolót, világot rengetőt,
hogy a gátakat, a gátakat
ledönthesse még időnap előtt!

KÖKÉNYBOKOR

Láttam a kökénybokrot
szédült meredély omló tetején:
mily kétségbeesve kapaszkodik szegény!

Légbe fogodzó gyökerei alól
napról-napra kiszédül a föld,
és napról-napra mélyebbre hajol.

Világmeredély szélére plántált árva magyarság
csonkán lelógó gyökerei közt
zord idők vihara dalol.

KERESZT A FALUVÉGEN

Krisztusát leverték vad szelek,
csak a kereszt maradt meg sírva-fájva:
belecsikordult mégis az éjszakába.

Csak a kereszt maradt meg,
a Falu keresztje,
a Mi keresztünk: a régi kereszt...
fekete felhők bomlottak felette.

És a kereszt állt.
Hördült. Kiabált.
Rája,
mint ódon templom régi muzsikája,
a Falu szíve vissza-orgonált.

Emlékszem még a szörnyű látomásra...
viharok jártak a Falu felett...
a Falu nyögve megindult az úton...
görnyedt háttal... és vállán a kereszt.

SZELEK

Valahol egy fuvallat indul el,
látatlanul és észrevétlenül,
s mire a szomszéd hegytetőre ér,
egetverő viharrá lelkesül!
Fákat csavar ki. Lombokat rabol.
Felhőt szakít és bérceket tarol,
s az újra vér és vér és egyre vér!

Azután rengetegbe ér.
Már nem rombol, már nem is követel:
már csak egy síró, gyöngye szél.
Aztán fuvallat: bujkál és dalol.

A zeg-zúgos csalitba beletéved,
és aztán elenyészik valahol.

Valahol elindul egy gondolat,
látatlanul és észrevétlenül,
és elme-bércen, lélek-völgyön át
egetverő eszmévé lelkesül:
korlátokat zúz, gátakat ragad!

Aztán sok-sok kis érzéssé szakad.
És minden érzés úgy elcsendesül,
ahogyan indult:
látatlanul és észrevétlenül.

A NYÁR MENT ÁT AZ ERDŐN

A NYÁR MENT ÁT AZ ERDŐN

Lehajtott fejjel, nesztelen haladt.
Hiába volt felhőbe-halt a lelke:
azért az erdő mégis észrevette.

Egy szél indult valahol: csoda-könnyű,
s az izgatott fák halk morajra keltek.
Harangvirágok összecsilingeltek,
s egyszerre feldalolt minden madár:
„A Nyár! A Nyár! A Nyár!”

A nyár megállt,
és felemelte halkan a fejét.
Szomorúan a fákra nézett,
megtörölte két könnyes szemét
és ment tovább.

A bükkök ajkán elhalt a beszéd.
Szél megtorpant. Madár elhallgatott.
Csak a patak szíve zakatolt
nyugtalanul, rémülve, akadozva.

A nyár ment át az erdőn,
s amerre elhaladt:
a néma erdő döbbent katonái
tisztelegve álltak sorfalat.

TALÁLKOZÁS

Egy hárs alatt, fehér padon,
nagyon magában ült az Ősz,
s a szíve fájt nagyon-nagyon.

Maga sem tudta, hogy esett meg,
valahol hibázott egy évet,
akaratlan és véletlen
Virágországba beletévedt.

A tarka virágok közül,
míg őket szíve-fájva nézte:
váratlanul és csodaszépen
Nyárasszony kilépett elébe.

Megfogta tétova kezét,
szájon csókolta s nevetett.

A liliomok összenéztek
és csodálkoztak szerfelett.

JÚLIUS

Fájdalmaim fekete kutyája
ma hasztalan kocogsz nyomomba már.
Virágok közt járunk ma együtt
én és a Nyár.

Ma Örömisten papja vagyok én,
hiszek életben, szépben, jóban.
Cézár vagyok az ölelésben,
Dárius a csókban.

Forró imákat dalolok,
s letépek minden vadvirágot;
ha meghalok,
csak az fogja tudni, hogy ki voltam,
aki így látott.

JÓ LENNE ÍGY...

Bárkába szállni, nagyba, feketébe,
úgy evezni ki a messzeségbe.

Sohanemlátott part felé sietve
kikötni egy névtelen szigetre.

Lenni megbékélt önmagunknak árva,
nevétől fosztott Nemo-kapitánya.

Hullám felett, sziklába vájni házat,
gyökereket enni és csigákat.

Életet élni egymást nézve,
megcsöndesülve, megigézve.

Hegyre futni, ha jönnek mások:
babonás régi látomások.

Keresztet építeni, szörnyű-szépet,
homokba írni végtelen meséket.

Ha messziről jött honvágyak gyötörnek:
múlását lesni csendnek és időnek.

S amikor halkan közelít az óra,
befeküdni egy ringó koporsóba,

zöld vizeken sötétkéék égre nézve:
úgy suhanni ki a semmiségbe.

MERT NEM VOLTÁL VELEM

Nem voltál velem,
pedig oly szépen jött az este:
szelíden, mint a szerelem.

Fütyörésző szél indult esti útra.
Legényesen. Kék hegy-leányok várták.
Nótás aratók jöttek a mezőkről,
és a szívükből messzire dobálták
a vidámságot és az életet.

De nem voltál velem... s az arcokon
hiába simult ma minden redő:
a dombon szürke ködruhában állt
s komoran hallgatott a temető.

LOMBHULLÁS ÜNNEPÉN

Mikor az erdön,
a lélekerdön,
már félve lapul egy őszi sejtelem,
s a legelső leröppenő levél
ravatalozva áll a lelken,
és eltemeted néma döbbenettel:
(hej, eltemetsz utána ezer-annyit!)
ezt megsirathatod,
hiszen ez a legelső halott,
lelkednek első igaz bánata.
Nem szégyen, hogyha sírsz.

Ha majd az ősz lecsalta mind
aranylombját a régi fáknak,
mesélheted az unokáknak:
„napról-napra úgy gyöngült a fény...”
– mesélheted –
„halálra táncolta magát a Napsugár
lombhullás ünnepén!”

MI LESZ VELED?

Mi lesz Veled, ha jön az ősz,
s nem nyílik több virág;
ha ködbe borul körülötted
a világ?

Mi lesz Veled, ha elfogy majd a napfény,
s a parti fűzfa sárgán integet,
s a gúnyos szél, a novemberi szél
kinevet?

Mi lesz Veled, ha egy fekete árnyék
egyszer a homlokodra települ,
s kikerget a decemberi ködbe
egyedül?

Ha majd az ősz a sápadó szívekből
könnyel törli ki felvésett neved:
Nyárasszonyom, Nyárasszonyom,
mi lesz Veled?

BÚCSÚDAL

Ma nagyon csókolj,
nyíljék ki lelked legszebb csók-virága:
ma csókolsz utoljára.
Ma nagyon szeress,
égjen ki lelked legforróbb sugára:
ma szeretsz utoljára.

Holnap gyűlölni fogsz.
Holnapra elmegyek.
Csak átkaid kísérnek,
s a jajgató szelek.

Ma nagyon csókolj,
nyíljék ki lelked legszebb csókvirága:
ma csókolsz utoljára.

KOPORSÓT KÜLDÖK

Tüzes szemű nyárasszonyomnak

Legyen a versem egy koporsó,
s legyen benne lelkemből egy darab
felöltöztetve, befektetve,
tisztességgel eltemetve.

És a fekete koporsóra
véssék föl a halott nevét:
„Itt nyugszik a legifjabb Szerelem,
Minden Szerelmek Anyjának fia.
Élt egy-két csókot, s egy rövid mesét,
béke poraira.”

A szertartásnál ne legyen beszéd,
csak néma fejlehajtás,

s egy könnycsepp, mint virág.
Ne tudja senki más,
hogymint bent pihen,
az egy egész világ.

Aztán valami Istenes erőre
dobassék a világűrbe ki,
hogymint végtelen legyen a temetője.
Legyen belőle rakéta-hajó,
mely a világot száguldja körül,
és egyik csillagtól a másikig:
a szívtől a szívedig röpköd.

NEM TE VAGY A HIBÁS

Nem Te vagy a hibás,
csak egyedül az Isten:
mert nekem adott.
Nem Te vagy a hibás,
csak egyedül az Isten:
mert a szerelemnek is határt szabott.

Sőt tán nem is hibás
sem Ő, se más,
Véletlen tette csak, hogymint így legyen:
hogymint ami fa, ne nőjön fel az égig,
és elenyésszen, ami szerelem.

VILLÁM

Nádfödeles szívkuynhóm tetejére
csóvát vetett az Isten.
S mivel a szívnek tűzoltója nincsen:
égett, égett menthetetlenül.

Recsegték az Öröm-gerendák,
ropogott a Béke szarufája,
a pusztán maradt Gondolatfalak
csonkán riadtak az Egek Urára,
s üszökké torzult a Remény-küszöb.

Mentettem mindent, amit lehetett:
véresen, kormosan, minden tűzön át.
De jaj: a szemed fénye
de jaj: a csókok íze,
a legszentebb kincsem: a Neved:
odaveszett! odaveszett!

BÚCSÚ AZ ŐSZTŐL

Engem többé hiába várnak
vörös erdők, lila hegyek:
félek a csöndtől, félek a könnytől,
és nem megyek, nem megyek.

Nekem már sárga lombkezelével
integethet a Nagy Avar:
szívem ijedve visszakalapálja,
hogyan akar, nem akar!

Rettegve csak a szőlő-hegyre visz,
asszonyt kerget és bort iszik,
dalol, vigad, nevet...

Bánaterdő: régi szeretőm sírja:
Isten Veled... Isten Veled...

SZÍVPALOTA TITKA

SZÍVPALOTA TITKA

Minden szívnek van egy csodakertje,
a kert közepében van egy palota,
s minden palotában egy fekete szoba.

A fekete szobában Csontvázember ül.
Sötétben. Egyedül.
Néha a palota zshivájába,
s a tavaszodba belehegedül.

Olyankor ősz lesz: vágyak, álmok ősze.
Halkan peregnek, mint a levelek.
(Szívedbe mintha ezer kés hasítna:
zokog, zokog a csontvázembered.)

Idegen szemektől kacagással véded,
jaj csak meg ne lássák: drágább mint a kincs!
Mások palotáit irigykedve nézed:
neki nincs! neki nincs!

Pedig:
minden szívnek van egy csodakertje,
s minden csodakertben van egy palota.
S bent, elrejtve mélyen, valahol, valahol:
minden palotában egy fekete szoba.

A TOLL

Nézted:
mikor a tollad sercegve szalad,
milyen szeszélyes utakat
kóborol be a fehér papíron?
Én azt hiszem, hogy én is toll vagyok,
eszköz egy láthatatlan kézben.
Szinte érzem:

életútam kanyargós nyomát
vérvörös csíkkal
mint festi be vérem.

Talán egy könyvben vagyok egy betű.
Talán egy szó.
Talán egy költemény.
Mi tudom én.
Csak azt tudom,
hogynagyon szomorú lehet az a mondat,
mit kiolvas belőlem valaki,
ha letette a tollat.

ÚJÉV

Két gyerekszem kerekre nyitva
kitekintett egy reggelen:
káprázva hívta kint az Újév:
„gyere velem ma gyermekem!”

A vágy fogott. Kis bunda, sapka,
ajtó kinyílt: röpiült a szán,
tündérországba vitt az Újév
egy csillagszóró délután.

Hanem azóta mintha mindent
rossz szellem varázsa verne:
a tündérálmok megfakultak,
szegény Újév is vénül egyre.

Ma is eljött. Jaj, nagyon vén lett...
régi arcát már nem lelem.
Kolduskézzel jött öregasszony:
úgyis tudom mit hoz nekem.

Úgyis tudom: más lettem én is,
a bánat más, és más a nóta.
Kéregető, vén, rongyos Újév
csak sírva jár egy idő óta.

A VERS

Báró Bánffy Istvánnénak

Nem úgy fakad a vers,
ahogy Ti gondoljátok,
nagy véres harcok árán,
bús, könnyes csókok árán:
nem úgy fakad a vers.

A vers csak születik,
mint ahogyan születik a szél.
Vagy a virág.
Vagy a falevél.

Szellő a vers,
s én azt hiszem,
a Végtelen küldi vele nekünk
Világ-virágok bűvös illatát,
s amint szívünkön lopva illan át
lepergeti az érzés-szirmokat.
(Alkony felé
egymásnak furcsa kékes titkokat
hegyek üzennek így.)

Mikor a vers fakad,
egy pillanatra minden más megáll.
Csak alig-alig dobban a szívünk,
mint patak, akit a tél mederbe zár.
Egy pillanat...
s a lelkünkön lábujjhegyen megy át
egy messziről jött csöndes idegen.
Tavaszi szél oson át néha így
az alvó ligeten.

RÁDIÓ*Apámnak küldöm*

Indult a hang, sikoltva-sírva távol.
Egy nyírfa törzsén jajdulva megállt.
Megreszketett belé a fa,
s koronájáról egy levél levált.

Patak szaladt a völgy felé sietve,
és magával vitte a levelet.
Ősz volt. A nyírek sárga reszketése
a zöld vizekről visszareszketett.

Asszony kószált a réten,
mire a víz lihegve odaért.
Ez parthoz sodorta a levelet,
az felvette. Maga sem tudta mért.

S amint nézte, (véletlen tán) a lelke
tovakószált a sárguló világba:
a pásztort látta fent a kék hegyen,
akinek érte sírt a furulyája.

KERÍTÉSEK

Az ösvényre kerítést fontak,
hogy ott legény ne járjon át.
Azt hitték, elriasztják ezzel,
az ostobák.

Ma mindenki kerítést épít,
álomból, csókból, hazugságból,
az útra, melyen az Idő
kacagva fut ki a világból.

Az útacskákról innen-onnan
sok-sok kis kerítés kinő:
nagyot kacag és átallépi
a betyár Idő.

FALEVELEK

Valami kóbor szél kapott a fába,
ideges, kapkodó, ledér:
s a Küküllőre hullt egy falevél.

Odébb egy másik vére-fagyva látta
és sápadtra döbrent egy perc alatt.

Aztán a fáról letépte magát
és utána szaladt.

Az örvény habja tánccal várta már.
Omló parton arra járt a Nyár
és rájok kacagta a napsugárt.

A partról néztem ezt a kis regényt.

Olyan nagy volt és olyan emberi:
a falevél, amely a forgatagban
a másik falevelet kergeti.

SZIVÁRVÁNY

Fáradt eső hullott a fákra,
fáradt eső, csöndes eső,
égig ívelt a szivárványa.

Én azt hiszem: két hegy ilyenkor
belebúsult nagyon az égbe.
És bánatukban rátaláltak
egymás tétova kezére.

Ha bánat veri omló záporával,
a szívek is úgy kapcsolódnak össze
nehány percre egy színes szivárvánnyal.

AZ ÉLET AUTÓJÁN

Rohanj autóm, rohanj velem,
rohanj dübörgő életem.
Ne bánd, ha jó a forduló,
hidd el: rohanva halni jó!
Ha meghalunk, hát az se baj,
ha nem halunk meg, az se baj!
hajrá tovább! hajrá tovább!
igyuk ki kelyheink borát!
igyuk ki ezt az életet,
s vágjuk falhoz a kelyheket!

Hajrá tovább, hajrá tovább,
majd csak kapunk egy új kupát,
majd csak kapunk új életet,
szebb is lehet, jobb is lehet,
csúf is lehet, rossz is lehet,
ne fájjon pajtás ez neked!
Csak mind tovább! csak mind tovább!
kiisszuk annak is borát!
kiiszunk minden életet,
s falhoz vágjuk a kelyheket!
A végtelenbe így megyünk,
a Mámor lesz az Istenünk,
csókkal-csatázó életünk
ezer világon rohan át,
s kiáltozó lélek-tűlök
harsogja örült dallamát:
hajrá tovább! hajrá tovább!

HALÁL

Én úgy képzelem el,
hogy a halál egy óriási nász,
legszentebb, legemberibb ölelés.
Nem fájdalom: fájdalom-felejtő.
Nem rém: rémeket elűző.
Több mint a Szépség.
több mint a Szerelem,
a Jóságnál is több:
Kegyelem.

Én úgy képzelem el,
ha egyszer oly nagy lesz a zaklatás
és akkorára nő a fájdalom,
hogy nem bírom tovább:
hozzám lép egy fehér ismerős,
szép csendesen lecsókolja a számát,
lefogja ezt a vergődő szívet,
és ennyit szól csak: elnémuljatok.
Erre megszűnik minden indulat.
Erre megszűnik minden fájdalom,
csak gondfelejtő békesség marad:

se könny, se vér, se akarat,
nem lesz már semmi sem.

Elhal a szívem dobbanása,
s végtelen álmok néma lánya
bűvös, tüzes csókjába zár.
Szeretőm lesz egy éjszakára
a széparcú Halál.

EGY MULATÓ ELŐTT

Embertestvér, hagyj mára bút és gondot
virrasztani az álmos utcasarkon.
Bent fényözön vár. Zeneszó hallatszik:
öröm ül tort a sápadt arcokon...
hagyd ma az utcán csonka életed.

Vesd el magad, mint elrongyolt kabátot,
ne félj, nem vész el, nem kell senkinek.
(Mindenkinek van ily rongyos kabátja.)
Ma öltsd magadra vígabb kedvedet.

A nóta vár, a csók és virág,
ne gondoldj arra, hogy holnap mi lesz.
Kívánd csak, hogy ez éjszakán miránk
bizarr fény hulljon: forró és színes.

Azután, ha már betör a hajnal:
bátor, lenszőke, kékszemű legény:
felöltjük újra régi rossz kabátunk,
s egy utcasarkon tétován megállunk,
két régi ember: koldus és szegény.

ÁLOMPALOTA KÖDVÁROSBAN

Minden ösvény onnan indul el
és minden ösvény csak odavezet,
de hiába mész,
és hiába megyek:

ha emberkéz a kapujához ér,
bomlik, megindul, ellebeg.

MÁJUSI TALÁLKOZÁS

Májusi estén,
mikor a lombok holdsugárt szitálnak
s a bodza közt csalógány hegedül:
ugye rossz jární egyedül?

Olyankor a szíved mélyén
soha nem csókolt csókok égnek.
Még el nem ölelt ölelések
tépnek, szagatnak szüntelen.

Minap, mikor egy ilyen estén
a fehér úton elkószáltam,
nagy-nagy magányba varázsoltan,
fehércsü, szép szeretőmmel:
Halálasszonnyal találkoztam.

Az úton szembe jött.
Köszöntem. Ő visszaköszönt:
– „Jó éjszakát!” –

ÉJFÉLI HANGULAT

Éjfélűt ütött egy régi falióra,
a lámpa fénye sápadt és beteg.
A messze fák homályos ablakomra
rejtelmes-szürkén visszaremlenek.

Valahol messze sűrű egy hegedű,
tücsök dalol hozzá kíséretűl.
Úgy fáj a hang... vajjon ki szomorú:
én csupán, vagy aki hegedűl?

Éjfélűt ütött az óra... rejtve, lopva
jó volna most egy hárs alá kiállni...
fátylas szemekkel elnézni a holdat...
és várni... várni... várni...

FA NEM NŐ AZ ÉGIG

Lombruhás erdőben mezítelen tábor:
fekete tölgyek serege.
Este fele
pajzánkodik velük a Nemere.

Gyökerükben a csend szíve lüktet,
amint a tavaszt egykedvűen nézik,
s nem hiszik el, most sem hiszik el,
hogy fa nem nő az égig.

Lelkem erdejében
színig letarolva így állnak a vágysok,
húsvéti csodára szakadatlan várnak
torzan, feketén.

SIKÁTORVÁROS CSAVARGÓI

Az életem Sikátorváros,
tétován bandukolok benne,
s minden sarokból, kapualjból
fekete árnyak jönnek szembe.

Sok titkom Ők. És valamennyi
Sikátorváros csavargója.
Várják, hogy bolond véretem
kiönthessék a józan hóra.

Úgy néznek rám, vad gyűlölettel,
mint emlékpénzes, dölyfös úrra.
Mögöttem nő a csócselék
és egyre szűkebb lesz az utca.

Érzem, maholnap nem leszek
a régi Én: szilaj, kemény,
s egy utcasarkon le fog ütni
egy ilyen fekete legény.

KÉT ŐSZI VERS

1. 1928. szeptember 15.

Ma láttam a legelső őszi fát.
Megálltam előtte,
s levett kalappal mondtam egy imát.

Ma láttam a legelső őszi fát.
Mennyit láttam már... Isten, Te tudod:
a sárga fából és a sárga lombból
nekem mennyi jutott, mennyi jutott.

Az is eltelt. Mert minden eltelik:
tavaszi illat, nóta, csók, virág...
Ma még kacagsz, virágpompás a kerted,
s holnapra megjelennek
az első őszi fák.

2.

Mikor az őszi szelek szállnak
bozontos erdők, tar hegyek felett:
jaj, de csodaszépen muzsikálnak!

Mikor már a szívedet is
valami bús érzés befonta:
szeptemberi szelek zenéjét
merengve hallgatod naponta.

Mert amikor nótává halkul
halálnál, csendnél csendesebben
magyar mezőn a magyar bánat:
ó, nem sír annál semmi szebben!

Olyankor drága vágyat érzel
mindentől messze elmaradni,
s őszi szelek magyar dalába
belehalni, belehalni...

A láthatatlan lobogó

A láthatatlan lobogó

Tudom: a költőt megveted.
Elűzöd és kigúnyolod.
Én szent, szomorú, bűnös Szodomám.
S én mégis egy vagyok Veled:
A szemtanú. A lelkiismeret.

Mámorodban vagyok a csömör
s álmod mélyén riadt ébredés.
Ami sok benned: én vagyok.
És én vagyok, ami kevés.

Úzhetsz dühödben száz határon át,
utánam futnak nemzedékeid,
s ha többé már nem is leszek:
múló időknek vérfoltos nyomán,
én drága, bűnös, egyetlen Szodomám
rólam mintázzák meg a képedet!

(Bajorerdő, 1947)

DALOL A HONVÁGY

DALOL A HONVÁGY

Szeretnék szántani,
hat ökröt hajtani,
régi eke szarvát
kezemben tartani.

Harmatos hajnalon
régi utat járni.
Régi erdőszélen
virágot csodálni.

Szeretnék még egyszer
tavaszbúzáat vetni!
Jó fekete földet
a kezembe venni.

Beszívni illatát
frissen kaszált fűnek,
mialatt a réten
tücskök hegedülnek...!

Látni, még csak egyszer,
a leszálló estét.
Villanó szárnyával
az érkező fecskét.

Keleti ég alján
ahogy gyúl a csillag,
békés tájak fölé
békességet ringat...

Istenem, add hogy még
egyszer haza menjek!
Régi hegyeimen
új bort szüreteljek!

Fáj a bujdosás már.
Csupa fáj az élet.

Elvész idegenben
erdélyi cseléded.

Régi hegyeimen
lábujjhegyen járnék.
Jó volna a napfény!
Szép volna az árnyék!

Szép volna, jó volna!
Hallgass meg, Úristen!
Hisz más kívánságom
e világon nincsen:

Szeretnék szántani!
Hat ökröt hajtani!
Régi ekém szarvát
még egyszer...
még egyszer
kezemben tartani!

(Bajorerdő, 1946)

MIKOR A BUJDOSÓ AZ ISTENNEL BESZÉL

Uram, én nem tudom az igazságot
miképpen osztogatod ezután,
hogy mindenkinek bár maréknyi jusson.
Annyit tudok csak: esztendeje immár,
hogy végigdúlt a vihar otthonunkon.

Tudnod kell Uram, hisz mindent tudó vagy:
nem akartunk mi semmi mást, csak élni.
Szántani, vetni és remélni.
Szántani, vetni és remélni
jó munkáért vidám aratást.
Nem imádkoztunk sokat, az igaz.
De szerettük a világodat, Uram,
ahogy megadtad: gondokkal telítve,
búval és örömmel fűszerezve,
a tövisek között egy-egy virág...
szép volt Uram, jó volt a világ.

Szerettük a patakodat, mely zengve
selyempartok közt vígan szökdösött.
A szellőt, ahogy hegyeidről este
virágillattal megrakódva jött.
Hajnalodat, amikor bokrétásan
felkacagott az ablakunk alatt.
Szerettünk minden bokrot, fát, virágot,
pillangót, felhőt, madarat...!

Apánk kezét. Anyánk mosolyát.
Kisgyermekünk első kacaját.
A csókot, ahogy lányajkon kigyúlt.
A vágyat, mikor fellegekbe nyúlt,
Feléd, Uram, akár a jegenye!
Jövendőt kért! Békét és életet!
Mégis a balkezed mozdult elénk
s reánk bocsátottad a végzetet.

Most már igazán nem tudom: a sorsot
hogyan s miképpen rendezed.
De bujdosók könnyében s bánatában
nem lelheted Uram a kedvedet.

Uram, nekünk ez a föld idegen.
Az ég sem derít itt sugarat miránk.
Bajor erdőkön bujdosó magyarnak
bogáncsos úton nem terem virág.
Más itt a szél. Másként suhog az erdő.
Más nyelven szólnak a patakok.
Bozót tépi a bujdosó magyart,
kivert, hazátlan, árva és zavart...
Uram, Te ezt így nem akarhatod!

Amerre járunk: kód lepi az erdőt.
Nyögnek a fák és tövisek sebeznek.
Bármerre indul céltalan nyomunk:
még az ösvény is átfordul keletnek.

Uram! Rendeld már, hogy hazamehessünk!
Mindegy hogyan és mindegy, milyen áron!
Nem akarunk örökké bujdoskolni
ezen a zord, otthontalan világon!
Ha kell gyalog is, éhesen, vacogva,

tépett lélekkel és halálra váltan:
csak otthon legyünk egyszer a hazánkban!

Vert farkas mellé farkasnak beállunk,
vagy koldusnak a templom küszöbére,
rabnak, ha kell, testvér-rabok közé:
csak haza jussunk végre!
Hogy beszélhessünk magyarul a földhöz
s megértsük, amit zúgnak a szelek...!

Ha Szodoma láttán kővé változom:
Uram, én akkor is haza megyek!
Nincsen napodnak máshol melege.
Sehol sem olyanok a csillagok.
Ha százszor átkozott is az, aki magyar:
nem lehetek más, ha egyszer az vagyok...!

Add újra látnom apámat, anyámat,
vagy sírjukat bár, ha többet nem lehet...
Hadd roskadjak egy üszkös rom tövébe
eldobva végre a vándorbotot
s úgy súgjam megadással: Miatyánk...
sokat vétettem Ellened s nagyot...
de nézd:
megtörtént a Te akaratod.

(Bajorerdő, 1945)

UTAZÁS

München felé vágat a vonat.
Surranó villanyoszlopok.
Erdők és házak váltakoznak.
Idegenek. Magam vagyok.

Rét közepén magányos fűzfa.
Megakad rajta a szemem.
Valamiképpen ismerős.
Valahonnan már ismerem.

Szalad a vonat. Ideges.
A rét s a fűzfa elmarad.

De viszem magammal a képet
mélyen a döbbenet alatt...

S már tudom is: a Szamosmentén
állanak ilyen árva fűzek.
Ágaikra estefele
vándorló varjak települnek.

Ilyenkor már sárga a lombjuk.
Hulló arany öntözi őket.
Megadó mozdulatlansággal
nézik a változó időket.

Körülöttük ezüst a rét.
Az őszi fátylai már ezek.
S ott túl a kolozsvári dombok!
Igen, reájuk ismerek...!

Hóharmatos lankák mezőin
zörög a kukoricaszár...
Friss szél köszönt: tékozló gyermek
csakhogyan itthon vagy újra már...!

A kálvinisták vén harangja
idáig bong az őszi csendben,
s ott kanyarog az ország útja...
arra kellene haza mennem...

S már megyek is. A régi völgyek
tárt öleléssel elem jönnek...
fehéren kacag a falu
és nincs határa az örömnnek...!

Ujjonganak a kerti fák!
Kutyám boldogan felcsahol!
A ház előtt vár a család
s egy gyermek kacag valahol...!

(Igaz lenne, hogy a fákból
már egy sem áll? A ház halott?...
S azt a kis sírt, ott fent, már régen
betaposták az állatok...?)

Éles fütty. Váltók zakatolnak.
Ronggyá szakad a látomás.

München. Romok. Vak pályaudvar.
Megérkeztünk. Végállomás.

(1947)

DAL

Kolmberg fölött a hegytetőn
tavaszi szél riad.
Szegény hazám, itt bujdosik
hazátlan fiad.

Kolmberg fölött a hegytetőn
virágot bont a nyár.
Virág nekünk odahaza
nem nyílik soha már?

Kolmberg fölött a hegytetőn
már őszi szél süvölt.
Ne haljunk itt meg, Kenyeres,
idegen itt a föld...

Kolmberg fölött a hegytetőn
megállt a téli hó.
Maholnap elvisz minket is
egy fekete hajó.

Évszakra évszak, évre év.
Így vész el a magyar.
Nyomára ráborul a köd
s belepi az avar.

(Bajorerdő, 1947)

KARÁCSONYI VERSEK

I.

Bajorerdő. Zimankós fenyvesekből
előoson a téli szürkület.
Gunnyasztó házak ködrongyokba bújva
koldus szatyorban gondot gyűjtenek.

Egy vonat sípol messze valahol.
Fulladtan vész el a fák között a hang.
Sóhajt az erdő. Csönd. Valahol messze
kísértethangon fölsír egy harang.

Olyan este ez is csak, mint a többi:
olyan a színe, nyirkos ködszaga.
Pedig valahol szent titokpalástban
csodát takargat ez az éjszaka...!

Angyalok húznak a világ fölött.
Hírét hozzák, hogy földre szállt a béke!
Megszületett az Igazság, a Jóság,
akit úgy vártunk: megszületett végre!

Keresik régen bölcsek és királyok,
papok, költők és koldusok.
Világmegváltó konferenciák
várják jöttét és fényes trónusok!

Megérkezett. Bámulják bamba szemmel
barmok, cselédek, pásztorok.
Talán van olyan is, aki letérdel
s valami együgyű imát motyog.

A jászol fölött fölragyog egy csillag,
nehány angyal és gyermek énekel...
Szelíden száll az ének és a pára
szurtos ólból a fényes égre fel...

Aztán a barmokat itatni hajtják.
A hajnal megnyergeli rőt lovát
és robotos nyomán a szürke élet
megy úgy, mint eddig, megy tovább.

Mintha nem történt volna semmi sem.
Meresztgetik szemeiket a kandik:
királyok, bölcsek, költők, hadvezérek...
amíg lassan a csillag is kialszik.

A zord-sötét zimankós fenyvesekből
előoson a téli virradat.
Ködrongyokban gunnyasztanak a házak
s vacognak vedlő gondjaik alatt...

(Plarnhof, 1945 karácsony)

II.

Elindul újra a mese!
Fényt porzik gyémánt szekere!
Minden csillag egy kereke!
Ezeregy angyal száll vele!
Jön, emberek, jön, jön az égből
Isten szekerén a mese!

Karácsony készül, emberek!
Szépek és tiszták legyetek!
Súroljátok föl lelketek,
csillogtassátok kedvetek,
legyetek újra gyermekek,
hogyan emberek lehessetek!

Vigyázzatok! Ez a mese
már nem is egészen mese.
Belőle az Isten szeme
tekint a földre lefele.
Vigyázzatok hát emberek,
Titeket keres a szeme!

Olyan jó néha anglyalt lesni
s anglyalt lesve a csillagok közt
Isten szekerét megkeresni.
Ünneplőben elébe menni,
mesék tavában megferedni
s mesék tavában mélyen, mélyen
ezt a világot elfeledni.

Mert rút a világ, fekete,
Vak gyűlölettől fekete.
Vak, mint az emberek szeme:
az égig sem látnak vele.
Pedig az égből lefele
porzik már Isten szekere!

Minden csillag egy kereke,
ezeregy angyal száll vele,
az Isten maga száll vele

és csillagtükröt nyújt felénk,
mesetükröt, a keze.

Szent tükrébe végre egyszer
pillantsatok tiszta szemmel,
tisztá szemmel, Istenszemmel
milyen szép is minden ember!
Minden ember szépségtenger
s mint a tenger csillagszemmel
telve vagytok szeretettel...!

Tagadjátok...? Restellitek...?
Elfordulnak fejeitek...?
Megvakultak szemeitek...?
Szépségteket, jószágtokat
nem érzitek, nem hiszitek...?
Csillaggyertyák fénye mellett
Isten elé nem viszitek...?

Akkor bizony rútak vagytok,
szegények és vakok vagytok,
ha szépek lenni nem akartok.
De még így is, szegényen is,
rútan, vakon, mégis, mégis
Isten gyermekei vagytok!

Rátok süti fényes szemét,
elindítja fényszekerét,
jó emberek játékszerét.
Milyen kár, hogy áldó kezét
nem érzitek, nem nézitek
s nem hiszitek már a mesét.

A rút világnak gondja van,
minden embernek gondja van,
a sok angyalnak mind gondja van
s az Istennek is gondja van,
mert mindenekre gondja van.
S így múlik el a szép s a jó
az ember mellől, nyomtalan.

(1946)

IDEGEN TAVASZBAN

Ugye pajtás, ma Te is érzed:
ez itt nem a mi tavaszunk.
Idegen éghajlat alatt
pusztuló gyümölcsfák vagyunk.

Virágtalanok itt az erdők.
Nem jó itt nekünk, Kenyeres.
Szelek s madarak rendre jönnek,
de egy se bennünket keres.

Mit ér, hogy a gyümölcsfák vagyunk,
ha lefagy rólunk a virág,
idegen éghajlat alatt
penész gyötör és moha rág?

Gyökerünket keleten őrzi
valami babonás varázs
s ebben az idegen tavaszban
lassan megöl a hervadás.

SÓHAJ

Én Istenem, az idő hogy szalad!
Ma még vagyunk, holnap már nem leszünk,
múlt és emlék: minden elmarad.

Nyomunkat rendre belepí
rőt lombjával az őszi szél.
S hogy kik voltunk:
maholnap az sem tudja,
aki rólunk beszél.

Zölden remeg a nyírfa lombja,
a bajor erdőn szellő támad.
Lőpor-szagú ködök lepik
a jövőndőt és a hazámat.

Fehér itt is a nyírfa kérge,
pillangó jár a gyöngyvirághoz.

S mégis: minden virágharanggal,
illattal, színnel, fénnel, hanggal
a régi erdő húz magához.

Bajor erdőkön vándorok haladnak.
A bánathoz már egynek sincs szava.
De sóhajaik ég felé röpködnek,
kendőnyi kis fehér felhőkké gyűlnek
s jó szél szárnyán elszállnak haza.

(Bajorerdő, 1946)

A verset önálló költeményként közölte A láthatatlan lobogó c. kötet, noha a beillesztett gondolatjelek a versszerkezet töréseit jelezték, esetleg szakaszok hiányát... Wass Albert kéziratos versei között az általunk Üzennek a távoli hegyek címen kötetünkben később közölt költemény teljes ívé rendezte a töredékes részeket, lásd ott. Ugyanakkor a kötetünkben közölt német nyelvű versek is tartalmazzák e szakaszokat, önálló versekként, amelyet a szerkesztés során újra fordítottunk, hogy fény derüljön az oda-vissza fordítás minőségi árnyalataira is. (A szerk.)

HONTALANSÁG ELÉGIÁJA

1.

Tégy még a tűzre kis szívem,
hadd legyen jó meleg,
játékos lángok fénye mellett
én majd mesélgetek.

Hol volt, hol nem volt: régi erdő...
boronaház, kék ég, patak...
fenyőillat, napfény, virág
s békés, mély csönd a fák alatt.

Nyugalmát nem zavarta ágyú,
sem a szirénák vad szava,
az égből bombazápor helyett
harmat szitált csak éjszaka...

Álmunkban ma is visszajárunk,
nyugtalan, bús kísértetek.
Holdtalan sötét éjszakákon
bekószáljuk a hegyeket.

Nyögésünket meghallja olykor
favágó, pásztor, orvvadász,
szökött rab, vándor útonálló
ki valahol rejtve ott tanyáz.

Nem tudja mért: megborzong némán,
a sötét égre föltekint
s úgy mondja halkán, babonásan:
nyög a föld. Eső lesz megint.

2.

Tégy még a tűzre. Hadd lobogjon
a láng és az emlékezés.
Feledjük el, hogy életünket
korom lepi már és penész.

Hisz roppant gazdagok vagyunk:
emlék-vagyonunk végtelen!
Ha kibontjuk szárnyát a mesének
túlszárnyalunk az életen.

Szűk kis menekült-szobánk
kitágul lassan, nőni kezd...
nézd, már látszik is az erdő,
bólogatnak a fenyesek!

Hallod-e már a patakot?
Így csak a Szalárd vize zúg!
Kék ablakával néz a ház
és mosolyog a gyalogút...

Kandallótűz, kakukkos óra,
csergepokróc és gyantaszag,
messze fent bögnek a bikák
s a csönd s az este alszanak...

Fogd a kezem. Elindulunk.
Lábunk alatt a régi út...

(Eltűnik úgylis a sötétben,
mire a fák közé bejut.)

3.

Tégy még a tűzre. Jó a láng:
rég, szép tüzeket idéz.
Távol hegyekről kinyúl
lelkem felé egy messzi kéz.

Szalárdi ház, erkélyes tornác,
kakkukos óra, kandalló...
a patak ma is zúg, tudom,
hallgatja a vízirigó,

a fenyvesek suhognak, érzem,
és kérdezzetik: hol vagyok?
Párát lehelnek alkonyatkor
a vadat rejtő katlanok,

valahol őrzi még titokban
lábam nyomát egy vadcsapás
s valahol a bükkös között
céltalan bicska-faragás...

Jaj, meddig őrzi? Szálló évek
pora vajjon elfödi egyszer?
s hús illatú erdő-homályban
elvész a nyom is, mint az ember?

Ebben a kénköves világban
emlék belőlünk nem marad?
(Így tűnik el a holdsugár is
az éjfélete fák alatt.)

4.

Széljárta erdő, régi dal,
szalárdi ház, fenyves, patak,
nincs hely, hova temesselek,
nincs könnyem, hogy sirassalak.

Vásott suhanc volt, jaj, az ember,
gonosz varázsszerekkel játszott

s boszorkányos szelek kavarnak
azóta embert és világot.

Gyermekkorom: úgy érzem néha
tán nem is voltál. Csak a vágyam
olvasott rólad valahol
egy kopott, régi bibliában.

Vándor vagyok, hazátalan,
kit tép a fájás, úz a baj,
idegen országúton
átokkal ver a zivatar.

Utánam emléket a múlt
elfutó felhővel izen...
(Olyankor felnézek az égre
és úgy fáj, úgy fáj a szívem.)

A BUJDOSÓ IMÁJA

Uram, ki fönt az égben
lakozol a fényességben,
gyűjtsd föl szent tüzedet
az emberek szívében.

Az emberek agyára
áraszd el bölcsességed.
Értsék meg valahára,
mi végből van az élet.

Arasznyi kis idő csak,
mely ajtódig vezet.
De előre csak a jó visz,
a gonosz vissza vet.

Legyen megint az ember
képedre alkotott!
Utálja meg már egyszer
mit maga alkotott.

Romlandó kincsekért
ne törje magát senki.

Igyekezék helyettők
jobb kincseket szerezni.

Jó tettek nyugalmát.
Derűt és békességet.
Mit el nem fúj az orkán
s rontó tűz meg nem éget.

Gögből és gyűlöletből
mindent, mit föl talált:
vedd ki Uram kezéből
a keserű pohárt.

Rémségek éjszakáját
váltsd föl virradatra.
Az emberi világot
szebbre és igazabbra.

Hogy törvények közt az első
a szeretet legyen.
Üljön jóindulat
a kormány székeken.

Az igazság előtt
hajoljon meg a fegyver
s élhessen szabadon
e földön minden ember.

És legyen egy akol.
És egy legyen a pásztor.
Növelj pásztorbotot
virágzó rózsafából.

S ha mindeneket szépen
elrendeztél ekképpen:
a népek közt, Uram
nekem is van egy népem.

Ha érdemét kegyednek
a szenvedéssel méred,
úgy egynek sincsen annyi
szent jussa, mint e népnek.

Mások bűnéért is
őt verte ostorod.

Sok súlyos nagy keresztet
szó nélkül hordozott.

Legjobb fiait vitte
mindég a Golgotára
s jótettének soha,
csak bűnének volt ára.

Uram, adj békességet
a Kárpátok között!
Sehol még földet annyi
könny s vér nem öntözött.

Sehol még annyi színes
nagy álom nem fakadt
s árvábbak prófétáid
sehol sem voltak.

Sehol annyi virág
és sehol annyi bánat.
Szeresd jobban, Uram,
az én szegény hazámat!

Bár megtagadta tőlem
a békét s kenyeret:
engem sújtasz, Uram,
amikor őt vered.

Mert népem. Fajtam. Vérem!
Fájdalma bennem ég!
Szánd meg Uram Isten
Attila nemzetét.

Adj békés aratást
sok vérvetés nyomán.
Nyugodjék meg kezed
gondverte otthonán.

S ha áldásod e földön
elért kicsinyt, nagyot:
jussak eszedbe én is,
ki bujdosó vagyok.

A Kárpátok alatt,
ahol apáim éltek,

rendelj ki nekem is
egy csöndes menedéket.

Csak akkora legyen, hogy
elférjek én s a béke.
Nézzen az ablakom
patakra, fára, rétre.

Kenyér mellé naponta
jusson egy szál virág
s láthassam, amint Téged
dicsér egy új világ...

Uram, ki fönt az égben
lakozol fényességben,
hallgasd meg kegyesen,
hallgasd meg könyörgésem.

(Bajorerdő, 1947)

ZÁRÓVERS

Hajótörött vagyok a tengeren.
Palackomat a tengerbe vetem.

Belesóhajtottam a sorsomat,
félelmemet és sok bús gondomat.

S most száz pecséttel elzárt bánatom
a hullámok kedvének átadom.

Merül, örökre tán, a mélybe le
s aranyhalacskák játszanak vele.

De lehet, hogy még perce jó neki,
s egy bús hullám majd egyszer fölveti.

S kidobja egy kéz – tán az istené –
egy gondtalan kor lábai elé.

Borzadtan olvassák, kik rátalálnak
és úgy suttogják döbbenve, egymásnak.

„Valahol szörnyű vihar lehetett...
S a viharban egy nemzet elveszett...!”

A LÁTHATATLAN LOBOGÓ

MAGYAR CIRKUSZ

Cirkusztól álmodtam az éjszaka.
Emberek, az álom szörnyű volt!
Még le sem ment a nap egészen
s már följött véresen a hold!

Indulót kürtölt frakkosan a Halál!
Körben a világ valamennyi népe
megtöltötte a páholysorokat
s minden szem az arénát nézte.

Ott gyilkolták egymást a magyarok,
torz jelmezekben részegen!
Szemükben láz, kezükben kés
s csorgott a vér a késeken...!

Mindenki küzdött ott mindenki ellen
és ezer bohóc röhögött!
A világ jelszavakat ordított
és fogadásokat kötött:

– Én arra a vörösre fogadok!
– Enyém a zöldinges legény!
– Szorítsd, te Árpád-címeres!
– A gatyás paraszt az enyém!

S a magyarok csak ölték egymást.
Tombolt a halál-zenekar.
S Európa cirkusz-porondján
fogyott, fogyott a magyar.

Aztán a végén egy maradt csak.
Ezer sebéből folyt a vére.
Bámult fáradtan, eszelősen
a véráztatta csatatérre.

A nézők elszámolták a fogadásokat.
Aki vesztes volt, fizetett.

Néhányan már ásítottak is.
Aztán mindenki hazament.

Pár kapzsi suhanc még összeszedte
az elesettek rongyait.
Aztán már csak a hold bámulta
borzadt szemével, vörösen
az új magyar Kaint.

(Bajorerdő, 1947)

NAGYPÉNTEKI SIRATÓ

Elmegyünk, elmegyünk, messzi útra megyünk,
messzi út porából köpönyeget veszünk...
Nem egyszáz, nem kétszáz: sokszáz éves nóta.
Így dalolják Magyarhonban talán Mohács óta.

Véreim! Véreim! Országútak népe!
Sokszázéves Nagypénteknek
soha sem lesz vége?

Egyik napon Tamás vagyunk,
másik napon Júdás vagyunk,
kakasszónál Péter vagyunk.
Átokverte, szerencsétlen
nagypéntekes nemzet vagyunk.

Golgotáról Golgotára
hurcoljuk a keresztfákat,
mindég kettőt, soh'se hármat.
Egyet felállítunk jobbról,
egyet felállítunk balról,
s amiként a világ halad:
egyszer jobbról, egyszer balról
fölhúzzuk rá a latrokat.
Kurucokat, labancokat,
közülünk a legjobbakat,
mindég csak a legjobbakat.

Majd, ahogy az idő telik,
mint ki dolgát jól végezte:
Nagypéntektől Nagypéntekig

térdelünk a kereszt alatt
húsvéti csodára lesve.
Egyszer a jobbszélső alatt,
másszor a balszélső alatt,
éppen csak hogy a középső,
az igazi, üres marad.

Nincsen is keresztfánk közbül,
nem térdel ott senki, senki.
A mi magyar Nagypéntekünk
évszázadok sora óta
évszázadok sora óta
ezért nem tud Húsvét lenni.

Így lettünk országút népe,
idegen föld csavargója,
pásztortalan jószág-féle.
Tamással hitetlenkedő,
kakasszóra péterkedő,
júdáscsókkal kereskedő.
Soha-soha békességgel
Krisztus-Úrban szövetkező.

Te kerülsz föl? Bujdosom én.
Én vagyok fönt? Bujdosol Te.
Egynek közülünk az útja
mindég kivisz idegenbe.

Bizony, jól mondja a nóta,
hogy elmegyünk, el-elmegyünk,
messzi nagy útakra megyünk.
Messzi nagy utak porából
bizony, köpönyeget veszünk.
S ebben a nagy köpönyegben,
sok-sok súlyos köpönyegben
bizony pajtás, mondom Néked:
rendre, rendre mind elveszünk.

(Bajorerdő, 1947)

KI A MAGYAR?

Ki a magyar hát, cimbora?
Te, vagy én? Vagy a harmadik?
Nosza döntsük el szaporán,
míg el nem süllyed a ladik!
Ragadjunk hát lapátot, csákányt,
evezőt! Ebura fakó!
Így csináljuk már ezer éve,
ez hát nekünk való!

Aztán, ha majd holt tetemünket
kiveti a víz a partra:
magyar lesz Te is, én is,
a harmadik is, mind, mind, kit halva,
bevert fejjel, némán, gyászban
fektethetünk a ravatalra.

(1947)

HONTALANSÁG HITVALLÁSA

Hontalan vagyok,
mert vallom, hogy a gondolat szabad,
mert hazám ott van a Kárpátok alatt
és népem a magyar.

Hontalan vagyok,
mert hirdetem, hogy testvér minden ember,
s hogy egymásra kell, leljen végre egyszer
mindenki, aki jót akar.

Hontalan vagyok
mert hiszek jóban, igazban, szépben.
Minden vallásban és minden népben
és Istenben, kié a diadal.

Hontalan vagyok
de vallom rendületlenül, hogy Ő az út s az élet
és maradok ez úton, míg csal élek
töretlen hittel ember és magyar.

(1947)

EMLÉKEZÉS EGY RÉGI MÁRCIUSRA

Az erdőszélen hóvirág fehérlett.
Sarjadó gyepen az iskola
glédában állt, mint még soha.
Valaki a Talpra Magyart szavalta.
Aztán a tanító beszélt a szabadságról.
Hallgatta a sok parasztgyerek,
oldalt a jegyző, meg a pap
s tisztos, komoly, ősz emberek.

A harangozó tartotta a zászlót,
vén bajszos arcán zord egykedvűséggel.
S a tanító lelkesen magyarázta,
hogymi is történt
ezelőtt sok, nagyon sok évvel.
Hősookról beszélt és csatákról
s arról, hogymiként folyt a vér,
amikor annyi ember meghalt
valamiért.

A többiek hallgatták némán.
Hitték is, nem is, a mesét.
Öreg volt már a múlt. Setét
s bizonytalan ködök takarták.
S egyszerre csak egy kisgyerek
hangosan megszólalt hátul:
„Édesanyám! Mi a szabadság?”

A tanítóban elakadt a szó.
Odanéztek mindannyian.
Az asszony pedig felsóhajtott
és azt felelte:
„Amikor hazajönnek a katonák, fiam.”

Ó, hóvirágos régi Március...!
Azóta mennyi vér ömlött megint,
s részeg torokkal hányszor ordították
közénk a véres jelszót, hogym„szabadság!”
Voltunk azóta hősoök, mi magunk is.

Hősök, pribékek, árulók, gazok,
honmentők és hazátlanok,
voltunk minden, amit csak akartak
a habzó szájú álapostolok.

Négyszer szabadítottak föl azóta
propagandás vad próféciaival
és mind a négyszer más zászló alatt!
És mind a négyszer esküdtek reá,
hogy most lettem szabad!

Hát ez a szabadság, emberek?
Szónokló, híres emberek!
Élők s holtak mind ezt akarták...?
S mi lesz, ha majd egy szép napon
megkérdezi egy kisgyerek:
„Édesapám, mi a szabadság...?”

Ó, hóvirágos régi Március...
Talán sóhajtunk egyet mi is akkor
és csak annyit mondunk csendesen: fiam,
szabadság az, ha majd
hazatérhetünk mindannyian.

(Bajorerdő, 1947)

A ZÁSZLÓTARTÓ

Letűnt császárok díszszemléinek
gazdátlaná tágult köterén
lomhán hever a köd. Rom-oszlopcsarnokok
dúlt ívei alatt a törmelék
sárrá dagad. Egy árva utcalámpa
gyér fényt szítál s a ködbefulladt csendben
csak egy-egy ember fáradt lépte kong.

A nagy parádék korszaka letelt.
Vihar cibálta szét a lobogókat,
a diadalíveket bombák döntötték porba
s a kürtöket belepte a penész.
Odúikból görnyedten előmászta

a patkányemberek és szétesoszogták
a zászlópompás díszszemlék nyomát.

Hanem ott bent, a dúlt lépcsők alatt
valaki áll a ködben, egyedül.
Feszesen és szálfamereven.
Ruhája rongyos, arca beesett,
de áll és merev jobbjá markolja makacsul
a ködöt, mintha zászlót tartana.

Ő az: a zászlótartó névtelen legény.
Hűséggel áll és becsületesen,
mint akit ott felejtettek a nagy idők
néma jelként a véghetetlen éjben.
Körülötte vakon áticsoszognak
gondútjukon a patkányemberek
s szétrágnak eszmét és tradíciót.

De Ő csak áll.
Ha le is foszlik róla a rongy ruha.
Ha zápor veri, fagy sorvasztja testét.
Ha leköpi és szembe nevetik.
Ő áll.
Konok daccal a dúlt lépcsők alatt,
s magosra tartja föl a láthatatlan zászlót.

S míg mozdulatlan alakja előtt
kongó léptekkel jön-megy az idő
s a mindennapok robotemberkéi
meg sem látják tán, hogy ottan áll:
mögötte már a ködben, valahol,
kürtök harsannak és vezényszó csattan
s döngve menetelnek új hadoszlopok
újabb császárok zászlai előtt
tisztelgő díszmenetben
a múltból át a jövő felé!

(München, 1947. december)

LEVÉL

1.

Tollamat az éjszakába mártom,
úgy írom ezt a levelet, apám.
Egy új Rodostó álmait virrasztom
idegen télben, idegen tanyán.

És hallgatom a tenger mormolását,
mint bús elődöm, Mikes Kelemen.
De százszorta sötétebbek az éjek
ezen az embertelen tengeren.

Szemem romok-szakgatta horizonton
változó csillagok után kutat.
De nem változnak még az égi képek
s minden csillag Zágon felé mutat.

És minden csillag egy-egy emlék bennem.
S ha még sokáig így nő ez a tenger:
egy új Noéként bárkát ácsolok,
hogy megmaradjon a csillag és az ember.

2.

Az éjszaka takarója alatt
megkeresem a kezedet, apám.
És felködlik bennem a régi otthon,
mint holt hegyek közt gazdátlan karám.

Jaj, hova lett a vidám nyáj belőle?
A nevetés, a jókedv és a tréfa?
Elvesző nyomukat megkeresni
kísértetórán hazajárok néha.

De nem lelem sehol. Az éj üres.
Az idő áll és holtakat virraszt.
Megborzongat a csönd, ha visszanézek,
lidérc gyötör és kísértet riaszt.

Apám, én láttam ezt a háborút
és megvakult azóta a szemem.

A torzultarcú emberfenevadban
Isten képmását többé nem lelem.

A régi gyermekmesék mind hazudtak.
Embert habzsolt a gyilkos tudomány!
Nem hősök és vitézek háborúztak:
csak férgek kúsztak a gyűlölet nyomán.

Nem volt sehol bajvivó, hősi torna,
csak síró nők és feldúlt otthonok,
csak olcsó préda és embertelenség,
tolvaj próféták, férgek és romok...!

Ma számon kérném régi könyveimtől
Hektort, Periklészt, vagy János vitézt...
de nincsenek meg ők sem. Dúlt világunk
maga alá temette a mesét.

3.

Kőrisfáinkon laknak-e még csókák...?
S a rózsák nyílnak-e, ha jön a nyár...?
S mit szól a pinty, ha ablakomra szállva
kendermagot a télen nem talál...?

Az íróasztal ott van még a helyén...?
Áll-e még a régi kandalló...?
S régi tüzekre emlékszik-e még,
ha zúg a szél a fák közt s hull a hó...?

Verandánkra jár-e még a fecske...?
És mit csinál az öreg karosszékem...?
Dalolnak-e a fülemilék este,
ha jön a május, éppen úgy, mint régen...?

Nyomot keresni frissen hullott hóban
idegen járja ösvényeimet...?
(S nem rezzen össze, ha a sűrű közt
megreccsen egy ág a háta megett...?)

4.

Válasz nem jó. Az éj setét és néma.
Éjfélte kondít egy távoli torony.

Kísértetek denevérszárnyain
most felkeresem régi otthonom.

Halott zárjában kattán a kilincs.
Egy régi ajtó vágyva megremeg.
Tágult szemmel figyelnek a szobák,
ahogy a házon lassan átmegyek.

Álmából felriad az új lakó...
Reccsen az ág. A padló csikorog.
A kémény nyög és felsóhajtanak
érintésemtől a hű bútorok...

Az ebédlőben föl húzom az órát.
Karosszékedet eligazítom.
És láthatatlan kísértet-betűkkel
nevemet a falakra fölírom.

„Itt jártam. Élek. Él az isten is még.
És övé a legutolsó szó joga.
A tövissé vadult ember fölött
Ő az eke és a borona.”

5.

Majd magamat, mint vérbe mártott kardot
a dúlt határon körülhordozom.
Jaj annak, aki otthonunkat lakja
prédára éhes bitorló-jogon!

Fölszág az erdő, hogyha jönni látja!
Lába elé göröngyöt vet az út!
Rabszolgaság ellen az ősi föld
bogáncsokkal lázadni megtanult!

Megkeseredik szájában a kenyér.
A bor ecetté lesz az asztalán.
Az ág nem ad nyugalmat s rémek üzik
vacogó foggal át az éjszakán!

Nem ismeri el urának a ház
s tolvajt kiált mögötte a küszöb!
S arcába ütnek, hogyha nem vigyáz,
a dédnagyanyám-szötte függönyök!

Halottak napján sírjukból kikelnek
a tisztos holtak, kicsik és nagyok.
És számon kérik tőle jussukat
és számon kérik azt, hogy hol vagyok...?

Mert mienk csak ott a békesség, apám.
Másé csupán a dúlás és a prédá.
Verejték nélkül termett gabonának
szára törékeny és kalásza léha.

Kivághatják a fákat mind egy szálíg.
Porrá tehetik házunk, mindenünk.
Mégsem győzhetnek le soha, apám.
Mert gyümölcsfát ott,
csak mi ültethetünk!

6.

Én nem tudom, meddig marad ez így:
évekig-e? Vagy évtizedekig?
Atomjaira robban-e a föld is,
míg a pokolból ember születik?

De tudok egyet: gyűlölet tövise
nem virágzott még békét soha.
Haramiának a lopott földél
zsákmánya lehet csak, nem otthona.

S valahol messze innen van egy Isten.
Világoknak Ura és seregeknek!
Ki várja búsan és türelmesen
csordulását véres serlegeknek.

Míg eljön majd az Ítéletnek napja
s beteljesednek rendre az Idők.
És lesz igazság, hűség, becsület
és tisztesség az Úr színe előtt.

És megméretik majd súlya szerint
külön-külön az embernek fia.
És pelyvaként hull szét a semmibe,
kit arra ítél majdan a szita.

Ne félj apám. Ha úzótt életünk
ma utak árkában is kanyarog:

az igazságot aranykönyvbe írva
megőrzik odafönt az angyalok.

És lészen egyszer fényes jel az égen!
És ítélet tétetik, igazán!
Megrendülnek az egek eresztéki...!
és akkor majd... hazamegyünk, apám.

7.

Az éjszakába mártottam a tollam,
úgy írtam meg ezt a levelet.
Magába zár az árvaság magánya,
mint valamikor Mikes Kelement.

Egy új Rodostó partján hallgatom
az embertelenségek tengerét.
Virrasztgatok az éjek éjszakáján
a bujdosó, száműzött emberért.

Szemem romok-szarkgatta horizonton
egy biztató kis jel után kutat.
De lassan változnak a csillagok.
S minden csillag Zágon felé mutat...

(Bajorerdő, 1947)

[* -A Láthatatlan lobogó című kötetben helyütt szerepel az Üzenet haza című költemény. Jelen kiadásunkban ez a vers az 5. oldalon található. – A Szerk.]

A LÁTHATATLAN LOBOGÓ

Konok hűséggel hordozom
az úttalan bozótokon.

Seb a vállam és seb a markom,
de fogom, viszem és megtartom.

S fogcsikorgatva hirdetem:
nem ért véget a küzdelem!

Mert valami még megmaradt.
Görcs zsibbasztja a markomat,

de markomban még itt a Szó:
a láthatatlan lobogó!

Ereklyém. Kincsem. Fegyverem
Magosra tartom s lengetem!

És védem, foggal és körömmel!
Vad dühvel és örült örömmel!

És mentem, mindeneken által,
intépő, végső akarással!

Dúlt otthonom rég összedőlt.
Kifordult alólam a föld.

Társaimat ár elsodorta.
Mögöttem ég a poklok pokla.

Előttem vad sziklák merednek.
De nekivágok a meredeknek!

Mert élek még! Ha törten is,
ha vérben is, ha görcsben is.

még ha utolsó is vagyok
kit az özönvíz meghagyott,

de harcom végigharcolom
s a lobogót megmarkolom!

Megmarkolom és nem hagyom,
ha le is szakad a két karom,

ha két lábam térdig kopik:
de feljutok a csúcsokig!

S utolsó jussomat, a Szót,
ezt a szent, tépett lobogót

kitűzöm fent az ormokon
s a csillagoknak meglobogtatom!

SZÁZÉVES DAL AZ ISMERETLEN BUJDOSÓRÓL

Ne várj ma tőlem zengő éneket hősi időkről. Íródeákod tollát útalat és szégyen tartja kötözve. S babonázzák szemét lidérces kerge tüzek.

Kossuth s Petőfi nevét kívánod hallani tán? Nosza nyisd ki füled: céda ripőkök ma minden útszéli bordély kapujában cégérül rikoltják e szent neveket! Hősök fattya ma minden orozva lopó s a börtönök őre Kossuth nevét hirdeti őse gyanánt! Nem, testvér, ne várj ma zengő éneket tőlem. E szent neveket én jobban tisztellem annál, semhogy a csürhével együtt üvölteném őket. Ám mégis szólok egy hősről. Egy árva vitézről mondok el egyszerű dalt. Nevét nem rótták olimposzi kőbe a rosszkedvű múz�ák. Késő utódok sem fontak babért emléke köré. Jeltelen sírját befújta a szél valahol s az idő belepte mohával. Ámde figyelj: sorsában sorsodat érzem. Ősöd lehetne e névtelen árva legény. Levett kalappal tisztelegj hát emléke előtt, úgy kívánja az illem. S bocsásd meg e gyarló köntöst az írődeáknak, de mit tehet ő, ha jobbat nem adnak a múz�ák?

Trombita harsan végig az utcán!
Trombita! Trombita! Trombita!
Vijjog a hír, mint vércse át a falun: Kossuth apánk üzeni, veszélyben a hon! A zsarnok kétfejű sas karmát a szabadság testébe bevájta! Fegyvert ragadjon a nép, ha élni akar! Az óra ütött! Ki hát a legény a gáton!?

Akiben nincs vér, erő, akarat: maradjon otthon s őrizze a kuckót a kemence megett! Férfiak kellene csak! Legények, kiknek a virtus nem fut inokba császári pribékek nyársa előtt! Nosza legények! Vér folyik-e eretekben, vagy csak aludttej? Inkább nyaltok-e császári talpat, semhogy karddal a kézben pokol fenekére üzzétek a kétfejű kányát?

No, híresek, no! Korcsmák bicskázó bikái! Most lássuk ki legény, a toborzó bizottság előtt!
Kossuth apátok üzen!
Trombita! Trombita! Trombita!

Döccennek a lábak a községháza felé. Feszülnek az öklök. Forró, dacos vér arcokba tolul: ebanyádat, te császár! Kétfejű kotlódat koppasztva hajítjuk az üstbe! Döngették már magyar öklök Bécsed kapuját s dőngetik újra, ha kell! Jussunk e földön az élet, s nem hagyjuk veszni a juszt!
Szabadság kell a magyarnak!

Döccennek a lábak a községháza felé. Egy barna legény még búcsúzik gyorsan a lánytól:
„Visszajövünk, meglásd, aratásra s a lagzin kilenc cigány húzza a győzelem büszke dalát!”

Lesütött szempilla alól kigördül egy könnycsepp. De szó nem nehezíti a búcsúzás pillanatát. Fölöttük akácfa bontja szelíden a lombot, s odébb a mezőn békésen kolompol a nyáj.

Ez a kép kíséri sokáig. Az úton. A kaszárnya zord fala közt. A gyakorlótér goromba porában.

... Zsenge akác...! Zöldjét akárha a nap csöppentené illatos égi palackból...!
 Kolompaszó... Kéklő magosság... fönt valahol pacsirta fürdik a fényben... s egy
 zsuppfődeles ház tetején fészket tatarozza a golya... egy ismerős ablak muskátlit
 lenget a távolon át... előtte bús öregasszony, térde alatt libát töm ünnepi torra...
 „Hé, te legény! Mit alszol ott újra, naplopó mindenedet?”

Sóhajtani sincsen idő. Hasalni kell újra, meg újra. Futni, hasalni és futni megint,
 látástól sötétig, miként a honvédő kötelesség szigorú parancsa kívánja.

Dörögnek az ágyúk. Puskák ropognak. Halál szele füttyen. Itt-ott ledől valaki:
 „Jaj, meghalok, testvér...!”

Előre!

„...*mondd meg anyámnak...*“

Előre!

„...*szeretőmnek...*”

Előre!

„...*vidd el e gyűrűt...*”

Előre!

„...a harangot, testvér, húzassátok meg és gondolatok rám majd egy este...”

Előre! Előre! Mit bámulsz, ember?! Ott van a császári ágyú! Kezünkbe kell jusson,
 bármi az ára!

„*Igenis hadnagy úr, értem.*”

S két kézre kapja puskáját a barna legény, foga csikordul a kintől.

„*Itt kell hagyjalak, pajtás... az a parancs, hogy előre... béke veled...*”

S rohan. S forgácsná veri széjjel a puskát császári sisakok ércetaraján.

De megvan az ágyú.

Küzdelem, küzdelem, küzdelem. Éhségtől csigázva, fáradtan alélva, piszokban és
 vérben. Piszokban és vérben.

Küzdelem, küzdelem, küzdelem.

Előre! Előre! Előre!

Fut az osztrák, bukik a kétfejű kánya, előre!

Éljen a szabadság, éljen a haza, előre!

És küzdelem, küzdelem, küzdelem. Éhségtől csigázva, fáradtan alélva, piszokban
 és vérben.

Piszokban és vérben.

... S valahol messze aratnak már a mezőkön...

Koszorút fonnak a lányok...

Kolompol a nyáj: gling-glang... gling-lang...

Koszorúkat fonnak a lányok.

„*Rajta legények! Döglük a kétfejű kánya! Végit járja az osztrák, s hazatérünk,
 ha hullnak a lombok, őszi vetésre! Előre! Előre!*”

És sárgul az erdő és hull a levél.

„*Mire megjön a hó...!*”

És megjön a hó. S betakarja a holtakat lágyan.

„*Tavasza, testvér! Mikor zöldül a rét! Tavasza vége a harcnak!*”

És múlik a tél és jön a tavasz.

S rázúdul a muszka a honra. Mint az árvíz a zsenge vetésre, mint lombos erdőre a szörnyű vihar.

Világosi sikon így szól a parancs: letenni a fegyvert! És áll a legény, szédül a feje, ökle markolja a puskát.

„Hadnagy úr! Hadnagy úr! Mi lesz itt velünk...?”

„*Veszve a háború, veszve a hon.*”

„*Hadnagy úr! Hadnagy úr...!*”

„*Legyőztek, fiam, oda már a szabadság. Kossuth menekül, elesett Petőfi... törvénytörést ült holnap az osztrák... jaj a magyarnak!*”

Keserű dac facsarja a szívet. Fog csikorog. Lendül a puska a fának. Ezerbe törik. Ez történt a világosi sikon.

Lopva az erdőkön, éjjel. Rongyosan, éhesen, árván. Lappantyú visít, bagoly huhogása borzongat a messzi sötétben. Farkasvonyítás kíséri a bujdosó harcost. Senkije sincs, csak a gyász a szívében s nyomában a dac s a halál.

Lopva az erdőkön, éjjel. Titkos ösvényen a gránicon át. Nincs haza többet. Nincs haza, nincs.

Békés, idegen lankák szelődülnek alatta. Bambán bámul a nép: hírét sem hallá háborúnak.

„*Ki vagy, s mit akarsz itt? Mi történt veled? Mi átok, mi baj?*”

S ő mondja. Kézze és szájjal és jellel. Elmondja a sorsot, a szörnyűt. Falvakat, városokat miként dúlt rommá az ellen. Mint pusztult asszony és gyermek, s idegen korbács csapása alatt mint jajgat egy nemzet ott túl a hegyen!

És hallgatja bambán a nép. És mondja az egyik:

„*Cselédem itt hagyott tegnap, munkaidőben, a disznó! Jöhetsz, idegen, s pajtámban a szalmán aludhatsz munka után. Mert lásd, keresztény földre vetett el téged a sorsod, s kenyérünk héját neked adjuk, ha szolga leszel!*”

És léssen fadóntó sziklás cseh erdőn. Bajor pajtában ingyenes béres.

Búskezdő, kapás, dús, francia szőlőhegyek közt, s kótaliczkázó napszámos ángliusz pallér kezén.

S bajor paraszt kertjében a rózsa nem neki nyílik.

Franciák szőleje is másnak adja borát. S a kőből, amit keservesen hord bús éveken át: idegennek épül mindig az otthoni tűzhely.

„*Még ha cseh lennél...!*”

„*Aki nem német, nem is ember a földön!*”

„*Francia földön az élet francia csak!*”

„*Ki népe vagy hát, ember? Mit ér ez a hűség?*” S ő mondja keményen:

„*Kossuth úr népe vagyok! Bujdosók lettünk, a gazdám, meg én. De egyszer még eljön az óra! Fegyverrel a kézben megyünk haza akkor, s szabad lesz újra a*

nemzet!”

Nevetnek rajta a népek, akár vásári bolondon, s elmondhatják véle tréfából többször is ezt.

Néha látja még a képet: szelíd dombok ölén fehértornyú falu. És felsajog benne olyankor egy zsenge akácfa... zöldjét akárha a nap csöppentené illatos égi palackból... kolompszó... a tágas mező fölött pacsirta fürdik a fényben s egy zsúpfődeles kis ház tetején fészket tatarozza a gólya.

Egy bús öregasszony libát töm ünnepi torra... álmos patakparton sulykolnak a lányok... vasárnap reggel, ha szól a harang s az orgona bűg... legények csizmáján megcsúszik a fény és szemben a lányok...

Jaj, soh'se lesz már többé zsenge akácfa illatos lombja alatt pihenés...? Soha többé kolompszó, muskátlis kis ablak, bús öregasszony, vidám ünnepi tor libasülttel...? Soha többé régi szerelmes barna leány, soha többé...?

„Aratásra itt leszél újra, ugye...?”

Ó hány aratás telt el s még mindig itt suttog a kérdés... és selymes pillák alól kibuggyanó hajdani könnycsepp, hogy égetsz... csillogó harmata régi szerelmes időknek.

Régi szerelmes időknek.

Néha még jönnek suttogó szájon a hírek:

„Kossuthnak íérte az angol...”

„Segít a francia is, ha legyűrjük a kétfejű sast...”

„Teleki itt járt, amott járt...”

„Garibaldi...”

S idegen külvárosok mocskában itt-ott fölcseng fáradt zsákhordók száján az ének:

„Majd hoz Kossuth tisztát, Türr Pista meg puskát.”

És igaz csak annyi mindig a dalból:

„Szennyes az én ingem...”

Szennyies az én ingem.

Őszül már lassan a haj, a szakáll. Görbül a gerinc. Idegenben szívósabb a föld, keményebb a fa, durvább a derékalj. Ízetlen a szó, kedvetlen a száj, keserű a bor s a kenyér.

Fáradtak az órák és nincs örömük. Bujdosónak az élete rongy. Szél veri-üzi, sodorja az ár, utak porában az ágya. Kívül a sövényen, kívül a kapun, soha bentebb. Soha jó meleg otthon, virágos kerti lugasban. Meleg asszonyi kar nem várja sehol, nem hívja megszokott asztal. Baráti pohár, pajtáskodó tréfa.

Ha szól a harang, mást hív csak a templom, más nyelveken ért csak az Isten. Még csak a kéregetők közt sincsen helye magyarnak. Ilyen a bujdosó sors. Ha magyar távol vet az élet. Távol az otthoni földtől. Ilyen a bujdosó sors.

Ilyen a bujdosó sors.

Ólom lábakon jönnek a hírek: kibékült a császár a néppel. Feledve harag, keserőség, királyt koronáz a nemzet. Ünnepet ül a magyar, áldását szórja az Isten.

Konc szelídíti a láncos ebet már szerte a honban. Díszes hivatal elvette a szót izgága bajkeverőktől. Ostoba az, ki pőrén állja a vártát s les céda egekből hűtelen angyalokat. Lám a szabadság nem kell már a magyarnak, a láncot hurkából fonták orrára okos császári gyepmesterek. *„Miért is bujdosol hát, Kenyeres? Nézd régi vezéreidet! A honfierény hozott idegenben is jó jövedelmeket nékik: mártírglóriák fénye alatt pipáznak bő karosszékben! Kényelmesen írják a hősi époszok végtelen árját. Ne félj, az úri derék nem görbed a munka alatt. Ki törődik ma már egy árva legénnyel, ki törődik veled, Kenyeres...!”*

Ki törődik veled, Kenyeres...?

Bús, öreg vándor, rongy a ruhája, kezében a bot. Súlyait hontalan évtizedeknek hajlott gerince nyögi. Megy-megy az úton. Dombokon, völgyeken által. Amerről a nap kel, mindég csak arrafele. Nem kell már a szabadság bús idegenben. Otthoni emlékek rabságát hordozza szíve.

Megy-megy az úton. Lábát fölsebzí a kő s a tövis. Étele az, mit mások kidobtak a kertek alá. De jó ma ez így is, mert jaj, hazamenni öröm! Hisz várja egy lány és várják a régi legények! S egy bús öregasszony... egy bús öregasszony libát töm azóta is ünnepi torra...!

Szívében hirtelen dobban a vér: első otthoni szó...!

Két ifjú legényke jön hetykén szembe az úton.

„Magyarok vagytok-e?” kérdi, s rá nyomban felel is az egyik:

„Az ám! Nem plundrás németek, mint te, svábok nagyatyja, öreg!”

„Én-e?” horkan a vándor. „Ebadta ripőkje! Kossuth seregében védtem a drága hazát!”

Bámul a fickó a furcsa öregre. Társa is nézi. S kétkedve kifordul belőlük a szó:

„Hallod-e vénség! Vitézek voltak azok, kik küzdtenek akkor, régi időkben!

Kéregetőknek ott dolguk mi sem lehetett! A hősök érdemeit megőrzé lelkében a nemzet s kárpótlá mindazokért, miket elvett tőlük a sors. Kísértetek ámde, kik hazajárnak ijeszteni, nem kellene már e haza békés magyarjainak. Garast garasra meggyújtva épülnek rendre a házak, miket földültnak egykor könnyelműen eleink. Így hát Nagyapó, ne számíts koldus-piculára. Bárgyú meséidet unják már unokáid!”

S mennek a fickók tovább gúnyos hahotával, s a bujdosó áll... döbbenve az otthoni földön.

Varázslat játszana tán...? Ez a füzfa...! S ott a patak, meg a rét...! Mintha egy gyermek hajdani korban, túl életen egyszer... itt futkosott volna pille után...! És ott a martban ürgére vadászott utána... rőzsetűzőn pirított törökbúzáat ama vén vackorkfa árnya alatt...!

Ó csalfa varázslat... mért könnyes a szem, ha látni véli a múltban azt, ami már tovatűnt...?

Mért könnyes a szem...?

És áll a vándor a falu előtt.

És reszket bemenni a lába.

„Adjon az Isten. Keres valakit, atyafi?”

„Egy lányt keresek csak, egy régi leányt. Juliska volt a neve.”

Néz az anyóka, s arcára ráncok árnyéka borul.

„Ilyen nevű lányunk nem volt, jó ember, soha. Unokánk se. Ezt a nevet megholt uramnak a néneje viselte volt hajdan. De ő is férjhez ment messzi vidékre, jó harminc éve már annak...”

Mintha jeges kéz nyúlna a szívhez. Fordul a vándor. Szinte szaladva siet a régi gyermeki házhoz. Nyalka legény itatja vályun az ökröt. Arca dacos, nézése kemény.

„Hé, ember! Mit keres itt? Koldulni menjen a paphoz! Munkás kezet akarunk, nem reszkető aggokat látni!”

Elcsuklik a vándor.

„Élt egy cimborám hajdan e házban. Neve...” És mondja nevét.

A legény szeme villan.

„Ilyen nevű ember csak egy volt: apámnak a bátyja, a hős! De hallod-e, koldus! Pajtásodul őt miként mered venni a szádra?! Életét adta hazánkért s gyászolja őt a falu. Mert nagy hős volt s bátor, igaz ember! Míg él a magyar, áldják őt gyermekeink és egyszer az évben érette kondul meg tornyunkban fönt a harang! Gyalázni ne merd emlékéet se azzal, hogy rongy-magadat hasonlítod hozzá! Hazátlan kéregetőnek mi dolga lehetne a hon hősszívű nagyjaival? Szedd rongyaidat szaporán, vénség, s kotródj a pokolba! Ha nem haltál a honért, mások nyakára ne jöjj!”

Langyos egekből álmosan száll le az este.

Álmodozó mezőn békére kolompol a nyáj.

Lent a pataknál dalolva sulykol egy asszony.

Suttogó szóra felel a kút mögött lányvihogás.

És száll lefelé az este.

S puha fészke van benne minden madárnak

s minden emberre mécses vár valahol.

Csak egy árnyék surran lopva a kertek alatt s tűnik el örökre az éjben.

Mögötte nyom se marad, s emlékéet elfújja a szél. Úgy éppen, akár az én dalomat, akár a ködöt... mit fák sóhajtanak éjjel lidérces álmok után.

Kísértetek járnak a kertek alatt, de senki se bánja már őket. Régi mesék hőse maradjon meg mesehősnek. Ki elhagyá helyét az élők között bármilyen eszme miatt is: visszakívánnia azt mersze többé ne legyen!

Csalódást ha okozott ez a dal: bocsáss meg az íródeáknak. Zengeni nem tud mást, mint amit sorsa mutat.

Ünnepvárás
(Ifjúkori, kötetekből kimaradt versek 1924-1929)
ÁLOMTÜNDÉRHEZ

HÓKIRÁLY

Ott, hol pásztortüzek lobognak az éjben,
A hegyek felett egy szörnyű szellem jár,
Ködben az alakja, éjben az árnyéka,
Jaj a halandónak, ha elébe áll.

Fent a Hargitán a Holt bércek között
Óriás léptekkel jár a Hókirály,
Hangozzák a sziklák harsogó haragját,
Átkozott a lélek, kire rátalál.

Csodálatos lények, túlvilági ködben
Villogó szemekkel keresik a vért,
Csattogó fogakkal Hókirály kutyái
Keresnek a ködben semmit mindenért.

Magános kősziklák kriptaszerű csöndben,
Mint hogyha egy titok volna rájuk vésve,
Kérdező szavadra kérdéssel felelnek,
Felvésett titkukat nem látod meg élve...

Hargita ormán a Holt bércek között
Óriás léptekkel jár a Hókirály,
Amerre elhalad rohanva, nyomába'
Csattogó fogakkal szellemhada jár.

Mysthikus csendjében semmi sem pótolja
Komoly valójában a mélységes űrt...
Hókirály hatalmát hirdeti örökre
Harsogó hanggal a havasi kürt.

(Vadász újság, 1924. december 1.)

IDILL

Ott a hegy orma,
zeng a hatalma,
látod a fészket a büszke királynak?
Benne vigyázva,
napba kiáltva,
villogó szemmel sasfiúk állnak.

Sziklai várban,
hol a király van,
élő ember, ha odatalál,
vakmerő lesben,
sziklaél reccsen,
zordonan éri szörnyű halál.

Pusztá faláról,
valahol távol,
komoran harsan a gúnyos echó,
kriptai csendben,
esti ködben
lassan hullámszik egy kék vizű tó.

Csillagos éjben,
ha fenn az égen
felette hullnak a fényes erek,
ott a hegyormon
ködszerű kordon:
tündérleányok könnye pereg.

(Vadász újság, 1924. március 1.)

MÁRCIUS

*Nem a kalendárium az idő,
hanem az idő a kalendárium.*

Süvölt a szél,
búsan beszél,
és annyi fáradt kismadár
kopasz fenyőn,

erdőn, mezőn
hideg, fagyos halálra vár.

A kis patak
még nem fakad
vidám kacajra nélkülöd.
Jer már, tavasz,
oh, hol maradsz!
Jer már, tisztítsd meg lelkemet!

(Vadász újság, 1924. március 1.)

VALAHOL MESSZE SUSOGNAK A LOMBOK

Valahol messze susognak a lombok,
Valahol messze dalol a madár.
A réteken már nyílnak a virágok,
S az erdő szélén ott legel a nyáj.

Valahol messze egy pacsirta szól.
Megérkezett már a vidám követ?
Avagy csalogány volna késő éjszakán?
Én nem hiszem. Azért... talán... lehet...

Csak álom volt, egy szertefoszló köd.
Hisz még hideg van, künn süvölt a szél.
A földön lent egy megfagyott madár,
Fehér ruhában temeti a tél...

Hideg van... fázom... menjünk a szobába.
Még nincs tavasz, fehérek a dombok;
De hallga... mi ez? Vagy csak képzelődöm?

Valahol messze susognak a lombok...

(Vadász újság, 1924. március 1.)

SZALONKA-HÚZÁSON

Utolsót füttyent az álmos rigó,
A vad cserhes közé leszáll,
A nap tüzetől pattanó rügyek közt
Az esti szellő lágy fuvalma jár.

Nesztelen suhan az erdei vándor,
A fegyver dőreje visszhangra talál,
Tombol szívünk a gyönyörűségtől,
Kezünk közt fekszik a halott madár.

Villan a csillag az esti homályban,
A völgy fenekén már táncol a köd,
Valahol messze zenél egy csermely...
Erdő! Természet! Ez a te örököd!

(Vadász újság, 1925. május 1.)

KEZET A KÉZBE...

Kezet a kézbe, jer, menjünk az úton,
menjünk a hulló almafák alatt,
fogjuk fel lelkünk bánat-tükörén
a reáhulló testvér szirmokat.

Látod, milyen szép fehér a szőnyeg,
elmúlt öröm, halott virág,
rövid volt tiszta életük,
rövid, mint minden boldogság.

Elmúlt öröm, hiába, nem jó vissza,
halott virágból élet nem fakad,
hervadt virágok lent a föld porában
álmodjanak dicsőbb álmokat...

Kezed kezembe, jer, menjünk az úton,
menjünk a hulló almafák alatt,
fogjuk fel lelkünk bánat-tükörén
a reáhulló testvér szirmokat.

(Ifjú Erdély, 1924. május)

EGY EMLÉK

Lelkemben cseng egy régi dal,
Emléke híven megmaradt,
Lágyan kíséretet szép tündér gyanánt,
Felvidítja fájo álmomat...

Valahol lent, a Küküllő partján
Halkan csobog egy rozzant, régi gát.
Hányszor hallgattam később, vágyva, lesve
Erős kőgátak csalfa műdalát...

Gyermek voltam, néztem elmerengve,
Mint játszanak a hófehér habok.
Nem tudtam még, hogy szép zene gyanánt
Örvényt, riasztó zúgást hallgatok.

Szerettem volna örökre benne élni,
Hogy mossanak fehérre a habok...
Szegény szívem, ha most is ott lehetnék,
Nem kínoznának fájo dallamok.

És hogyha fájnak mély, sajogó sebek,
Szememben gúnyos, riasztó vád.
De bent, szívemnek rejtett belsején
Halkan csobog egy rozzant, régi gát...

(Vadász újság, 1924. június 1.)

„FUIT”

Egy röpke szó, mely nemzedéknek átka,
mely századoknak dics-fejére hág,
ő ringatódzik lelkünk tükörén:
öröm-csokorban hervatag virág.

A végtelenségekre végest ő teremt,
a sziklavárból porladó romot,
minden ő, mit egykor elfeledtünk,
édes emlék, mely benne: halott.

Eszmék buknak szárnya-szegetten,
helyette újat, mást hoz a jövő,
dicsőség múltán ő áll majd közénk:
fáradt szívünkben öröm-temető.

Életünkben bús Memento Mori,
jelen s jövőnek nincs hazája itt,
más nemzeteknek harsonája szól,
nekünk csupán egy röpke szó: „Fuit”.

(Ifjú Erdély, 1924. június)

VADÁSZ-BAJTÁRSAIMHOZ

*Mint pusztaságban a síró homok,
Száguld felettünk a történelem...*

Vadász bajtársak! Szent munkára fel!
Célunk nevelni tiszta lelkeket,
Mely sírni tudjon mások szenvedésein,
S tudjon örvendezni az öröm felett.

Építsük fel az örök égő máglyát
A legmagasabb sziklabérc fokán,
Lobogó lángját nézzük üstökösnek,
Uszálya lesz a vad, dühöngő orkán.

Erdeinkben zúg a fejszék zaja,
A szántóföldön kóbor eb arat,
Ha összetartunk... s ez mindnyájunk óhaja,
A vadászat üdve mienk marad!

(1924, Vadász újság, 1924. július 1.)

CSERKÉSZETEN

A csillagok ragyogva tündökölnek,
A völgy ölében ködtenger borong,
Mocsári békák bús hangversenyén
Vigan nevet a sápadt hold-korong.

A völgyön át az erdő sátorába
Friss harmat-csepptől nedves út vezet,
A réten lent a szürke félhomályban
A kis patak kígyója elveszett...

Az ég alján vad harcok harca dúl,
Tüzes csóvát vetett a nap az égre,
Míg sebes, picinyke láng-futárai
A tűz-koronát ráteszik fejére.

Tölgyfa-lombról gyöngyszem hull alá,
Kis vágott szélén vörheny folt: a bak!
A szív dobog, s a holt tetemre
Zöld tölgyfa-gallyak hullanak...

Halotti dalt susog a lenge szellő,
Itt lent egy szív-rúgó megállt,
Ott fent: a sápadt csillagok
Most koronázzák a királyt...

(Vadász újság, 1924. szeptember 1.)

NYÁRI ÉJ

Leszállt az éj a rengeteg fölé,
lombok között a fényes hold szítál,
tündéri tónak csöndes tükörén
az égi bársony csillagképe áll.

Zöld tisztáson álldogál az őz,
mellette szép gidója lépeget,
kedélyes vándorunk: a hold
gyönyörűségesen nevet.

Zab-vetésben meglapul a nyúl,
felette száll egy felriadt madár,
bokrok között rikoltoz egy kuvik.
Ki tudja, tán a kapzsi róka jár!...

A hegytetőn egy fáradt nyáj pihen,
még egyet-egyet kondul a kolomp,
aztán elhallgat csendes némasággal,
felette szürke némaság borong.

A tücskök búsan hangversenyre kelnek,
lombok között lágy szellő susog,
tündéri tükör égi bársonyán
szent békességnek csillaga ragyog.

(Vadász újság, 1924. szeptember 1.)

HAJNAL

Fölkelő nap vérvörös sugári
Játszanak mint vidám gyermekek,
Pajkos kedveikből boldogan pirulva
Oszladoznak fent a fellegek.

Mély torokban, lent a tó alatt,
Kanyargó medrű kis patakon túl,
Selyemrétnek szép bársony fűvére
Égi harmat kristálycsöppje hull.

Mint valami szellemmel a földön,
Szürke ködnek tépett fátylai
Hajnalszellő lágy fuvallatára
Elkezdene lassan játszani.

Az erdő suttog, beszélget a széllal,
Halkan hull az elszáradt levél,
Az őszi tájnak kábító varázsa
Fájó szívemnek hosszasan beszél.

(Vadász újság, 1924. október 1.)

TITOK

Komor, fenséges sziklabérc fokán
márványba vésve áll egy nagy titok...
Hiába kérdi bárkinek fia,
a szirt örökre hallgatag, konok...

Körös-körül éles tarajok nyúlnak,
összeolvad ember, állat vére,
s akit kísért a rejtelmes homály,
szörnyű halál lesz annak büntetése...

Én láttam egyszer, sötét éjszakán
átvillanni hóvihar felett;
a felvésett mondatból csupán
egy szócskát értettem meg: szeretet...

A természetben ennyit megtaláltam,
miért küzdöttek hosszú századok...
Komor, fenséges sziklabérc fokán
márványba vésve áll a nagy titok...

(Vadász újság, 1924. november 1.)

EGY RÉGI EMLÉK

Kezembe került egy régi emlék,
Egy elfelejtett vaddisznó-serte,
Emlékszem... régen... egy erdő mélyén...
Valahol messze... nagyon messze...

Tél volt. Ködös... zúzmarás... hideg...
Szélvész zúgott az ős tölgyek között,
A hó s a föld fehér menyegzőjére
A rengeteg is díszbe öltözött...

A mély katlanban, hova nem ér a szél,
S körös-körül szurtos Titánok állnak,
Halotti csendben olykor összezőrrent
Aszott csont-karja egy-egy tölgyfa-ágnak.

Élet-halál harc folyt akkor a völgyben,
Az óriás vadkan s két bátor kutya.
Körös-körül a fehér hólepel
Véres nyomokkal össze volt taposva...

Lövés döreje rázta fel a csendet,
A fagyos zúzmarát nyakamba verte,
S a vértócsától pirosuló havon
Kezemben volt a diadal: a serté.

(Vadász újság, 1924. december 1.)

TÉL

Templomi csöndben,
Éjjeli ködben
Aszkéta-ágot zörren a szél,
Valahol messze
Csillag szemekre
Szürke ködfátylat borít a Tél.

Túl a tetőkön,
Dárdás fenyőkön:
Zöld diadémen pára lebeg,
Sűrű vadonban
Halkan, titokban
Fenyő-óriások könnye pereg...

Néma a szikla,
Kristály patakja,
Jeges páncélban tompán zubog,
Mogorva ormon
Nincs rhododendron,
Csak sötét árnyak: Tantalusok.

Mélyen a völgyben,
Fűzfa berekben,
Néha, titokban
zörren a szél,
S fent a magasban
Pára alakban
Halkan suhanó szellem: a Tél.

(Vadász újság, 1925. január 1.)

FEBRUÁR

Köd imbolyog az ólmos, szürke égen,
A völgy kietlen, a mező halott,
Nem csillan fény a dombok tó-szemében,
Borzongnak a tölgyek sötét alakot.

Olvad a hó a hegyormokon,
S a néma fenyves lágy szellőt szítál,
Itt-ott fehérlődő tiszta foltokon
A zúzmarás tél búcsú-képe áll.

A szirteken nem harsog a patak,
A fű nem zöldül s nem zeng a madár,
Nyomasztó szürke köd-fátyol alatt
A nagy természet új életre vár.

(Vadász újság, 1925 február 1.)

CSILLAGVIRÁGOK

Mikor a tavasz osztja csókjait
S a zöld erdőkön napsugár ragyog,
Felébrednek a nedves pázsiton
Piciny, fehér kis földi csillagok...

A harmatcseppes rétek bársonyára
Fehéren hull ezer csillagvirág,
Felette lágyan elsusog a szellő,
S az erdő szélén intenek a fák...

Volt egyszer egy csillag... fényes... ragyogó...
Ezüst sugártól tündökölt az ég,
Reggel is sokáig oltogatta
Erős fényét a kékes messzeség...

Egyszer meglátott messze valahol
Egy sápadt fényű testvér csillagot...
De elvesztette... s keserves bánatában
A horizonton végig vágatott...

Aztán széthullott... ezer kis vadvirágra,
S a földre hullva többé nem ragyog...
A tölgyfaerdők pázsit szőnyegén
Keresik azt a sápadt csillagot...

Verseim piciny csillagvirágok,
S én egy olyan hulló csillag vagyok,
Ezer darabra tépve lelkemet
Keresem azt a testvér csillagot...

Kolozsvár, református kollégium
(Ifjú Erdély, 1925. március)

JÓKAI MÓRHOZ

*Költemény Jókai születésének
100. évfordulójára*

Színed előtt ma ünnepelve állunk,
S levett kalappal mondunk halk imát,
Mikor hatalmas templomodba lépünk,
Lelkünk egy dörgő hozsannát kiált.

Mester! ki hallod e fohászokat,
Ó, gyengeségünket zokon ne vedd,
Láng-szellemed művét ha megcsodáljuk:
Lelkesedéssel ejtjük nagy neved.

Egy eltűnt század hullám-tengerében
Szikla-sziget, vagy felleg-szakgató,
És békés lelked bent a néma völgyben
Szem-nem-sebezte, tiszta tükrű tó.

Csillagod a végtelent befutja,
És glóriád ragyogó égi dísz;
A mi utunk a messiások útja,
S Krisztus-keresztel Golgotára visz.

De jaj, az út, amit még menni kell,
Nagyon sötét lesz és hosszú talán,
Míg egyszer mi is porba roskadunk
Mártír teherrel fent a Golgotán...

De hagyjuk ezt. Ma ünnepélyre gyűltünk,
S neked panaszra többé nincs okod;
Levetjük egyszer szürke bánatunkat:
Ma fény övezze büszke homlokod.

Ünnepélyünk áhítata szálljon
Magas egedre áldozat gyanánt,
S nagy oltárodra én is ráteszem
Áldozatul e bús elégiát.

(Ifjú Erdély, 1925. március)

HÚZÁSON

Csendben leszállt az alkony,
Palástja: szín azúr,
Már messze van a nap,
Az elbukott nagyúr.

A rét felett már kelepel a gólya,
A kis faluban kondul a harang,
A tiszta égen mint valami fátyol,
Lebegve úszik egy felhődarab.

Pitypalattytól hangos már a tarló,
Szerelmesen dalol egy fűj-kakas,
A titokzatos, alkonyati csendben
Búgó üzenetet küld egy kék havas...

Homály borong, csupán egy csillag fénylik,
Vadréce-szárnytól suhanós a lég,
Aztán elmennek... csend lesz... mély... komor...

Feljött a hold, féhéren sziporkázik,
Fénye mintha betöltené az űrt...
A csendben halkan jön az izenet:
Egy kék havasról mélyen búgó kürt...

(Vadász újság, 1925. április 1.)

FEBRUÁRI ÁLOM

Kint tél van még; hideg, könyörtelen,
Az ablak alatt elstüvölt a szél.
Fedélsatorna pléhe felzokog,
Ott fent a kémény jajgat és beszél.

A képzelet varázsa messze száll,
S mint őszi pára itt-ott fennakad;
Egy szürke dombon s néhány régi fán
Meg-megpihen s halkan tovább szalad...

Már lefolyt a bércek hó-palástja,
Sötét-lilára vált a vén havas;
Szalonka száll a csendes esti szélben,
S a napsugár már zöld rügyet fakaszt.

A kismadár is megcsendül az ágon,
Tavaszi vágyak vidám dallama;
Túl a ködbe burkolódzó fákon
Mintha bíbor-eső hullana.

Jön az alkony. Az áldott nap leszáll.
Vonulnak már a szürke vadludak;
A légben kezdődik a szűnyog-bál,
S a völgyben tompán harsog a patak.

Azúr-egen a csillagok kigyúlnak:
Arany szegek a tündér kárpiton.
A földre sápadt csillagocskák hullnak:
Pásztor-tüzek, a vén hegyormokon.

Kint még zokog a vén fedélcsatorna,
Ablakom a szürkületbe tárom.
Hideg havát a szél szemembe hordja:
Elsuhant már a februári álom.

(Vadász újság, 1925. április 1.)

IGAZGYÖNGYÖK

Egyszer régen, mikor még nem volt bánat,
S a kék vizekben tündökölt a hold,
Tündér leány állott a tenger partján,
S a hab lágyan, szerelmesen dalolt...

De egy este... messze észak felől
Orkán hadával érkezett a tél,
A tündér sírt és fényes könnyeit
Zúgó tengerbe hullatta a szél...

Aztán elment... a tenger várta, várta,
És fodros habja többé nem dalolt.
Ködös, borongós, néma éjszakákon
Sötét vizén nem tündökölt a hold...

S a mélybe hullott tündér-könnyekből
Lettek a fényes igazgyöngy szemek...
A gyöngyhalász néha megtalálja
A mélybe rejtett tündér-könnyeket...

Én is ilyen gyöngyhalász vagyok,
És verseim az igazgyöngyszemek...
Egyszer lelkembe zokogott egy tündér
S azóta néha gyöngyszemet lelek...

(Ifjú Erdély, 1925, április)

RÓZSASZIRMOK

Leszállt az alkony s egy lenge szellő
Tündér rózsát hintett az égre,
Fülembe suttogott egy bús mesét,
S tova libbent a messzeségbe...

Egyszer, régen, mikor még volt öröm,
Egy tündér élt nyíló rózsák között,
Alatta vígan csillogott a tó
S a zord szikla bíborba öltözött...

Ha jött az est, ott dalolt a szellő,
A bércezen harsogott a vadpatak,
S a szellő halk suttogása mellett
Táncolt a köd, s ezüst holdsugarak...

Hanem egyszer, zúgó fergetegben
A Szélkirály orkán-csapatja jött,
És elragadva a tündérleányt
Eltűnt a sötét fellegek mögött...

Azóta mindig, mikor jön az est,
S bíborban úsznak a hegyoldalak,
A szellő halkan az égre szórja
A fonnyadt tündér-rózsa szirmokat...

Én is olyan bús szellő vagyok,
Verseim picinyke rózsaszirmok,
Mi őket most, hogy alkonyom leszállt,
Haloványkék végtelenbe szórok...

(Ifjú Erdély, 1925, április)

A HAVASON

Hol őszi estén szarvasbögés hallik,
A szellő-sóhaj rengetegbe téved,
A sziklacsúcs, egy kövé dermedt Küklopsz,
Halott szemével messzeségbe réved.

A hajnalfény a sziklákról lelopja
A titkos fátylat s a köd-lidérceket,
A hópalástos óriások ölében
Némán csillannak kék tengerszemek.

Csupasz ágait ég felé kitarja
A tölgyerdők egy roskadt bajnoka,
Óriás karján hajdan sásfészket tartott,
Most csak magányos, bús holló-tanya.

A szirttetőről örvényt habzó mélybe
Harsogva omlik egy szilaj patak,
Szívet döbbentő, szédítő morajjal
A rengetegen zúgva átszalad.

Hol égbe nyúló hósipkás tetőkön
Fenyvek kínlódnak, züllött, vad sereg,
A völgyben élő óriás ősfenyőkre
A messzeségből búsán ködlenek.

Havas tetőkre ha rászáll az est,
A sziklaoldal bíborfényben ég,
S a kövé dermedt küklopszok között
Kék köd-palástot ölt a messzeség...

(Ifjú Erdély, 1925. április)

MEGNÉMULTAM

Megnémultam... elszakadt a húr,
Nem szólal lantom többé senkinek,
A tölgy-rengeteg hulló sátorában
A természettel együtt temetek...

Lelkem szikláin meghalt az echó,
Elhallgattak a harsogó habok,
Lombok között már nem susog a szellő
S a zord hegyekről eltűnt a titok...

Hiába küldi sirva vagy nevetve
Halk csobogását egy messzi patak,
Többé nem láttok könnyet a szememben,
A kék havasról több dal nem fakad...

Megnémultam... elszakadt a húr,
Nem szólal lantom többé senkinek,
Hanem ott bent, lelkem szikláí közt
Halkan zúgnak tovább a vadvizek...

(Ifjú Erdély, 1925. április)

A FAJDKAKAS

Mikor a tavasz perzselő tüzére
Megengedtek a zúgó csermelyek,
A vén havasok koronás fejére
Sötétkék fátylat vont a szürkület.

Hajnal felé, mikor leszállt a köd,
S egy hűvös szellő érkezett vele,
Sötét fenyőfaboltozat fölött
Fajdkakas dörgött a völgybe le.

Úgy zengett az erdőn a mámoros dal,
Szerelem-szó a ködös hajnalban,
Benne volt a vágy, öröm, diadal,
Egész lelkét kiöntötte a dalban!

Vakon, süketen szerelmét dalolta,
S a hajnal midőn virradóra tér...
(A lomha ág is reszketett alatta
S a zord erdőben megpezsdült a vér.)

És ekkor... a völgy felől lopódzva, mint a róka,
Egy ember jön a vad-bozóton át,
És halkan, mint a rengeteg lakója,
Becserkészte a vakmerő madárt.

Mikor szívében legszebb volt a dal,
(Ily szerelmesen még soh' sem dalolt)
Zengett belőle öröm, diadal:
Egy dörrenés s mindennek vége volt.

(Vadász újság, 1925. június 1.)

A VADGALAMB

Hajnalpirkadáskor, ha ébred az erdő,
S a völgy ölében kondul a harang,
Szár az tölgyfaágon, bús hollótanyán,
Halkan turbékolva ül egy vadgalamb.

Lágyan szól a hangja, halkan bong a húr,
Suttog rá az erdő bús melódiát,
Mint tündéri hárfa oly zokogva hallszik
A harmatcseppes lombsátoron át.

Megjött a dél, megjött az est,
Sugár szabad, harmat pereg,
És jönnek, jönnek, sírva, várva,
A hosszú bánat-éjjelek.

Akkor lesz csak boldog, ha egy éjjelen
Utolsót kondul egy belső harang.
Addig minden reggel, száraz tölgyfa ágon,
Búsan turbékolva vár a vadgalamb...

(Vadász újság, 1925. június 1.)

DIANÁHOZ

Istenasszony! e zöld dombok felett
Idézem ezredéves szellemed.

Nézz e vidékre, látod, őszre vált,
Láttál tavasz-pompában ily halált?

Nem örködünk eléggé éberen:
Kóbor kuvasz kószál a réteken.

Csak fejsze döng, a régi munka áll,
Üresen, szürkén sorvad a határ.

Elszéledt már hű sereged régen,
Mely kedvet hordott lobogó szemében.

De még nem késő, oltárod ép!
Egy szikra kell csak, és a máglya ég!

Nézd, körülötted áll egy kis sereg,
Csak biztasd őket: ne csüggedjenek.

Hol élet van még s biztató erő,
Ott készen áll a nagyszerű jövő.

És esküszünk, hogy dolgozni fogunk,
Csak Te segíts, szent Istenasszonyunk!

(Vadász újság, 1925. június 1.)

TEMETŐBEN

Éj van. Sötét fenyő-lombok között
Egy bágyadt méces fénye átszítál.
Szárak koszorú halkán felzörög:
Hozzá-ért a szél, vagy a halál.

Árnyak suhannak, lomhán, nesztelen,
Bagolykiáltások huhogva kelnek,
Sápadtán fénylik a hold az egen,
Küklopsz szeme a temetőre mered.

Halott testvérem, itt a hant alatt,
Ki alszol már ki tudja mennyi éve,
Ó mondd, míg fent a sors-szekér halad,
Ott száll babér a mártírok fejére?

Ó mondd, küzdelem-e az élet?
S a célt, a célt láttad-e már?
Vagy minden porrá, semmivé lett,
S végsemmisülés a halál?

Mondd, mért ködös az élet útja?
Mért csábít, ami messzeség?

Vagy az élet homályba futna,
S csak ámitás ott fent, az ég?

Ó mondd, ott lent mindennek vége?
A halál ősi vér-adó?
Vagy csak fáradtság pihenése,
S csak annyi, mint az este szó?

Csend van. A sír nem válaszol. Süket.
S a holt alussza csendes álmait.
A bús fenyő sötétben megreteg,

Egyik bagoly másiknak válaszol.
Lomha árnyak suhannak nesztelen.
Egy orgona szól messze, valahol...
Talán esküvő... talán rekviem...

(Ifjú Erdély, 1925. június)

AZ ÉN MÚZSÁM

Te vagy az én múzsám, te komor rengeteg,
hol viharok dúlnak, s a rongyos élet
semmivé törpül olyan hatalmak mellett,
hol örökkön, örökké áll a harc.

Te vagy az én múzsám, te zúgó vadpatak,
tajtétkző örvény hol habot kavarsz,
s ha zengve, csengve hallom dalodat,
álmodni kezdek szépet, nagyokat.

Te vagy az én múzsám, susogó lomb,
ha alattad hajtom le fáradt fejem,
suttogó dalod elaltat engem,
s alattad oly boldog vagyok.

De hív az élet, a prózai lét,
fussatok, múzsák, boruljon az arc,
hisz most már igazán oda megyek,
hol örökkön, örökké áll a harc.

(Vadász újság, 1925. szeptember 1.)

SZERETNÉM...

Pályamű az „Ifjú Erdély” pályázatára

Szeretném, ha egyszer az lehetnék,
Ami leginkább lenni akarok.
Ha egyszer azt mondaná valaki:
Megsajnáltam a bánatodat,
Hitetlenségedet, háborgásodat,
S neked adom mi legdrágább neked:
A sorsodat, az önéletedet.
Neked adom a teremtesedet.

Akkor azt mondanám: legyek erő,
A végtelenség örök ereje,
Aki nem néz hátra, csak előre,
S nem hallja a múlt idők zenéjét.
Legyek az őskor mitikus gigásza,
Aki számára nincsen vég, határ,
Hogy két karommal a világot rázzam,
S a hitemet, az igazságomat
Belesüvöltsem, belekiabáljam;
Eszme legyek, kirobbanásra kész,
Szent Génius, hatalmas és merész,
Aki előtt a végtelen szabad!

Erő legyek, kiben nem él az álom,
Ki győzni tudjon Olimposz-csatákon,
Kiben jövődő nagy világok élnek,
Ki a babonának és hitetlenségnek
Kiszúrja titokzatos Küklopsz-szemét.
Erő legyek, nagy alkotó erő,
Romboló, világokat teremtő,
Kinek lelkében eszme-lángok égnek,
S nem fél a Halál sötét szellemének
Bátran, büszkén a szemébe nézni.

Erő legyek: jövő ködébe látó,
Erő legyek: nagy eszmékért csatázó,
Zengjem a ködös mindenségen át
Egy új teremtes király-himnuszát!
S ha egyszer majd az idő műhelyéből

Jőnek tüzesebb világ-hajnalok,
Tudjam, hogy élek, dalolok, vagyok!

Szeretném, ha egyszer az lehetnék,
Ami igazán lenni akarok.

Kolozsvár
(Ifjú Erdély, 1925. szeptember)

ÁLOMTÜNDÉRHEZ

Add a kezed, úgy halkan, csendesen.
Te nem lettél még hozzám hűtelen.

Mikor mindenki csalfán elhagyott,
Gyújtottál bennem reménycsillagot.

Lelkem csendjét, ha bánat felkavarta
Te elvittél az álmodó avarra.

S te mutattál mindent, ami ott terem
A bűvös, varázsos álm-réteken.

Ha megtépett az élet rózsabokra,
Vittél mogorva tölgyfa-templomodba.

Ha vérző szív volt mellemen az érem,
S töviskoszorú messiási bérem,

Te glóriává változtattad azt,
Virágot hintettél rám és tavaszt.

Ha voltam bűnös, lázadó Kain,
Vittél az eszme-Krisztus után,

S hogy az igazság sugározzon rám,
Vezettél fönt a néma Golgotán.

Ha rám viharzott lent az ember átka,
Vittél a béke messze csillagára.

Féltem... kezéd kezembe tévedett.
Óh, örökre áldott legyen neved!

(Ifjú Erdély, 1925. szeptember)

JÖN A VIHAR

Zuzmó-szakállú vén fenyő-aszkéták,
Halottra dermedt arccal állanak.
Ostromra gyúltak már a tűz-rakéták
A sziklatornyos fellegvár alatt.

A csúcsok szürke ködpalástban várnak,
a fák között fellázadt szél susog,
és búskomor tornyán a sziklavárnak
valami gyászos indulóba fog.

A fellegektől fátyolos magasban
nagyon búsan, nagyon remegve csillan
az elvonulással küzdő ég-azúr.

A szellő váró némaságba hal,
a bérceken felharsan a vihar:
„Reszkessetek, itt én vagyok az úr!”

(Vadász újság, 1925. október 1.)

HULLÓ CSILLAGOK

Egy égő csillag száll keletre,
útja ezüstös lángban ég;
távolba tűnt... szikrázó útja
már nincs sehol, már újra kék.

Ha lelkünkben lehull egy csillag,
nyomában égő seb fakad,
de vér-rubintól fényes útja
örökre fáj a fény alatt.

(Ifjú Erdély, 1925. Október)

REÁD GONDOLTAM

Az „Ifjú Erdély” pályázatára

Reád gondoltam itt, az esti csendben,
Fehérbe-omló almafák alatt,

(Valahol messze, égszínkék szemedben
Pajkos sugárban ég az alkonyat.)

Gyémánt-porát a rejtett mélybe szórja
A dombok alján csendülő patak,
Neked adnám mosolyomat, ha volna,
Mert fáj nagyon, hogy árván hagytalak.

De ritmusod, bár messziről is, érzem,
S a gondolat míg messze száll veled,
A ritmus bennem versvirággá serken,
Hogy megtalálja tiszta lelkedet.

Kolozsvár, Házsongárd-tető
(Ifjú Erdély, 1925. Október)

SZERESSÉTEK AZ ISKOLÁT!

BÚCSÚ ELÉGIA

Az „Ifjú Erdély” pályázatára

A szárny megnőtt, üresen áll a fészek,
Csak álom volt a régi jó világ,
És mint a fecske alkonyati szélnek,
Ma szárnyat bontott egy sereg diák.

Bilincs lehullott, vígan zeng az ének,
Szabadok vagyunk, nagyon szabadok...
Mégsem felelnék, hogy ha kérdeznének:
E szabadsággal boldogabb vagyok?

A lomb lehull, majd új levélre serken,
Örök időktől így rendeltetett,
Mégis mért van, hogy így, szabadság nyerten
Mégsem találom régi kedvemet?

E kis csapat ma mámorosra gyúlva
Elhagyja ezt a régi iskolát,
Ráhajtani ki tudja hányszor fogja
Krisztus-munkától izzó homlokát.

Mert az álmok nem válnak valóra,
A pára száll megfoghatatlanul,
Ott fent mintha örömrózsából volna,
De jaj, nagyon fáj, hogyha visszahull.

Elindulunk az élet-tenger-útra,
Beszállásra vár sok piciny ladik,
Hogy látjuk-e még, csak az Isten tudja,
Kékes-köd-fedte régi partjaink.

Lehet, hogy élet-circusokban várnak
Mogorva bánat-gladiátorok,
Lehet, hogy visznek Karthausi barátnak
Sötét, magányos sír-kolostorok.

Hányszor fogunk elbukni tört reménnyel,
S várni jövődő hirtelen-halált,
S hányszor fedjük be gyászos szemfedővel
Akaratunk fátum-ravatalát.

És Istenem, kitudja hányszor serken
Újult erőre csüggedő valónk,
Átok-dárdáktól, szó-nyilaktól verten
Hányszor zengünk csatára riadót.

Merre megyünk, nem nevet az élet.
Amerre megyünk, nem terem virág,
Fellegek közt a lélek nem remélhet
Újból meglátni fényes csillagát.

Mert ott az erdők keresztfát teremnek,
És Golgota a hegynek a neve,
Az utak mind a hegyre fel vezetnek,
A kereszt a lét júdási végzete.

Ott minden ember Messiássá válik,
S önnön lelkének lesz Prométheusza
Mindenki, aki oly utakra vágyik,
S aki az igazságot szomjúhozza...

Komor falát a régi iskolának
Kacagásunk többé nem csengi át.
Minket az élet golgotái várnak,
S lelkünket visszük áldozat gyanánt.

Most menni kell. Értünk üzent a végzet,
Bohó álom volt, lenge délibáb...
– S karöltve, lassan, harcmezőre lépett
Néhány zord-sorsú Erdélyi diák.

(Koloszvár, 1925, Ifjú Erdély, 1925. október)

MEGINT AZ ŐSZ

Megint az ősz, megint a régi nóta,
a régi felhő és a régi köd,
most már az ősz enyészet-légiója
mindegy, hogy győzni vagy temetni jött.

Árnyéktalan a kriptá-csöndű erdő,
pihegve sóhajt, mint a nagybeteg,
a karcsú nyárfa bús aranyba tetsző,
és szellő-csókra fázva megremeg.

Csak tegnap volt, hogy élt a napsugára,
s az alkony bontott bíboros lepelt,
az altató nyár minden régi fára
valami néma megnyugvást lehelt.

Csak tegnap volt... aztán köd ült a völgyre,
és szél csapott a domb-tetőkön át,
patak dalolt tompán a szürke ködbe
múlандóságról egy elégiát.

S most így vagyunk: dérről köszönt a hajnal,
bíborban égő fénnel nem vakít,
a reszkető fák halk, hulló arannyal
temetnek búsan, némán valamit...

(Vadász újság, 1925. november 1.)

MEMNON SZOBOR

Az „Ifjú Erdély” pályázatára

Ha egyszer kint, az izzó sivatagban
Memno- szoborrá változhatnék át,
Szilárd, szél-nem-sebezte őserőmmel
Meghódítnám a büszke Afrikát.

Karthausi lelkem kő-titkaiból
Zenét pengetne minden alkonyat,
Megzengeném omló Nílus-parton
Az égbe nyúló Piramisokat.

Büszkén dacolnék széllal és idővel,
Dalt harsognék a néma éjeken,
Hogy lelkem minden égbe szálló dalra
Csupa pattogó, sajgó seb legyen.

És várnak rám, ha szívemig sebeztek
Szellem-lelkem Memnon-dalai,

Dicső halál: a legszebb ihlet közben
Ezer darabra összeomlani.

Kolozsvár, református kollégium
(Ifjú Erdély, 1925. november)

SZERESSÉTEK AZ ISKOLÁT!

*A református kollégium tanári karának
ajánlom Kolozsvárt.*

Akit az élet messze készítet,
s ezernyi csábos titkot ad,
szeresse ezt a régi fészket;
a régi iskolát.

Ha már az őszből messze szárnyal,
ne jöjjön, hogyha visszatér,
magyartalan, nagy ősi váddal
a régi, régi vér.

Mert ahol magyar még a lélek,
és szittya ajkon kél a szó,
ott hervadásról nem mesélhet
a bús tavasz-faló.

S akinek március az álma,
nagyot mer és nagyot akar,
az méltó lesz az iskolára:
mert ember és magyar!

Fecskék, akik most messze szálltok,
ne menjetek; hisz a halál,
romantikus, bús őszi átok,
úgyis majd megtalál...

Mikor az élet messze készítet,
s ezernyi csábos titkot ad,
szeressük ezt a régi fészket:
a régi iskolát!

(Ifjú Erdély, 1925. december)

ALKONYATI RÓZSÁK

Mikor az élet mámoros királya
kékes palástot öltve elhaladt,
rejtelmes, égő kelyheít kitárja
a rózsaszínű őszi alkonyat.

Ó délibábos alkonyati rózsák...
Ó ősze szálló, szép álm-hajó...
szőkött napunkat újra visszahozzák,
csak hinni kell, csak hinni, hogy való...

Mikor a fátylas őszi hervadásra
reálehel az alkonyat varázsa,
a múlt nyaránál fényesebb a fény...

Az elmulást ki soha sem csodálta,
akinek nincs egy délibábos álma:
Szegény a lelke, jaj, nagyon szegény...

(Ellenzék, 1925. december 7.)

A RÉGI KÉPEK

Ha néha, néha nyári éjszakán
Eszembe villan egy-egy régi álm,
A holdsugarán, csillagfényen át
A régi képek halvány fényét látom...

Mikor a sötét fenyves erdők mélyén
Nekem zenélt a zúgó vadpatak,
A csendes, néma, rózsás esti fényben
Kék hegyek közt nyugodott a nap...

Mikor a párás, zöldvizű mocsárban
Nagy hápogással keltek föl a récék,
Halkan zizegő nádas sűrűjében
Órákig lestem egy réti sas fészket...

Mikor a hűvös nyári hajnalon
A vágott szélén jártam lopva, csendben,
Özbaknak néztem minden barna foltot,
Lombok közt suttogó szellőt kerestem...

Mikor a sziklák égbe nyúló ormán
Elöttem játszott egy zergegídó,
Körülöttem volt a kék havas,
Hol szűz-fehéren csillogott a hó...

Aztán még sok-sok minden elvonul.
Zöld tölgyfaerdő, mindenféle vad...
De egyszer minden, minden elrepül,
Csak holdsugár és csillagfény marad...

(Vadász újság, 1926. január 1.)

A MÚZSÁHOZ

Az „Ifjú Erdély” múlt évi pályázatára

Te jól tudod, hogy csorgott lelkem vére,
Hisz’ érted vívtam szörnyű harcokat,
S nem vethetem most senkinek szemére.
De ne vedd el még zengő lantomat,
S a tündérrózsás tündér-álmokat
Leheld még egyszer lelkem tengerére.

Én tudom, hogy az idő lejárt,
És zengő lantom ismét téged illet,
De még csak addig, addig hagyd nekem,
Míg minden rosszat, mit e világon tettem,
Kijavíthattam, levezekelhettem.

Hogy dalommal megvigasztalhassam
A csüggedőket, a szomorkodókat,
Az árvákat, a sírni nem tudókat,
A lelkük lelkével háborúskodókat.
Így vezekeljem le minden vétkeket.

Hogy minden átkom áldássá csituljon,
Minden ütésem simogatás legyen,
Minden bűnöm mint harmincsepp lehulljon
Erdőn, mezőn, katlanon, hegyen.
A lantom is csak addig kell nekem.

(Ifjú Erdély, 1926. január)

GONDOLSZ-E RÁM?

Az „Ifjú Erdély” múlt évi pályázatára

Mikor az est szellő-uszálya lebben,
S madár dalol a zöldellő ligetben,
Mikor az égen első csillag ég,
S a nyárfa lombja suttog halk mesét,
Bíborba nyíló álmod alkonyán
Gondolsz-e rám?

Ha lelked, mint egy mámoros madár
Az ég sötétkék bársonyára száll,
Mikor a fényt koszorúba fonod,
S azzal köríted, tiszta homlokod,
Repeső vágyad tündér-hajnalán
Gondolsz-e rám?

Én minden este kis faludba szállok,
Hol most javában nyílnak a virágok,
S szívem egy titkos, halk ütemre dobban,
Ha látlak olykor állni ablakodban;
El-el merengsz... s úgy érzem, igazán
Gondolsz reám!

(Ifjú Erdély, 1926. január)

ÜNNEPVÁRÁS

MÁRCIUSI BALLADA

Fenyők fekete lombján
már gyantaillat árad.
Az alkonyat lilája
övezi lent a fákat.
Egy kispatak dalolgat....
rég nem dalolt már senki.
Dalát a fenyves-erdő
kacagva visszacsengi.

A nyirkos erdő mélyén
ébredni kezd az élet.
Az éledő rügyek közt
széncinke-had mesélget.
Rigók halk füttye szólít
a csöndes esti lesre,
s halk nyár-illúzióval
köszönt a szürke este:

... Lágy csendű lombok alján
pásztortűz fénye éget...
A tölgy-erdők susognak
csodálatos meséket...
Leszáll a tarka álom...
s míg csöndesen elalszol:
fejed felett a fákon
csengő poszáta-dal szól...

Fenyők fekete lombján
már gyanta-illat árad.
Az alkonyat lilája
övezi lent a fákat.
Egy kispatak dalolgat...
Rég nem dalolt már senki...
dalát a fenyves-erdő
kacagva visszacsengi.

(Vadász újság, 1926. március 1.)

MÁJUSI ZIVATAR

Már rózsaszínű köd lengett a fákon,
dalos, napfényes, csöndes volt a tó,
izzó szívemben vadvirágos álom,
poszáta-ajkon csengő nótaszó.

Szellő osont. Megreszketett az alkony,
s lebegve indult könnyű páratánc.
Patak csobbant a zöldszegélyű parton,
s összébbs hajolt a dombokon pár akác.
Távol moraj. Elhalt a szó a fákon.
Sötét felleg jött át a rónaságon:
kibontott hajjal már a dombon állt.

Új szélroham. Megdőrdült fent az ég,
s a zivatarban zúgó messzeség,
visszhang-torokkal visszaorgonált.
S szívárvány-fényben újra felmosolygott
üdén, tisztán – a régi rónaság.

Vadász újság, 1926. május 1.

TRAGÉDIA

Szép zöldek voltak már a rétek,
S a havasok halvány lilák,
Hívogattak a régi fészkek,
s a régi fák,

És dél fele, hol rózsásabb az égbolt,
S napfény cikázik a lombok fölött,
A szalonkáknak már nyugalma sem volt.
Csalogatott a kék havas, s a köd.

És jött az alkony, szebb mint valaha,
Bíbor-rózsát hintett a szürkület,
Szállt a havas zengő kürtszava,
S mánort daloltak lent a csermelyek.

Együtt csapongtak víg-szerelmesen,
A hold nevetve szórta sugarát,
Szellő simogatta lágyan, csendesen,
A könnyűróptú játszi mátkapárt...

Szelíd tisztáson megrezzent az ág,
S rá gyilkos puska robbant rémesen
Dörgő szavú halál-melódiát...
S egymásra rogytak tépve, véresen...

Az ébredő echó zúgó szava
Túlharsogta két szív halál-jaját.
Majd ismét csend, csupán a szél susogta
A végzetes esti tragédiát...

Zöldebbek lettek már a rétek,
S a havasok nagyon lilák,
Hiába várt egy régi fészek
s a régi fák.

(Vadász újság, 1926. május 5.)

TAVASZI SÉTA

Meghódolok egy délutánra ma,
Szabadba vágó nyughatatlan lélek,
Kedvedért egy röpke pillanatra,
A régi erdők bájkörébe lépek.

Elvetem ma ezt a szürke páncélt:
Közömböst, melyet bánatom rakott,
Ma lenge-leplű szellemöltözetben
Megyek dalolni régi csillagot.

Nézd, ott fent már bársony-zöld a rét,
Ezüstös csermely boldogan nevet,
A nap tüzes sugárral hinti be,
A bárányfelhős, türkizkék eget.

Fuvallat támad, langyos, kellemes,
A barka-por arany felhőt havaz,
Tölgy-templomok orgonája zeng:
Ott áldozatra lobbant a tavasz.

Hívogat már a néma bükkfa-bolt
A mohos fákra, hogy leszállt a csend...
Tavaszi-ünnepre gyűlő rengetegben
Egy fáradt lélek végre megpihent.

(Vadász újság, 1926. június 1.)

LÖVÉS

Lövés dördült az éjszakába,
A fáknak megrezzent az ága,
Mint aki hirtelen felébred
S ijedten a távolba néz.
Lent a csermely, a víg zenész,
Elhallgat kissé, s újra kezdi.

Nem elmélkedik tovább senki;
Erdő alszik, szellő suttog,
A szürke füst lassan elszéled.
Nem szűnt meg semmi, csak egy élet.

(Vadász újság, 1926. június 1.)

A CSEND

Némán lopódzik, mint a tolvaj,
S szellő ha rezzen, elszalad,
Meg-meglapulva, fáról-fára,
Vonul a bükkfa-bolt alatt.

Láthatatlan tündérkezekkel
Átfogja sápadt homlokom,
Megvigasztal pajkos mosollyal,
S gondolatként tovább oson.

Ma már várhatsz, te gyilkos élet,
Erdő-magányban maradok.
Nekem ma költő-marsot zengenek
A vadvirágos kardalok.

Ma megszűnt minden régi bánat,
Begyógyultak az új sebek.

Ma ünneplő tündér-körömből
Örvény-fenekre nem megyek.

Hadd zengjenek a régi húrok,
Hegedűmből ma dal fakad...
Ott fent, a Csend-tündér lánya
Vonul a bükkfa-bolt alatt.

(Vadász újság, 1926. július 1.)

TÓPARTON

Titkolódzó, égszínkék habokban
ezüst naszádon úszott át a hold...
S a nyári éjnek mystikus fátylában
remegve játszott száz piciny kobold.

Oly szép volt, mintha tündéerkertben járnék,
egy tündér-ország rezgő fátyola...
Egy kongó hang úgy reszketett a vízen,
mint vártemplomban bűgó orgona...

Egy vén daru vonult a tó felett,
ő zengte el búsan panasz-dalát,
s a csillaghulló nyári éjjelen
fáradt szívem itt megnyugvást talált...

A daru elment... s egy pillanat alatt
zokogni kezdett sok piciny kobold...
A titkolódzó, égszínkék habokban
ezüst naszád úszott át: a hold.

(Vadász újság, 1926. július 1.)

EREK

Addig bújták a titkolódzó nádat
halkan lopódzva, mint a tolvajok,
míg egyszerre csak egymásra találtak.

Szellő osont,
s a mozdulatlan jegenyék alatt

dalolva futott össze két patak,
habos, tajtékos, csengő ölelésre.

Sugár szakadt a dombok zöld fejére,
kőkény-virágos volt völgy és hegyek,
s hol csábított a füzek enyhe árnya,
a szerelem lágy hangú csalogánya
dalolt egy csengő, forró éneket.

Az alkony-óriás fény-füvet kaszált,
bronz-színű domb felett pacsirta szállt,
szívében már tavaszt zengett az ének.

A legszebb nóta mégis ott fakadt,
ahol két ér egymásba tévedt
halottra dermedt jegenyék alatt.

(Ifjú Erdély, 1926. július)

CHRYZANTHÉMNEK

Az életünk egy furcsa kis mese –
Szeszélyes játék –, bús színész dolog!
Minden egy szürke váz körül forog
Fénnyel cifrázva, könnyel is tele –
Az életünk egy furcsa kis mese!

Ami körülvesz, minden színfalak,
Nincs hang, nincs szellem, nincs szín, alak,
A fény, a rózsza, a dal, a babér –
Ha mi kilépünk, újra visszatér!...
Új Életszínészeknek itt marad –
Ami körülvesz: néma színfalak...
S vajon ha majd a halk függöny legördül,
Érezzük már a csend leheletét?
Elmondhatjuk a taps után kiáltva,
Hogy nem játszottuk mi sem el hiába
E végzetes-csudálatos mesét?

(Vasárnap, 1925. szeptember 5.)

AZ ELSŐ LEVÉL

Ahol most dermedt dombokat határol
A fellegekkel küzdő alkonyat,
Szivárvány-fátylat lengetett a távol,
S szellő suhant a szőke fák alatt.

A karcsú nyírnek reszketett az ága,
Úgy hívott minden búcsúzó madárt,
Patak partján az erdő vadvirága
Nagyon búsán, nagyon remegve állt.

Erdők között a város csendje dermedt,
Meggörnyedt minden tölcs-titán-alak,
Azúr szemükben kérdezés merengett:
A boldog álmok mind lehullanak?

Ki tudja, hol, véget-nem-érő messze,
Sóhajtvá indult egy bús, gyöngye szél,
S aranyra rémült fák között remegve
Avarra hullt az első holt levél.

Dermedten néztek a halott levélre,
Csönd volt, csupán a lelkem reszketett,
És sírt a szél: mindennek vége, vége,
Az ősz... az ősz... az ősz megérkezett.

(Vadász újság, 1926. október 1.)

HAVASI DAL

Valamikor, ó, Istenem, be' régen,
még ifjú volt a föld, s nagyon meleg,
s harangvirágos színű, tiszta égen
nem vándoroltak szürke fellegek.

Erdők felett végtelen volt a hajnal
és gyönyörvirág nőtt minden lomb alatt
és ezredéves, rügybontó tavasszal
a boldogság szőtt rózsás fátylakat.

Madár dalolt a lombok sátorában,
rózsákat szórt a szikla-szarkofág,
a boldogság virágos hajnalában
zengett az élet és az ifjúság.

Hanem egyszer, miként a néma fákra
halkan, lopódzva száll a szürkület,
a szörnyű ember romboló csírája
örök csatára készen megjelent.

Aki semmiségért végtelent merészel,
ön-Istenével vakmerőn csatáz,
az őserőt legyűrte törpe ésszel,
miként Odysseus egykor az óriást.

Elűzve azt a rózsás-arcú csendet,
mely lomb-homályban oly némán haladt,
s a patak többé hiába csengett
tündérré váló régi fák alatt.

Ködöt hozott és felleget a földre,
és hervadás kísérte és moha,
térdet hajtott a nagyvilág előtte,
de a fenyves, az ősvadon soha!

Dacos fejét az ég felé emelte
az elmúlásra váró ősvadon,
sorvadni kezdett némán rendre, rendre,
miként a Niebelungok hajdanon.

Mikor a szürke, vén havas tetőre
szellőt lehel a fátylas arcú est,
a némaság mogorva fenyves-őre
valami régi, régi dalba kezd.

A fenyvesek komor hőskölteményét
csodálja bár, de meg nem érti senki,
melyben ősrégi álmát, szenvedését
harmat-virágos könnyel temeti.

Hallgasd, amit a fenyvesek zenélnek,
mikor közöttük szellő lengedez,
mert egy haldokló őserő szívének
a végtelenbe dobbanása ez.

(Vadász újság, 1926. november-december)

EGYEDÜL

Feljött a hold.
Valahol messze egy patak dalolt.

Aludt a völgy,
csak a fenyők susogtak néha halkan.
Szívem alatt
valami furcsa izgalmat takartam.

Úgy éreztem:
még soh'sem voltam ily egyedül.
A lelkemen
vad félelmek sötét serege ült.

Nem is tudom,
hogyan kerültem ki az éjszakába,
úgy fájt nekem
az árvaság lehangoló magánya.

Párák között
alig derengett át a szürke hold,
fehér mezőn
lélek-csitító békesség honolt.

Magamban is
valami édes megnyugvásra leltem:
a holt mezőn
Isten felé imádkozott a lelkem...

Fenyők alatt
akkor lopódzott át a virradat.

(Vadász újság, 1927. február 1.)

A PATAK

Halkan susog a dombtetőn az erdő,
csókot hint a rózsás alkonyat,
tölgykoronás rengeteg ölen
halkan csobog, csobog a patak.

Talán elmélkedik. Talán nevet,
vagy sír benne egy elszakasztott húr,
csupán nekünk oly egyhangú e dal,
amint alant bársony-fővénybe túr.

Rajta libegve selymes barka száll,
ki tudja, honnan s mely vidékről jött.
Kicsinyke csolnak, merre, merre mész?
Mi csábít lent a ködfalak mögött?

Midőn a múltkor, szeptember felé,
fehér habok mély titkát kémlelém,
a víz felett titáni árnyalatban
libegve szállt egy elszáradt levél.

Akkor még ősz volt, most tavasz,
a kispatak vígan mesél.
Akkor dal helyett könny fakadt,
virágok helyett falevél...

Lágyan susog az esti szellő,
rózsákat hint az alkonyat,
tölgykoronás rengeteg ölen
halkan csobog, csobog a patak...

(Vadász újság, 1927. április 1.)

VONATON

Világtalan, leomló vaksötétbe
szikrát lobbantva vitt a gyorsvonat.
Robogva vitt, s éreztem, így viszik
korlátatlan erők a sorsomat.

Így vágatunk az életünkön át,
merre kígyózva sínparunk vezet,
űzzük elhajszolt vágyaink nyomát.

Falvak jönnek, városok szaladnak,
vályak jönnek, vályak elmaradnak,
s mi csak megyünk, csak vágatunk tovább,
falvakat sejtve: életeket sejtve,
szikrákat pattantó éjszakákon át...

Egyszer majd véget ér az út,
elénk tárul egy furcsa látomás:
„fehér falucska... alkonyat... harang...
akácvirágos régi állomás...”
„Az elmúlással szent találkozás.”

Éj volt. Sötét volt. Mécsvilág sem égett.
Szikrák pattantak csak, s a kerekek
zúgtak, kattogtak furcsa párbeszédet.

Vágtatva vitt a zúgó gyorsvonat.
Éreztem, hogy suhannak kint a fák,
s éreztem elsuhanni a sorsomat.

(Vasárnap, 1927. június 26.)

HA JÖNNE EGY FECSKE...

Ha jönne egy fecske,
ezüstté fázott téli tájakon,
mikor legjobban fáj a fájdalom,
mikor a szívek alig-alig vernek,
én azt hiszem:
kizöldülnének az erdélyi kertek...

Hiszen olyan kevés is kell nekünk,
hogy az arcunk egy kissé felderüljön.
A szív? A szív az hamar állna táncra,
csak lenne, aki hegedüljön!

Én azt hiszem: ha jönne egy fecske,
akkor, amikor senki se várja:
tavaszt csinálna!

(Vasárnap, 1927. július 10.)

ÜNNEPVÁRÁS

Erdők, rétek, mezők:
terítetek éléje szőnyeget!

Amikor erre jön:
virágok, nyíljatok előtte ki.
Pacsirták: énekeljetek!
Patakok: csengjetek, nevéssetek!
Galambok: búgjatok!
A nagy mező legyen dallal tele,
és napsugárral, fénnel, szerelemmel,
csak tavasz legyen akkor és kacagás,
szemeinkben ne lásson könnyeket...
Erdők, rétek, mezők:
terítsetek eléje szőnyeget!

Én majd csak nézni fogom Őt,
és imádkozva szüntelen.
Ha rám se néz, ha meg se lát,
megcsókolom a lábai nyomát:
nekem ez lesz a legszebb ünnepem!

(Vasárnap, 1927. július 10.)

A CSALOGÁNY

Már reszket a holdfény a lombos akácon,
Már esti homály ül a néma tanyán,
És bent a berekben, egy korhadó ágon
Már himnuszát zengi a kis csalogány.

Trillázva repül a magasba az ének,
Majd harsogva csattog a völgybe alá,
Ott fent lesik hangját az égi zenészek
És változnak villanó hold-arannyá.

És néha úgy peng, mint az éjben a hárfa,
Egy holdas ligetben, az ablak alatt.
És úgy zokog néha, mint télen az árva,
Ha fergeteg, orkán elébe szalad.

Már alszik a fészek a sűrű berekben,
Köd-pára lebeg fent a domb tetején.
S a szép csalogánydalt az éjjeli csendben
Nem hallgatja más, csak a szellő meg én...

Ha ébred a hajnal az alvó ligetben,
S az éjszaka eltűnik árnyaival,
Úgy zengi utána repesve a lelkem:
„Csak szépség zenéje az igazi dal!”

(Vadász újság, 1927. július-augusztus)

ÉJJEL A TETŐN

Lomb lehajlik, szellő suttog,
Némák már a szürke dombok,
Pára száll a fátylas égen,
S lent a dombok tó-szemében
Szürke foltot fest a hínár.

Nagy, nehézkes felleg-árnyak
Fellebegnek, visszaszállnak,
Ott egy csillag fénye reszket,
S gyenge lángú tűzkeresztet
Ránk vetít a sárga hold.

Erdő alszik, szellő suttog,
Némán állnak szürke dombok,
Fényes égbolt rám hajolva,
Mintha tündér-álom volna,
Oly csodás itt fent az éj!

(Vadász újság, 1927. szeptember 1.)

HARANGOT KONGATOK

BARABÁS!

Hozzád is odament,
reád emelte csöndes kék szemét,
megsimogatott és megkérdezett:
mért sírsz Testvér?
Te leborultál
és megcsókoltad mind a két kezét,
és így beszéltél:
„áldott a Neved!”
Másnap, mégis,
mikor a nap a Golgotán lement,
s ő szerető szavadra
tövisektől koszorúzva várt,
gőgös-csúnyára eltorzult a szád,
s hörögve felkiáltott:
„Barabás!”

(Ifjú Erdély, 1927. december)

POESIS

A zongoránál ült. Két szép szemében
még halványkéken csillogott a nyár.
Úgy gondolta: ha majd leszáll a földre,
illúziót és napsugárt talál.

Tél várta lent. – A télbe félve ment,
sápadva nézett sok fagyott csodát,
elringatni, holdas melódiával,
már nem tudott mást, csak a zongorát.

Mert jaj, az ember egymást üzte-verte,
– csengő patak halkabb mederbe vágott –
kábult szelek kószáltak róna-szerte.

A nyárfa, kint, fehér-fakóra fázott.
Lappangó gyászán feljajdult a lelke,
s szilaj-vadul a zongorába vágott.

(Vasárnap, 1927. december 12.)

ERDÉLYI LEVÉL

Október vége... árvul a platán.
Tépik a lombját nyugtalan szelek.
Ha tarlott erdőn nem marad tanyám,
hová megyek, ó jaj, hová megyek:

Ha majd a szél bekap holt lombjainkba,
s mint bomlott erdőt, százfelé szakít,
más nem marad, csak rozsdamarta, rőt
deres hegyoldal és vörös csalit?

Október vége... árvul a platán.
Tarlott az erdő, a rét lekaszált.
Maholnap tél jön. Hontalan regős,
széles e földön hol lelek hazát?

(Vasárnap, 1928. január 22.)

ÉN ÉS AZ ISTEN

Nagy-nagy rémek üztek,
már mindent bejártam:
végső menedéknek
Istennél megálltam.

S lám az Isten nékem
sziklaszilárd vért lett,
gond meg nem találhat,
baj hozzám nem érhet,

mert az Isten nékem,
míg másnak csak támasz,
nekem menedékem,
végső menedékem!
Míg örömben jártam,

nem leltem meg Istent.
Rá csak most találtam,
hogyan elveszték mindent.

Ilyenek vagyunk mi,
gyarló földi férgek,
úgy térünk csak Hozzád,
bánatok ha érnek,
szertekuszált álmok,
széttépett remények.

Rátaláltam én is
szörnyű-szörnyű búban,
Atyai szavára
most, hogy rászorultam,
nagyon rászorultam.

(Vasárnap, 1928. május 20.)

LÁTTAM A HALÁLT

Láttam a halált:
arca fehér volt és a szeme kék,
olyan szelíden nézett,
nem nézett úgy rám senki rég:

Pallón haladtam át,
örvényes, poklos mélységek felett,
ábrándozva, mint rendesen.
Éreztem egyszer:
lábam alatt a pallót nem lelem!

Üresbe léptem.
Lent várt a mélység: fehér Halál-leány,
hab-karjait kacagva tárta értem,
s morajlott, zúgott szívbontó zenét.
Behunytam a szemem,
és szóltam nagyon halkán: úgy legyen.
Elgondoltam: de furcsa is ez így,
hogyan nincs több holnapom.
Ó, nem volt hátborzongató e pillanat,
szelíd volt nagyon.

Behunytam a szemem...
de nem jött zuhanás.
Egyetlenegy pillér kiállt a gátból,
s lábam e pillérre rátalált.

Lenéztem a mélybe,
megemeltem a kalapom,
köszöntöttem a mosolygó Halált.

(Ifjú Erdély, 1928. június)

HARANGOT KONGATOK

Istenkereső ember lettem,
azzá tettek fekete gondok.
Remete-fák közt, kriptá-csendben,
mea culpákat egyre mondok.

Miséket tartok önmagamnak,
önnön szívemből száll az ének.
Fekete dómban, egymagamban,
harangot kongatok az Éjnek.

(Vasárnap, 1928. június)

KERESZT ALATT

Uram, én jó akartam lenni,
de imádkozva rosszat tettem.
Uram, a szemem jobbra nézett,
de akaratlan balra mentem.

Sírást indultam vigasztalni,
de jaj, a szám szitokra állott,
a karom ölelésre lendült,
de csattanva az arcba vágott.

Uram: én mindig rosszat tettem,
valahányszor csak jót akartam!
Uram: ha én gyémánt vagyok,
csiszolatlan miért maradtam?

(Vasárnap, 1928. június 10.)

A FEHÉR HOLLÓ

Valahol fent, az örök hó honában,
Egy fenyvesekkel övezett tetőn,
Hollófészket borzolt a vad vihar,
S az echó zúgott, eget rengetőn.

A bús tanyának bús lakói voltak:
Egy magányos kis hollócsalád.
Sötét ruhájú éjfél-madarak,
De egy fehér volt, mint a hóvirág.

A völgy felől patak moraja zúgott,
S virágillatot hordozott a szél,
Ott lent tavasz volt... itt fent éjszaka...
És rettegett a ködtől a fehér.

Mikor felnőtt, elhagyta otthonát,
A völgy felé vitte repesve szárnya,
A vértpezsdítő tavasz illatától
Idegen lett zord, ködös hazája.

Ott lent mező volt s harmatos virág,
Kies tó partján suttogó liget,
Szomorú fűzek vízre hajló lombja
Feléje hívogatva integet.

És ott maradt. Fürdött a napsugárban,
Pihent az erdő zöld lombja alatt,
Ember ha látta, hosszan megcsodálta
A fehértollú hollómadarat.

De jött az ősz, szél zúgott a völgyön,
Sárgán, zörögve hullt a falevél,
Köd hömpölygött a tarlott, bús mezőkön;
A zord havasról érkezett a tél...

Ő szállt tovább a bús, ködös homályban,
Napot keresni messze elszakadt,
A felhők közül az őszi szél lehozta
Az orgona-mély hollóhangokat.

Ő szállt örökké, búsan, egyedül,
Tolla zilált lett, és kedve setét,
S a szürke égre könnyezve emelte
Sötét, harmatos, bús holló-szemét.

S eszébe jutott fent a zord havas,
Eszébe jutott a néma sziklaszál,
Hol a hollók fájó panasza
Ijesztő, döngő visszhangra talál...

S lelkébe vágott tépő fájdalom:
„Az árva fajnak nincs hazája már,
Átok sötétlik gyászosan felette,
Ködben bujdosó, szegény hollómadár...”

S mint tépett lomb, ha őszi szél sodorja,
Sötét havasra búsan viasszállt.
Fehér holló a fekete gyászban...
S a köd elnyelte orgona-szavát...

(Vadász újság, 1927. augusztus-szeptember)

ALKONY

Néma este ablakomban állva,
kitekintek a bíboros határra.

Az izzó nap: bukott nagyúr;
Vérpadra hajtja tűz-fejét,
Forradalmár-pallosával
Az éj-hóhér elébe lép.

Vére kék tengerre fröccsen,
S átevez egy felleg-kompon,
Ott fent az éj lovagjai
Száguldanak a horizonton.

Hegyek mögül, az éjszakától,
Az est üzenetet kapott;
Ott túl fekete társzekéren
Hozzák az első csillagot.

Vége már az ütközetnek,
Feketére aludt a vér,
S ezüstös fényű Hold-határon
Megjött a győztes fővezér.

(Vadász újság, 1928. augusztus-szeptember)

MAGYAR VÁGYAK SZEKERÉN

*Nagy Rákóczi Ferenc emlékezetére
írta egy lantos diák*

Véres mezőn, magyar mezőn
sötét szekér száguld, szalad,
aki nem éri utol:
lemarad.

De aki egyszer utolérte,
az hajrá, mint egy bomlott csóva
elszáguld égen-földön át,
míg eljut: Rodostóba.

Egy rodostói keresztútnál
fűttyent a kocsis, és megáll,
fekete álarcát letépi
és rávigyorog a Halál.

(Vasárnap, 1929. április 28.)

Üzent a tavasz (Kötetektől kimaradt debreceni és későbbi versek, 1928-1933)

ERDÉLY

Valahol van egy furcsa ország,
Bérce templom, völgye szentéj,
Bánatország az az ország,
Neve: Erdély.
Kékebbek ott az esték,
Sárgábbak ott a rónák,
S a falevelek mindig hullanak
Este tájt.
Csöndes faluk fehér harangszavára
Imádkozó бүккердők orgonája:
Zsolozsmásan felzúg a patak.
Ott mindig ősz van. Erdély árva lelke:
Az őszi szél kószálgat szüntelen.
És megsűgom: hiába jön a tavasz,
A hóvirág,
A régi hóvirág már nem terem.
Mert ott az erdők keresztfát teremnek
És Golgota a hegynek a neve.
S ki ott él: valami régi nyárnak
Halálosan beteg szerelmese.
Elátkozott álmok kísérik,
Ha belekábult ott a tájba:
Mert átokország az az ország.
Nagyon ködös és nagyon árva...
Fészkefosztott fiainak,
Széttépett, bús fiainak,
Mégis, mégis, jaj de drága!

(Hajdúföld, 1928. december 1.)

DAL EGY KIS SÁRGA MŰVIRÁGRÓL

*Gazdász pajtásaimnak és a
sátoraljaujhelyi szép lányoknak
ajánlom szeretettel.*

Csodapompás farsangi éj volt,
omlott a pezsgő, állt a bál:
Kis halványsárga művirágot
adott egy drága lány.
Esküdtünk hűséget, szerelmet,
csók-karnevál volt: mesejó...
diáktavas volt...! és daloltunk
és bódított a zeneszó:
*„hull a hó... hull a hó...
most szeretni volna jó...
szeretni volna jó...”*

Jó cimborák: mit is meséljem,
hisz az ilyenek egy a vége:
belecsókoltam búcsúzásul
két könnyező szép kék szemébe...
A kertajtóig együtt mentünk,
puha, havas, bús téli éjjel.
Vágyak, szerelmek, ezer színét
ő, de pazarul szórtuk széjjel.
Utánunk koldusan, zokogva,
még elkúszott a nótaszó:
*„hull a hó... hull a hó...
most meghalni volna jó...
meghalni volna jó...”*

Elszállt a farsang, el a mámor,
tüzek, csodák, mind messze szálltak.
Csak a szíve fáj csendesen
valahol egy kis szőke lánynak.
Mondjátok meg, ha arra jártok:
tél van szívemben, s tél a földön.
De azt a csepp kis művirágot
szeretni volna jó...
Elszállt a farsang, el a mámor,
tüzek, csodák, mind messze szálltak.

Csak a szíve fáj csendesen
valahol egy kis szőke lánynak.
Mondjátok meg, ha arra jártok:
tél van a szívemben, s tél a földön.
De azt a csepp kis művirágot
ereklyeként még most is őrzöm.
Mondjátok meg, hogy ami szép van,
az mind hazug, az mind csalárd.
Mondjátok, hogy játékot élünk:
egy óriási karnevált.
Hazug a csók, hazug a vágy,
hazug a mámor és az álom...!
Mondjátok meg, jó cimborák,
hogy soh'se várjon... soh'se várjon...

A zűrös évek éjszakáin
feledés-hó fog hullani ránk.
De távolról, de nagyon néha
mesélni fog a művirág.
Olykor szívünkől mesehalkan
Kizsong egy régi nótaszó:
*hogy „hull a hó... hull a hó...
jaj, most feledni volna jó...
feledni volna jó...”*

Pallag
Hajdúföld, 1929. január

ÜZENT A TAVASZ

*Akinek szól, ha elolvassa,
tudni fogja, hogy neki írtam.*

Árulták már a sarki gesztenyét,
tél volt a városon: pompás-havas,
de Debrecenre tegnap délután
ráüzent a tavasz.

Egy szép leány mosolyában üzente,
aki a tarka korzón áthaladt,
hogy elrejtőzve él még valahol:
csilingelő leányszívek alatt.

A korzónak üzente: nemsokára
árulni fogják a hóvirágot,
s virággal hintik be a lányokat
a bomlott kedvű pallagi diákok!

És üzente: a Nagyerdő határán
kacagás csendül újra: kisfiús
forradalmi zászlaját kibontja
maholnap már a gyermek március.

Egy szép reggel a városba beront
mint szőke, friss tavaszi fergeteg,
és minden ajtón, ablakon bezörget:
„hurrá!
ma csókolózni gyertek gyerekek!”

A jég felé még korcsolyák zörögtek,
tél volt a városon: pompás-havas,
egy szép leány ment a korzón s Debrecenre
ráüzent a Tavasz.

(Pallag, Hajdúföld, 1929. január)

KÖSZÖNETET MONDOK

Egy ismeretlen lánynak

Köszönöm ezt a téli éjszakát,
amit emlékül adott nekem.
Köszönöm, hogy szeretett egy kicsit,
mert én magát nagyon szeretem.
Szeretem, úgy ismeretlenül,
névtelenül, szőkén, szépen.
Mese volt. Oh. e mesénél
csodásabbat még soh'sem éltem.

Talán, ha jobban megismerném,
oly szürke lenne, mint a többi –
Köszönöm azt, hogy így maradt meg.
Álmok szoktak így a szíveinkbe
belopódzni, és tovaszökni.

(Hajdúföld, 1929. február 13.)

MÁRCIUS

Ma jött az első vad tavaszi szél
szőkén lobogva és bomlott-merészen,
pirosan, mint egy korai virág.

Összezörögtek a fekete fák:
megannyi sok titok tudója,
rejtelmesen és titkolódzva
súgtak...
Egy rügy kidugta kíváncsi fejét,
rózsaszínné mosolyodott egy felhő,
valahol egy cinke
hangolni kezdett egy új zenét:
„Tavaszz! Tavasz! Tavasz!”
Este volt, és olyan volt az erdő,
mint egy iskolából szabadult kamasz.

Ma jött az első vad tavaszi szél
szőkén lobogva, és bomlott-merészen,
Szebb lett a vén föld? Nem tudom. Hiszen:
én csak a Te két szemedet néztem!

(Hajdúföld, 1929. március 20.)

MERT NAGYON SZERETLEK

Könnycsepp a szempilládon este:
én vagyok.
És én vagyok az a kíváncsi csillag,
mely rád kacsingat
és rád ragyog.

A csók, a csókod, az is én vagyok.
Végigálmodom az álmodat,
ölelésedben én epedek el,
csak én tudom minden kis titkodat.

A kulcs vagyok,
mely szíved rejtett zárjait kinyitja,
s a nyíl vagyok, amely sívítva
holtta sebzi vágyad madarát.

A dal vagyok, mely belőled zokog
holt mámorok tört ívén át az éjbe:
s én vagyok az a sápadtság, amit
éjjél után, ha bálból jössz haza,
rád lehel a sarki lámpa fénye.

(Pallag, Hajdúföld, 1929. március 21.)

A SZÍV

Nézted már a Szent-Anna tó vizét?
Milyen titokzatos, milyen sötét.
Semmit se látsz,
csak olykor egy-egy furcsa csillanást,
amint ezüst halak
suhannak mélységein át...

De olykor hirtelen
jön valami eltévedt sugár,
zöldes világra gyújtotta lent a mélyt,
s a mélynek vége nincs sehol, sehol...

Olyan a szív is,
mint a Szent-Anna tó titokzatos vize.
Elnézed néha: zörgő kis doboz,
furcsa, lecsukott.
Hogy mikor, nem tudod:
de néha jön egy bomlott pillanat,
kitárul a mély, olyan szörnyű mély.
hogy előtte szédülve megállsz,
s imádkozol: Miatyánk, Szerelem
szenteltesse meg a Te neved...

Nézted-e már tavaszi napsugárban
a Szent-Anna tó haragoszöld vizét?

Nézted már a kedvesed szívét?

(Hajdúföld, 1929. május 23.)

IMÁDSÁG

Szerelemisten:
Te vagy a Szentség
ezen a földön.
Szerelem-Isten:
a szívemet
Neked özröm.

Te vagy a világ
örök meséje.
A mi szerelmünknek
Te vagy az eleje,
Te vagy a vége.
Belőled indul
minden szépség.
Égő oltárod
minden reménység.
És visszatér
hozzád a Halál.
Te állsz a bölcsőnél
és a ravatalnál.

Mégis az ember
megtagad Téged.
Bocsásd meg neki,
ha ellened vétett.
Bocsásd meg neki,
hogy törpe a lelke,
hogy nem elég szent
a szerelemre.
Ha a szentséged
porig alázza
és prófétáidat röhejjel üzi
ki a világba,
bocsásd meg neki,
hogy olyan gyenge,
hogy bár szeretne,
imádni nem mer:

bocsásd meg neki,
hogy csak ember.

Szerelemisten:
Te vagy a Szentség,
Te vagy az Élet.
Ő és Én,
két kóbor táltosod,
imádunk Téged.

(Debrecen, 1929. május 23.)

NYÁR

Az alkonyat szellőuszálya lebben,
A nyárfá lombja halkan megremeg,
Zöldpázsitos, árnyékrejtő ligetben
Már nyári dalt zúgnak a csermelyek.

Akácvirágtól illatos az utca,
S a réteken virágtenger fogad,
Virágporát az alkonyatra fújta
A zöldbe omló fenyves boltozat.

A rét felett, szelíd lejtésű lankán
Búzavirág és vadpipacs terem,
Tücsök nevet a fürjek pitypalattján,
Sötét színű szomszéd vetéseken.

Az erdő felett magasan sas kereng,
Harkály kopog egy erdőszéli fán,
A mogorva tölgy némán el-elmereng
Egy mélybe-omló vadpatak szaván.

Nagymessziről harangot hord a szellő,
A tó felett zöld pára-árny lebeg,
A horizont halványlilába tetsző
S rózsákat szórnak rá a fellegek.

Mily szép a nyár hűs-illatos varázsa
Haragoszöld lombsátorok alatt,
Mikor az erdőn fákra és virágra
Halkan leszáll a rózsás alkonyat.

(Vadász újság, 1928. június 1.)

ÁBRÁND

Ma ünnepeelve szökni hagyta
fáradt foglyát a zsarnok város.
Oly csend van itt. A lelkemen
nagy béke ül: nyugodt, halálos.

Jó volna így, Valakivel
megosztani e drága csendet.
A Vetést nézni, állva, várva,
míg a halál halkan becsenget...

Virágot szednénk tarka erdőn,
juhokkal mennénk zöld mezőre,
s ha lelkünk búsabb Istent áhít:
kiballagnánk a temetőbe...

Nem vágynánk idegen babérra,
és nem rágódnánk annyi témán.
Lennénk két csöndes álmú ember,
egymást elünnepeelve némán.

Ez lenne itt a közös delta,
csitult folyóknak lassú vége.
Violaszínű nagy palást
terülne ránk: a Csend, a Béke.

(Hajdúföld, 1929. június 9.)

EST

Harang kondul az alkonyatba,
Szellő susog a lomb között,
Nyugat fele az egek alja
Bíbor ruhába öltözött.

Az alkonyat felleg-hajója
Halványkék égen átlebeg,
Kelet felől a horizontra
Havas árnyékok ködlenek.

Csillag-csókolta dombtetőkön
Langyos fuvalmak szelnek át,
Patak zengi a zöld mezőkön
Bimbó-fakasztó dallamát.

Temetőben baglyok huhognak,
A horizonton csillag ég,
És lassan végtelenbe olvad
A ködbe omló messzeség.

(Vadász újság, 1928. július 1.)

APÁM

Sötét fenyőfák. Tölgyfapad. Apám.
Feje fölött madár dalol a fán.
A vén fenyőkről rőt levél pereg,
mint homokórán a homokszemek.
Nagy hallgatás. Az árnyék nő a réten.
A margaréta felnéz rá fehérén,
fent sas kering. Lent mennyi sok virág...
Eszébe hozzák elsodort fiát.
Ki ködbe' hordja csonka életét,
de merre jár: csillag hull szerteszét...
Este lesz. A szürkületbe réved.
Nagymessziről felködlenek az évek:
fehér apácák... furcsa, halk sereg...
Csend. Csupán a rőt idő pereg...
Csak ül... csak ül... hold reszket már a fán...
távolba néz... és temet az apám.

(Vasárnap, 1928. július 7.)

MÉLY VIZEK HAJÓSA

Egy gondolán megyek az éjbe,
a gondolán nincs evező:
viszi az éj ezüst-szeszélye.
Nyárfasor. Apám a parton
fehér kendővel integet.

A túlsó parton szőke lány
piros fonalon húzza át
a gondolát: a szívemet.
Valaki penget egy gitárt,
s a vén kaján hold fölnevet:
– eredj, eredj, bolond gyerek,
az a fonál majd elszakad,
a vágymadár is elrepül,
a gondolád is elmerül,
s te ott maradsz majd egyedül,
mélyen, mélyen, kegyetlenül,
a csillagfényes víz alatt!

(Vasárnap, 1928. július 7.)

VÁROS ÉS FALU

Autók rohannak, szirénák búgnak,
üvölt a mámor:
a falu felé csöndes akácsor
ballag.

Itt cédaság, pénz-cirkuszok,
hol lelkek vérén hízik
a dölyf és az éhség.
Ott minden neszre szelíd fehérség
figyel: a templom.

Itt: bordély-gyárakban készül az ember,
az árva Istenháza fázik,
a temetőből lenéz a Halál
és hahotázik.

Ott: régi polcon régi biblia.
Levendulaillat leng a kilincsen.
A temetőben száz fűszál súgja: csitt...
... alszik az Isten.

(Hajdúföld, 1929. július 7.)

GYERTYALÁNG

*(Írta és felolvasta a hősi halált halt gazdászok
tiszteletére rendezett ünnepélyen a szerző)*

Emlékszobor. Aranylő nevek rajta:
mögöttük izzó, vérpiros csaták,
mögöttük sajgó, megtört életek:
síró gyermekek és síró anyák...

Emlékszobor... ennyi maradt csupán
belőlük, és a tűzből, mely vezette
a milliókat messze golgotákra,
és feszítette millió keresztre.

Sok régi ház hiába várja őket,
s fehér csöndjével sok fehér falu...
üzenetet nem hoz többé felőlük
fehér felhők közt a vándordaru.

Nem járnak többé esténként csodálni
kalászhullámon tékozolt csodát...
bús hazájuk elvégzett csodáit
magukkal vitték s most őrzik tovább.

Magukban őrzik. Dölyfösen, keményen,
s nem tudják, hogy a szent haza ledőlt...
Boldog halottak. Lám, mi árvában állunk
tornyosuló emléketek előtt...

Halottak napja van ma. Rejtve, lopva
a Hargitán megszólal egy harang...
a Tátráról felel reá egy másik...
zeng-bong az éj... galang...galang... galang...
ezer kicsi harang...

Az emlékezés gyertyalángja mellett
felsorakozik óriási sorba
határon innen és határon túlról
az elesettek emlék-légiója.

Sok sápadt arc. Óh Istenem, szívünkben
de messze volt a mit sem érzés vágya...

piros rózsákat mentek megcsodálni
s megérkeztek a bíboros halálba.

Ki hinné el, hogy minden név mögött
tervek izzottak és célok lobogtak,
s hogy álmódzva, mint megannyian,
vérük titkának hordozói voltak?

Küzdtek, lemondtak, aztán újra küzdtek,
vágytak, csalódtak és megint reméltek...
Ki hinné el, hogy életük rögén
ők is csak ilyen torz meséket éltek?

Ez vőlegény volt. Ajkán csókok íze,
szívében pompás báli éjszakák...
Aztán gránátok zúgták a zenét...
aztán gránátok hozták a halált...

Ez gyermek volt még. Fák suhogtak benne,
talán szerelmes sem volt még soha...
Doberdó várta. Képét most is őrzi
kopott keretben egy kopott szoba.

Ez gyermekét hagyta itt és hazáját,
hogy a hazája boldogabb legyen...!
Ő ott maradt. A lelke itt barangol
hazát keresve, völgyön és hegyen.

Nyugosznak mind. A vérüket beszívta
a kalásztermő, szomjasajkú föld.
Mögöttük összedőlt a szörnyű Babel,
s ami még nem volt, az is összedőlt.

S mily furcsa is: Halottak éjszakáján
a hősök lelke hogyha hazaszállna:
hány lenne, aki nem találna többé
széles e földön egy piciny hazára!

Szélvész üvölt a csíki hegyek ormán,
fekete fenyők zúgnak szilajon...
Hazájukat ha számon kérik egyszer,
mit fogsz felelni, győztes Trianon?

Mit fogsz felelni, ha Csaba vezérrel
a meg nem alkuvók seregbe kelnek,

csontváz vitézek, csontváz paripákon,
s egy bolond éjjel hazamenetelnek?!

Székely faluk harangja újra kondul,
a gyertyalángtól tüzet fog a Tátra...!
Magyarország... hányan mentek érted
örvénylő tűzbe és tüzes halálba...

Ismeretlen Testvér, ki messze földön
alszol, lelkében fünek és virágnak.
Te már tudod, hogy hasztalan a Törvény
amit itt fent az emberek csinálnak.

Te már tudod, sorsverte zátonyodnak
magasságos, bölcsé csitult fokán,
Te már tudod, hogy örök egy a törvény:
bűn bűnhődést hord esztendők során.

Testvér, ki alszol ismeretlen sírban,
s megbékélt arcod nem láttam soha:
álmodd tovább az elnémultak álmát,
csöndes Testvérem: halott katona.

Emlékszobor. Aranyló nevek rajta,
nevek mögött egy hallgatag világ...
Ennyi sírra hogy virágot hintsek,
határon innen nem terem virág.

Határon túl kéne virágért menni...
ha már virágot hozni nem lehet,
ismeretlen, hontalan Halottak:
nektek adom e csöndes rímeket.

(Debreceni Újság, 1929. november 3.)

ŐSZ

Valahol sárguló avarba
kacagva tépnek a szelek,
valahol elmerengnek búsan
és fényvesztetten a szemek,

egy hófehérke kis koporsót
valahol csöndesen lezárnak,
valahol lombok dalolnak
halotti dalt az alvó nyárnak.

Valahol estéenként bolyongva
bekószáljuk a könnyes utcát,
álmunkat hasztalan keressük:
ősz szelek már messze fűjták,

nótáink is – döbbenve látjuk
lombbal, madárral messze szálltak...
úgy kísérik ki, nóta nélkül
koporsóját a szőke nyárnak.

(Debreceni Újság, 1929. december 4.)

A KAKUKKOS ÓRA

I.

Kakukk, kakukk, öreg kakukkos óra,
estére jár, térjünk már nyugovóra,
a gyermekszoba álmokincse vár.
Álomkirályné és Álomkirály,
megóv a rossztól, megtanít a jóra...
Jó éjszakát, öreg kakukkos óra.

II.

Kakukk, kakukk, öreg kakukkos óra:
emlékszel még a kis csirkefogóra?...
Más lett a föld és más lett itt az ég:
emlékszel-e az álmaimra még?
De megváltozott a világ azóta...!
Mondd, mért sírok, öreg kakukkos óra?

III.

Kakukk, kakukk, öreg kakukkos óra,
estére jár, térjünk már nyugovóra,
a temetőkert békés csendje vár,
Álomkirályné és Álomkirály...

Az álom itt már nem válik valóra:
jó éjszakát, öreg kakukkos óra...

(Debreceni Újság, 1930. január 24.)

ELSŐ TAVASZI VERS

Szél jött.
A Nagyerdőnek súgott valamit,
Péterfián dalolt egy keveset,
aztán végigszaladt a korzón:
alighanem valakit keresett.

Lány ment a korzón.
Szép szőke haja
Könnyebb volt, mint a lepke lenge álma,
Diáklány volt.
Ez volt az első tavaszi délutánja.

Mellette egy legényke ballagott,
poétaféle, nótázó diák,
Szívében dal,
a lány kezében korai virág.

Mi sem kellett több a jókedvű szélnek:
beszánguldott a diákszívekbe,
kiseperzte a szürke ködöket,
az ólomlábú gondokat kiverte,
s beszórta őket tavaszi virággal.
– Hohó! – riadtak össze a szívek.
Hohó... a szél nevetve elszaladt...
Két csodálkozó szempár összenézett,
fény gyúlt:
valahol tavasz lett ezalatt.

(Debreceni Újság, 1930. március 9.)

TAVASZI LEVÉL

A lelked csupa gond,
a lelkem csupa gond,
a fák ágain is gondok lógnak:

s már hóvirágot árulnak az utcán.
Valahol már elindult a tavasz.
Éppen úgy indult el, mint régen,
mikor még álom-koronát viselt
és meselovak vontatták az égen.

Csakhogy most gyalog jön szegény,
baktatva mássza meg a hegyeket,
mese helyett munkát hoz nekem,
kabát nélküli sétákat neked,
s egy halk sóhajtást: nem kell fűteni.

A lelked csupa gond,
a lelkem csupa gond,
a fák ágain is gondok lógnak:
és hóvirágot árulnak az utcán.

(Vasárnap, 1930 április 13.)

CSAK VERS

Minden csak vers az ég alatt:
csengő rím, tűnő gondolat.

Csak vers az élet: címtelen,
ritmustalan és rímtelen.

Vers a halál: fekete-büszke,
megnyugszik, aki kibetűzte.

Vers a virág, az éj, a vágyad,
vers az öröm és vers a bánat.

Vers a szó, ha úgy tolul a szádra,
hogy a kezedet kulcsolod imára:
ritmusban ejted mindenik sorát.

És vers az is, ha néha este,
fáradtan, nyűtten, elmerengve
eszembe jut a csendes kis szobád.

(Vasárnap, 1930. március 16.)

TALÁLKOZUNK

Szó, sóhajszerű szó,
búcsúszó a búcsúzkodók ajkán:
Te vagy a legemberibb búcsúzás,
mindent ígérsz, és mégsem ígérsz semmit,
tudás is vagy, és semmit sem tudás.
Egyszerre vagy sírás és nevetés,
emlékezés és elfeledés,
akinek odavetnek –
szegény is lesz, gazdag is lesz Veled.
Szó, sóhajszerű szó:
Te vagy a meg nem sejtett örökélet.

Találkozunk – még holnap bizonyára,
ha holnap nem, majd holnaputánra,
vagy valamelyik másik délután.
Egy év után, Egy ezer év után.
De mindannyian még találkozunk.

Találkozunk – az omló föld porában.
Találkozunk – a forró napsugárban.
Találkozunk – a könnyben és a dalban.
Találkozunk – szélcsendben, zivatarban,
jó sorsban – rossz sorsban,
jó szóban – rossz szóban.

Bölcsőben. Temetőben. Tavaszi csokorban.
Ha másutt nem: Mindenség-tenger partján...
Találkozunk – ő, ezerszínű szó:
szent búcsúszó a búcsúzkodók ajkán!

(Debreceni Újság, 1930. március15.)

ENYÉM AZ ÁLMOK MESEPALOTÁJA

Nem kell az arany, nem kell a gyémánt,
enyém az álmok minden kincse:
csak legyen a két kezem akire hintse.

Nem kell a fény, a pezsgő, a pompa,
a kihűlő mámor:

enyém a szívek dobogó gondja,
enyém minden kis vágysikátor,
enyémek az elröppent sóhajok,
csókok, amik már alig-alig élnek,
enyém, enyém minden virág,
minden virág és minden ének.

Enyém az álmok mesepalotája,
enyém a tavasz csoda-zenéje,
amit szívembe belemuzsikál...
s mégis...
mégis valami kéne...
valami kéne: kedves, a szád.

(Debreceni Újság, 1930. március 28.)

SZENT A FALU

Két emberfajta él, az egyik
önmaga elől elmenekszik,
a másikhoz nem ér a láрма,
mert elrejtőzik önmagába.
Az egyik élete malom:
mindent felőrlő izgalom.
Rohan, s az élet fut vele,
pénzcsörgető kacér zene
kíséri éjjét, nappalát,
s agyába örli vad dalát.
Izzítja egyre a kohót,
és épít felhőkarcolót,
és épít büszke tornyokat,
és szédít messze ormokat
(telefon, autó, lift, vonat).
S az élet mégis elrohant:
mit ér a szikratávíró,
mit ér a tőzsde, rádió,
a gép-órjások mind mit érnek?
Az érctraverzek égig érnek,
a reklámfények égig érnek,
a villanydrótok égig érnek,

az Istenig föl mégsem érnek
s a *gyertyák* mégis *tővig égnek*.

A másik élete: falu.
Nádfedelű. Meszelt falú.
A két szeme két tiszta ablak:
reggeltől-estig nyitva vannak.

Vagy felnéznek a fényes égre,
vagy mindkettő a rétre néz le,
s körös-körül oly halk a béke
mint messzi csermelyek zenéje.

S bárhogy forogjon a világ:
a réten mindig lesz virág.
És harsoghat a dárídó,
s épülhet sok száz emelet:
itt él tovább a szeretet
és Isten jár a kert alatt.

A falu mindig megmarad,
a falu mindig egy marad:
a falu mindig szent marad!

Kolozsvár
(Magyar Nép, 1930. május 10.)

KOLOZSVÁR: 1930

Kitekintek a vonatablakon:
a régi város ismerős nagyon.
Az öreg Szamos halkan bandukol
és ballagtában régi dalt dúdol,
a Hója-szélien rügyeznek a fák,
s hiszem, mint régen: most is van virág,
az ég felettem pompás tiszta-kék,
fecskek suhannak, éppen úgy, mint rég,
a házsongárdi fák is intenek
és lepkét űz egy régi kisgyerek...

A varázs megtört. Tompán. Hirtelen.
Zakatoltunk a váltósíneken.
Az állomás állt szürkén, hidegen...

A régi város más lett: idegen.
Az utcalárma zagyva hangzavar.
A szembejövőket hiába lesem:
Ismerős arcra nem talál szemem.
Idegen szó. Idegen felirat.
Az embertömeg futkosó, riadt.
(A régi emberek tempósan jártak
s a boldogságra mégis rátaláltak!)

Lassan-lassan a temetőhöz értem.
Fák őrizték némán és sötétben.
Bent minden régi helyet sorra jártam:
– itt tanultam... itt írtam... itt leányra vártam... –
Kísért, kísért egy ismerős gyerek,
s amerre néztem: ismerős nevek...
és megtudtam, amire este lett,
hogy bár kint minden, minden elveszett,
e hely, hol mindent kis halmok takarnak,
Örök Város a bujdosó magyarnak...

Mert míg Kolozsvár utcáit bejártam,
csak egyetlenegy ismerőst találtam,
komor volt, vén volt... mondjam a nevét?
Rám emelte zörgő csontkezét:
„Tudd meg, a fecske itt hiába szálldos,
meghalt – mondta –, meghalt a régi város,
annyi maradt csupán belőle élve,
amennyi belefér
szíved egy rejtett, ócska szögletébe!”

s míg vágtattam vissza a síneken,
idegen voltam én is, idegen.

(Debreceni Újság, 1930. május 4.)

MAGYAROK DALOLNAK

Hegedűjén a magyarnak
úgy zokog a magyar nóta,
mint hogyha egy egész nemzet
eltemetett álma volna.

Akár csak a magyar rónák
szívdobbanása lenne,
olyan mindegy, hogy az öröm
vagy a bánat sír föl benne.

Mert a magyar mindig sírhat,
mert a magyar mindig árva,
akár gondol szeretőre,
akár gondol temetőre,
akár gondol a hazára.

(Debreceni újság, 1930. június 27.)

VERS A HALÁLRÓL

Bundája nincs, nincs selyemruhája,
nincsen autója, márványpalotája,
kopottan és szótlánul kísér
tova az éjszakába.

Soha se kérdez. Nem beszél sokat.
Csak néha váltunk apró csókokat,
csak néha-néha símogatja meg
a sorsomat.

Csak ölelésre nyújtja a kezét
és nem mondja ki soha a nevét,
szereti az őszi éjszakákat
és a zenét.

Szereti, ha mást ölelek olykor,
szereti, ha más is visszacsókol,
szereti, ha beszélek neki
az asszonyokról.

Néha jön egy-egy másik asszony,
álmaimat reá akasztom,
ő mosolyogva marad el
az utcasarkon.

S ha elhagynak az asszonyok,
és elhagynak a mámorok:

visszajön, szájon csókol
és mosolyog.

Bundája nincs, nincs selyemruhája,
nincsen autója, márványpalotája,
kopottan és szótlánul kísér
tova az éjszakába.

Soha se kérdez. Nem beszél sokat.
Csak néha váltunk apró csókokat,
csak néha-néha simogatja meg
a sorsomat.

(Debreceni újság, 1930. december 14.)

LÁTOGATÁS

„Október, Erdély, rőt levél a fákon,
ma jöjj velem a hervadó határon.

A dombon, hol az elmúlás tanyázgat,
mutatok majd egy régi udvarházat.”

A domboldalak bronzvörösben álltak,
kis házikók kíváncsian csodáltak.

Megérkeztünk. Az óriás fák között
a hervadás bíborba öltözött.

Rozsdás kertajtó. Sírására bent
egy vén fatörzsön felriadt a csend.

Gyomlepte út, gyomlepte rózsaaágak:
rokon-keret a néma udvarháznak.

Omló teraszán öreg vizsla ült,
csöndes sorsába mélyen elmerült.

Mikor meglátott, vígan jött felénk,
ránk csillogtatta hűséges szemét,

mint ismeretlen, bús rokon-vonást,
megérezte az összetartozást.

Szökdelt, csaholt a zárt ajtók előtt...
(a perje már a küszöbig benőtt.)

Golyó-nyomok a vén kopott falon...
– itt az ebédlő, ott meg a szalon...

– Itt gyöngéd kéz rózsát ültetett...
– Itt Fráter Lóránt hegedülgetett...

– Itt írták meg régen a Zord időt...
– Azóta mennyi régi fa kidőlt...

– Mennyi halált láttak és mennyi vért...
– s a zord idő, hej, hányszor visszatért...

– Itt is zokogtak lassú valcerek...
– itt is zsibongott víg gyereksereg...

– Az élet is egy ilyen torz mese,
– dalolva visz és te dalolsz vele,

– s egyszer mindennek el kell múlnia...
– marad a szív lakatlan kúria...

Túl emléken, túl életen, halálon,
ősz szél rezzent az őszi fákön,

és az út felől dölyfösen, keményen
csendőrszurony csillant az esti fényben.

Lehajtott fejjel bandukoltunk vissza...
döbbenve nézett ránk az öreg vizsla...

Ködben mentünk. Sírva vitt a gép,
görnyedten sírtak mind a jegenyék.

(Debreceni újság, 1931. április 12.)

ANYÁM MEG ÉN

Sok kis fekete koporsóban
sok temetetlen, szép halott vággyal:
úgy szeretnék találkozni egyszer
az anyámmal.

Rongyolt hitemmel leborítva,
valamennyit a lába elé tenném,
jaj, de nagy szótlan vallomássá fájna
a csend azon az estén.

„Anyám, anyám, túlságosan szépek,
nagyszerűek, dacosak voltak,
anyám, anyám, vedd vissza őket:
nem voltak jók ember-örömmek,
nem voltak jók, csak búnak, gondnak.”

Ő belenézne a szívembe
és könny reszketne a szemén,
aztán úgy mennénk fel az égbe:
ketten,
az anyám meg én.

(Színházi élet, 1932 július 17-23, 30. sz.)

HÁROM VERS NEKED

Teleki Izabellának

1.

Hetenként egyszer meglépi köztünk
útját a posta,
s hoz néhány betűt, amit rárajzoltál
egy papirosra.

Kósza betű, odavetett szó,
törékeny mondat.
Milyen közömbösen hordjátok át
a csókjainkat.

S mellőletek a hosszú úton
mi mindent elrabolnak.
Hangsúlyt, könnycseppet, sóhajtást, mosolyt:
árnyékait a szónak.

2.

Ha itt lennél,
arról mesélnék Néked,
hogymilyen szép az élet.

Ha megjőnnél egy estén,
szívem minden dalát
lila csokorba szedném.

De nem vagy itt, s egy lomha
felhő az ablakomra
varjómódra rászáll.

Köd kószál kint a kerten,
s oly árván leng a lelkem, –
mint dérütötte nádszál.

3.

Egy szellő jött, nyugatra induló.
Üzentem vele Néked.
Talán elér, talán átadja,
talán megérted.

Olyant küldtem vele
mit nem bír el levél.
Amit elejt a drót is
amire odaér,
és semmi hullámhosszon
nem lelni állomását:
a szívem dobbanását!

Egy szellővel
ma este-tájt
küldtem valamit Néked.

Talán elér,
talán átadja,
talán megérted...

(1932. Szamosújvári Híradó 1934.,
Magyarok Vasárnapja, 1996. július 28.)

ISTEN SÍR A BÁBELTORNYA MELLETT

(Átalakított részlet

A temető megindul című kórusműből)

Rémségektől sötét a világ.
Érzed? A vég penész-szaga ez.
Valahol most gyártják az atombombát, amely
pontot tesz e torz mondat után,
mely istenkáromlásként íródott a föld homlokára.
De várj, testvérem, ember, egy pillanatra,
még mondanom kell valamit.

Én láttalak,
Ahogy sorra jártad a Golgotákat
jelszavak színes zászlai alatt,
amíg a Golgota is belefáradt,
és Golgota maradni nem akart.

Nem tudod, hogy a jelszavak mögött
óálkodó árnyéksereg osont?
És bűnbe öltözik a gondolat
és ronggyá tépődik az eszme is,
ha ott hordod, a barikádokon?

Az embert újra felfeszíteni
kereszt épült minden útszéli fából,
és Messiásnak hirdette magát
minden kontár, aki keresztet ácsol.
A tudományok szent mágus-talárja
bűvészek olcsó köpenyévé vedlett,
mely a halált és a bűnt fabrikálta,
embersebek gyógyító írja helyett.
Minden találmány új keresztté válik,
s minden keresztnek új fájdalma van,
s minden fájdalom új vért harmatoz.
és minden új vér új Júdás-arany...
Gépfegyver, tank, gáz: mind-mind új kereszttek,
s alattuk zúg a féktelen tivornya:
a bűnök bábeltornya!

Láttalak: fekete bányamélyben.
Láttalak: a lappangó veszélyben.
Láttalak koromban, szennyben, porban,
Láttalak a kénköves pokolban,
Láttalak a lázban és a vágyban,
fojtogató (gázban,) haláltusában.
Láttalak a kínban és a jajban,
panaszban, könnyben, csókban, diadalban.
Megtört imában. Felcsattanó szóban.
Láttalak a kitépett sikolyban.

(Gyilkban,) pénzben, gépfegyverzenében,
a gyűlöletben és a szenvedésben!
Láttalak: elcsukló zokogásban!
Láttalak: az anyák fájdalmában!
Láttalak: a bús kiömlő vérben.
Láttalak: bánatban, szenvedélyben.
Láttalak: riadt gyermekszemekben.
Ökölbe szoruló férfikezekben.
A pusztulók lihegő fájdalmában!
Az éhezők utolsó imájában!
A keresztfán! S a Júdás aranyában
és a halálban.

És mindez semmi volt,
csak nőtt a Babel-torony, egyre nőtt,
fekete fellegekben magosult,
fekete éjszakában magosult,
de most figyelj: inog a torony, érzed?
Dőlni kezd, érzed?!

Hallod az éjszaka hangját?!

Jajszó! Sikoly!
Sikoly! Kiáltás!
Kiáltás! Hörgés!

Üvöltve csattanó emberi szó!
Rémek az éjszakában!
Atombomba!
Eszelős sikoly a kacagásban!
A zenében elnyúló üvöltés!
Félelem!
Vacogó fogak!
Halál!

Bábeltorony! Bábeltorony!
Inog a világ!

És Isten a Bábeltornya mellett.
Isten sír a szíveinkben, testvér,
siratja bús nagy bábelségeinket.
Hogy égbe menni tornyot építünk,
mikor az ég önmagunkban van,
csak megtalálni gyöngé a szemünk.
Csak építeni durva a kezünk
törékeny, karcsú kis toronycsodákat
békességből, jószágból, szeretetből.

Vigyázz, Testvér!
Egy elhibázott pillanat, s ledől
a Bábeltorony, amit építettél.
És romok alá temet minden eszmét.
És romok alá temeti az embert,
és tengelyéből kifordul a föld.
És nem lesz több semmi, csak sötétség,
hullaszag, őstér, vég és kezdet.
S egy síró Isten
Bábeltorony romjai felett.

(1933, kiegészítve
feltehetően 1946–48 körül)

A kéziratos költemény nagy része megegyezik A Temető megindul című kórusmű egy terjedelmes részletével. Új versrészletek beillesztése mutatja, hogy a szöveg egy a II. világháború után lejegyzett változat, ugyanakkor tematikája és látomásának intenzitása miatt első keletkezési ideje szolgált a ciklusba sorolás alapjául. A zárójeles részeket a szerkesztő illesztette be, az 1933-as nyomtatott szöveg sugalmazásával. (A szerk.)

A hontalanság útján
(Kötetektől kimaradt és kéziratok költemények
az emigrációból 1945-1990)
ÚJ SZÉKELY SIRATÓ

ÚJ SZÉKELY BALLADA

Valahol egy messzi hegyen
öregasszony megyen, megyen,
vállán batyu, kezében bot,
hajlott a dereka, hajlott,
a dereka fáradt, hajlott.

Valahol egy messzi hegyen
Édesanyám megyen, megyen,
megyen a fia elébe,
könnye hull az út kövére,
könnye hull az út kövére.

Édesanyám, jaj megálljon!
Felleg rí a láthatáron,
benne zokog egy üzenet,
hogy én haza nem mehetek,
hogy elibém ne is menjen,
hogy engemet ne is várjon,
itt halok meg idegenben,
sötét orosz pusztaságon...!

De valahol egy messzi hegyen
egy öregasszony mégis megyen,
nem hiszen a fellegeknek,
nem hiszen az üzenetnek,
nem hiszen az üzenetnek.

Fölmegy a határhegyre,
feltekint a fellegekre,
megettük az Istent látja

s belekezd egy imádságba,
egy bánatos imádságba.

És csak áll fönt, áll a hegyen,
felleg jó és felleg megyen,
imádságát mondja, mondja,
benne sajog féltő gondja...
S meglátja az egész világ:
azt az imát addig mondja,
addig mondja, míg a fiát
mégis hazaimádkozza!

ÚJ SZÉKELY SIRATÓ

Istenem, Istenem, de elhagytál engem
hontalan bujdosni messzi idegenben.
Apámot, anyámot, szép kicsi húgomat
odahagyád veszni az nagy erdők alatt,
az nagy erdők alatt. Hol halálra hagytad
szép kücsüny falumat.

Verje meg az Isten azt, ki ottan mulat!
Verje meg az Isten, átokkal lesújtsa
azt, ki tette lábát erdei útra,
arra, ki hegyen át Székelyföldre vezet!
Sorvaszd el, Úristen, átokkal a kezét,
azt, ki hozzáére apámhoz, anyámhoz,
szép leány-húgomhoz, én székely fajtámhoz!

Szép leány-húgomat rablók leszakaszták,
apámot, anyámot rabláncon most hajtják
idegen utakon, nagy hegyi utakon,
hogy én székely falum pusztába' maradjon.

Istenem, Istenem, sírva vezekelném,
ruhámat megtépném, magam megaláznám:
csak add, hogy pusztuljon földünkéről az ármány!
Nagy hegyi rablóknak, gonosz kínozóknak
hogy jöjjön halála,
szegény székelyeknek szabadulására.

Istenem, Istenem, ne nézd gyöngé voltom,
gyöngé asszony-voltom:

én árva népemet, szánd meg, Uramisten,
földönfutó sorson.

Tudom én: mi bűnünk. Árva fajtám vétke.

Pogány nagy gazoknak sima nyelvjárása,
sima nyelve után fekete korbácsa,
szegény székelőknek ez lőn pusztulása.

De ki minket egyszer mégis hazavezet,

áldd meg, Isten, azt a csodatévő kezet!

Add, hogy olyan legyen, mint a hegyi orkán:

fojtsa a szót gonosz nagy gazoknak torkán,

söpörje az földet eleitől végig,

lángoljon bosszúja föl az magos éégig,

apánkért, anyánkért, kicsi húgocskámért

megfizessen nekik tűzzel, vassal, vérrel!

Add, hogy ott lehessek én is a nagy Vezérrel!

Tíz körmömmel vájnám előtte az ösvényt,

gyöngé kis baltámmal fákat kidöntenék!

Gyöngé asszonylábam követ sebezhetnék,

gyöngé asszonyvállam sziklát mozdítana,

csak haza mehetnék!

Minden imádságom egy csokorba szedem,

Imé, Uramisten, lábad elé teszem.

Nem kell nekem semmi, bujdossak örökké,

ne legyen énnékem házam soha többé,

házam, kincsem, marhám, szerető családom:

csak otthoni földön legyen a halálom!

Csak otthoni hegyek csúcsa fölött lássam

felkelni a napot aranyos palástban,

otthoni szél fújja, otthoni fák hallják

magyari vitézek harci riadóját!

Szívesen halok meg országút árkában,

országút árkában, méges nagy vígságban:

otthoni erdőknek puha árnyékában.

Csak hunyó szememmel lássam még a ménét,

melynek büszke hátán, büszke Vezér léptet,

magyarok vezére, székelők gyulája,

kit adott az Isten

bujdosó népének vigasztalására,
s nagy gonosz gazoknak végtelen pusztulására.

KOPPÁNY LÁNYA (FEJEDELEM, A HARCNAK VÉGE VAN...)

Fejedelem, a harcnak vége van,
lakomát ülnek zsoldos papjaid.
Torozhatnak már. Koppány úr népéből
gyöngye leány, magam maradtam itt.

Nem azért jöttem hozzád, mert király vagy,
egyrangú vérből származom veled.
Bajor Gizellád bosszúját se félem,
a taliánt sem, meg a németet.

Sok vért láttam már, Gejzafia Vajk úr,
karddal kezében míg pusztult a népem,
páncélos német dülta a gyept
parancsodra s az új Isten nevében!

Az új Istennek vagyon egy fia,
azt mondják róla, hogy jó és szelíd,
fegyvert nem markolt soha keze,
hogy leölettesse önnön véreit.

A tiszta szívűeknek megbocsát,
s előtte minden álnokság ledől.
Melyik kő-bástyád rejti őt, király,
látó magyarok szemei elől?

Őhozzá jöttem el én, Koppány úr leánya,
előtte, ha kell, le is térdelek,
és úgy köszöntöm: áldás, Isten úr,
nézd, itt vagyok, hogy beszéljek veled.

Magad jöjj el, ne szolgálodat küldözd,
jöjj egyedül, ha nincs kíséreted.
Fehér lovat adunk alád, s pompázó
kíséretül az egész nemzetet.

Tekints körül: széles világod hátán
testvértelenül áll itt a magyar,
(... ..)

A vers itt még nyilvánvalóan nincs befejezve. (A szerk.)

KOVÁCS KIS ISTVÁN BALLADÁJA (NEM HIRDETTE A RÁDIÓ...)

Nem hirdette a rádió,
az újságok sem írtak róla,
hogy Kovács Kis István Újaradról
valamiként vértanú volna.
Így hát elmondom én, hadd tudják
madarak, fák és emberek:
Kovács Kis István Újaradról
vértanúságot szenvedett.

Tanúja volt egy rossz világnak
és cseppenként folyt el a vére,
amíg beváltotta az életét
boszorkánypénzre és kenyérre.
Fuvaros volt Kovács Kis István,
két lova volt s négy gyermeke.
Egy ócska szekere is volt,
fát s gabonát hordott vele.

A négy gyermeknek gúnya kellett,
kenyér és tüzelő a házhoz.
A gond s a baj naponta jött be
szegény jó Kovács Kis Istvánhoz.
Ráadásul még az is baj volt,
Hogy magyar szóra született.
Csúfolták bangyilnak, magyarnak,
s leköpték, ahol lehetett.

Egyszer aztán így szóltak hozzá:
no Pista, itt az alkalom!
Háborút csinálunk, nagyot,
s élünk utána gazdagon!
Minden románt megölünk
S aztán élhetünk szabadon.

Megrázta Pista a fejét:
a románnak is van kislefia.
Ölni bűn, gyűlölni vétek –
így tanítja a Biblia.
Majd véget ért a háború,
Aradra új urak jöttek.

Előhívták Kovács Kis István
és a vállára veregettek:
Hoztunk neked egy új világot,
örvendj hát neki, jámbor ember.
Kovács Kis István nézte őket
riadt és csodálkozó szemmel.

Engedelmet kérek szépen –
mondotta –, ez még mit sem ér.
Nem látok sehol semmi újat,
csak kevesebb lett a kenyér.
Reakciós! – mondták erre.
S Kovács Kis Istvánt megkötözték,
verték, leköpték s végül is
elhurcolták s bebörtönözték.

Azóta él bebörtönözve
és siratja négy éhes gyermeke.
Így történt Kovács Kis Istvánnal.
Hitvány egy eset ez, emberek.
Amit itt róla elmondottam,
nem valami dicső történet.
Annyi, mint egy tört lepkeszárny.
Egy jeltelen, elcsuklott élet.

De hány Kovács Kis István él ma
Aradtól nyugatra s keletre.
Nézik a változott világot
s nem lelik meg az utat benne.
Mert úttalan lett a világ,
korom lepte be és hamu,
s a gyűlölet szennye alatt
riadtan mered fel az égre
sok-sok néma vértanú.

AZ OTTHON-FA

Vén bükkfa volt, szíjas, kemény.
Úgy állt az Úristen előtt,
mint aki már sokat látott.
Sokat látott és belenőtt
viharba, télbe, küzdelembe
már évszázadokkal ezelőtt,
úgy állt az Úr színe előtt.
Valami nyugtalan viharkamasz
egy éjjelen
valahogy fél kézzel odakapott.
Az öreg jaidult egy nagyot,
megremegtek a fák és a hegyek.

Reggel, mikor vadászni mentem,
ott feküdt. Átléptem rajta.
S néhány nap múlva megjegyeztem,
hogy a fától még csak éppen
tízpercnyi gyaloglás hazáig.
Így lett otthon-fa a neve.
Forró nyárban, dermesztő télben
ha törzsét végre átléphettem,
jó meleg érzés ömlött szívemre
fárasztó gyaloglás után:
már csak tíz perc az út hazáig.

Az erdő testén borzongás fut át.

Isten, add, hogy bujdosásom
így végződjék egy szép napon:
roskadjak én is le az útra,
tettől, tudástól gazdagon,
maradjak ott nagy reményjelnek,
hogy bárki, aki haza vágyik
s átlép felettem gondtalan,
úgy mondja halkán, boldogan:
már csak tíz perc az út hazáig.

ÉPÍTŐK DALA

Szidnak, gyaláznak – mi csak dolgozunk.
Építgetjük a fundamentumot
és álmodunk föléje palotát,
erős várat, köcsipkés templomot,
melybe belefér majd egész nemzetünk,
amikor mi már régen nem leszünk.

Szerszámmal cseréltük föl a fegyvert
egy dolgos Isten hű szolgálatában,
s csak építünk, a vaksötétben is,
tikkadt napfényben, vihar záporában,
bámészkodók gúnykacaja közt,
s az apostolok szent alázatával
dacolunk egy megvadult világgal.

Mert tudjuk, hogy a roppant sírgödörben
csak népünk múltja van, jövője él,
s az élő lélekért kérges kezünkben
szikrát vet a kő meg az acél.
S épül a fal, a vár, a citadella
a meggyalázott, árva sírhalomra.

„Ne csüggedj, testvér” – suttogjuk egymásnak,
ha sért a szitok s fáj a gúnykacaj,
„elcsorgó véres verejtékünk árán
feltámad egyszer újra a magyar,
s a köre, mit leraktunk éjszaka,
fölépül hajnalra az új Haza!”

BÚCSÚ EURÓPÁTÓL

ELSŐ GALAMB

*Egy magyar asszonynak küldöm,
Amerikába.*

Ültünk a romokon és azt mondtuk: vége.
Az ember elveszett.
Gépek nyelték el s formáltak belőle
juhnyáját és sáskasereget,
uniformizált robot-hadat,
mely mindent felfalt, mindent megevett:
hitet, jóságot, békét és reményt...

Ültünk néhányan együtt, kik megmaradtunk,
romok között és lestük a napot,
hogy fölkel-e még számunkra valaha.
De kelet felől csupán a fellegek
moraja jött s dért vacogott az éj,
s patkányok rágták ki holtak szájából
a legutolsó falat kenyeret.
Amerre néztünk: véres volt a tenger
s gennyes sebektől fertőzött a föld.
Csupa gyűlölet volt az ember
s csak az volt ember, aki ölt.
Gonoszságot szolgált a tudomány,
hozsánna hirdette az embertelenséget
és minden, ami szép volt:
ledőlt, leégett.

Ültünk a romokon és azt mondtuk: vége.
Az ember elveszett.
És aztán már csak a halálra vártunk.
Forgott a föld. Szelek jöttek és mentek.
Denevérek szárnya suhogott
s hírük sem volt az embereknek.

És akkor:
egyszerre csak a vaksötéten át
kinyúlt felénk egy gyöngye női kéz.
Meglengtetett egy szál fehér virágot:
ennyi volt az egész.
De mintha bűbájos varázslat történt volna.
Emlékek támadtak föl bennünk valahol.
Zenéltek lágyan rég hallott szavak.
S felnyitotta szemét egy megcsúfolt, véres angyal
valahol a romok alatt.

És felujjongtunk, mint kiket a mélyben
elér egy titkos, drága üzenet:
Emberek vagyunk még, emberek!
Nem zúzott gépei egy bomlott-agyú kornak!
Nem tépett lomb, kit vak szelek sodornak!
Emberek vagyunk még, Isten népe!
s hiába fojtanak koromba, vérbe,
hiába dőlt le minden talmi érték:
a mi jussunkat más egekben mérték,
s van még valahol Isten, jószág, béke,
igazság, erkölcs, szeretet...
ember...!

Ó asszonyi kéz, ki végzetetlen tenger
véres hullámai fölött nyúltál felénk
testvért kereső szent egyszerűséggel,
kit első galambként viharokon át
mint szent iránytű a szíved vezérelt:
minden országok bölcs vezérei
tanulhatnának tőled szebb politikát.

Kik hasztalan keresik három éve
a forrást, melyből fölfakad a béke,
vén könyvekben kutatják, lombikokban,
elméletek varázsszerei közt,
boszorkánykonyhák, alkimista titkok
bűvös tűzében, vérben,
írott törvényben,
fegyverben és fegyvertelenségben,
csak ott nem, ahol titkos fészken ül,
mint madár, ki már röpködni vágyik:
az emberek szívében.

Áldott légy, te habfehér galamb,
ki mint a gyermek éjek poklain
szálltál felénk, rémségről mit sem tudva,
s kezéd kinyújtva
rebegted el a rég feledett jelszót: szeretet...!
Mikor már azt hittük, hogy minden elveszett
s Isten képét betemette egy összedőlt világ,
úgy nyíltál ki romok között,
mint egy fehér virág.

S előled a fagyos vak éjszaka
fekete felhők hátán toványargalt
s romok fölött, magosan egy csillag
meghirdette a hajnalt.

(1947)

A LÉLEKLÁTÓ

Kele Jánosnak, a testvér szomorú szeretetével

Úgy jár itt az emberek között,
mint ki messzi nagy hegyekről jött.

Arcán a mindentudók mosolyával
bölcs-szelíden néz szembe a világgal.
Keresztül lát álarcon, jelmezen.
Előtte minden ember meztelen.

Minden titok mélyébe belelát,
és mosolyogva mindent megbocsát.

Mert minden mögött, ami emberi,
a rejtett összefüggést keresi.

A titokzatos aranyfonalat,
mely valahol a mélységben halad,

s túl emberen és sorsokon felül
egy fenséges titokban elmerül.

Hányszor gondolta már, hogy megtalálta!
De beleveszett újra a homályba,

és nem maradt más, csak a vak zavar,
az örvény, amely sorsokat kavár,

a rontás, amely lelkeket emészt,
és bánatot lát csak és szenvedést,

és embert, hitványt, pórét, aljasat,
ki rothadást rejt rongyai alatt.

Csak nézi, nézi tehetetlenül,
míg minden bánat benne összegyűl,

s úgy áll a roppant súly alatt, hajolva,
akárha költő, vagy próféta volna.

Bajorerdő, 1947. november.
(A Szászrégeni néplap közlése alapján)

HAMBURG

Felhők fölött fekete fátylat fosztanak
fogatlan vén banyák.
Esik, esik.
Sáros külváros. Ráncos arcú házak.
Didergő fák. A nyúzott ágakon
borzolt verébraj gunnyaszt. Vén, kifakult
bádogtábla csikorog a szélben,
s egy szénnel rakott teherkocsi előtt
a sarkon sír egy gyermek.

Nem hallja senki.
Homályos ablak mögött
vacog a csend.
Füstös, ázott kővadon a város,
és a világ kietlen pusztaság, amelyben
kétezer millió emberarcú gép
tapossa siketen és vakon az életrobotot.
Ki hallaná a síró gyermeket,
e porszemnyi magányt
a nagy világmagány félelmei között?

Csak egy verébnek reszket meg a tolla,
s egy csepp lehull az ágról, mint a gyémánt,

s a sáros földön apró sebet üt.
De beleremegnek a világűr bolygói,
a hold, a nap, a csillagok,
s az elrejtőzött öreg Isten arcán
egy új barázdát vés a fájdalom,
egek és mélységek fülelnek! Angyalok
kezében valahol az idő megáll...
mert jaj, a sarkon sír egy gyermek.

De a város nem tud róla semmit.
S körül-körül a világ üres,
siket és céltalan,
mint egy szemétre lőkött ócska köpöcsésze.

BUJDOSÓK DALA

Zöld erdőben,
rengetegben,
gondesőben,
fellegekben,
hontanul
gondtanyákon,
tüsketépte
vadcsapáson
bujdosunk csak.
Kéz a kézben,
ismeretlen
vad vidéken,
s mintha árva
holló szállna,
száll dalunk
a téli éjben.

Fáj a vágyunk.
Visszavágyunk.
Visszavár a
sziklaszálunk.
Hó előttünk,
köd nyomunkban,
hazatérünk
gondolatban.

Mint a holló
téli éjben
úgy szállunk a
vágy szelében,
csak keletnek,
csak keletnek,
mindég, mindég
napkeletnek,
merre régi
otthonunknak
emlékei
integetnek.

Fészkeinktől
messze estünk.
Istenem, de
messze estünk...!
Átok-orkán
zúg felettünk,
zúg felettünk
sors viharja,
meghalunk tán
virradatra.

Meghalunk tán.
Soh'se szállunk.
Haza többé
soh'se szállunk.
Pedig szállnánk.
Haza vágyunk.
Haza hív sok
régi álmunk,
régi álmunk,
kire többé
idegenben
nem találunk.

Haza szállnánk.
Szállni vágyunk.
Szállni nem hagy
béna szárnyunk.
Gúzs szorítja.
Nyírja olló.

Gunnyasztunk csak,
mint a holló,
kinek szárnya,
béna szárnya
szállni vágyna;
s béna szárnya
véres szárnnyal
csak verdes az éjszakában.
Kéz a kézben.
Pár a párral.
Gyászmadár a
gyászmadárral.
Búsan várunk,
várva várjuk,
hogyan talán
kinő a szárnyunk
s hazatérünk
egyszer mégis,
kékre tisztul
még az ég is,
mint a holló
visszaszállunk,
véget ér a
bujdosásunk,
s régi honban,
otthonunkban
mieinkre
rátalálunk...!

Pár a párral,
csak magunkban,
tél előttünk,
köd nyomunkban,
várunk addig
türelemmel
fagy-csigázta
gondunkban;
elsiratjuk
útjainkat,
idézgetjük
múltjainkat,
szép örömet,

régi színét,
rég csók
rég ízt,
illatát
szülői kéznek,
békéjét a
békességnek...
S bús szívünk
árva hangon
társtalanul
száll az ének:

Zöld erdőben,
rengetegben,
jégesőben,
fellegekben,
tüsketépte
vadcsapáson,
hontalanul
gondtanyákon
bujdosunk csak.
Bujdosóknak
bús viharok
bút sodornak,
idegenben
fáj az útja,
tüske tépi,
ág lehúzza,
zord mezőkön
nincs hazája,
szűk neki a
más tanyája...

Béna szárnya,
véres szárnya
egyre szállna,
egyre szállna...
egyre szállna...
haza szállna...
haza szállna...

De csak gunnyaszt,
mint az árva...

száraz ágról száraz ágra...
s amíg várva
vár a nyárra,
felleg üzi,
szél cibálja...
s mint a holló,
téli holló,
úgy
vész
el
az éjszakában...

HOLLÓ, HOLLÓ, ÁRVA HOLLÓ...

Holló, holló, árva holló,
bujdosónak lenni nem jó.
Gond az inge, bú az ágya,
sóhajtás az útítársa.

Felhő, felhő, felhő, setét felhő,
hazám felől szellő se jő,
nem jön onnan üzenet se,
nyomomat a hó belepte.

Pajtásom, pajtásom, kenyeres pajtásom,
ha idekint halok meg, az a kívánságom,
fektessetek szépen a Duna vizére,
vigyen haza engem, vigyen haza végre.

TÁVOLI HEGYEK ÜZENETE (NAGY BAJOR ERDŐNEK...)

*Nagy bajor erdőnek... idegen a fája
bujdosó magyarok szomorúságára.
Idegen a fája, virág se nő benne,
mért is jöttünk, pajtás, messzi idegenbe.*

*Bár maradtunk volna otthoni erdőkön,
magyar bánatokon, sírós kesergőkön,
mert míg magyar erdőn nyargal a szél végig,*

*legalább megértjük sirató beszédit,
s feküdnénk tán halva otthoni mohákon,
legalább pihennénk, legalább aludnánk,
kenyeres pajtásom.*

Zölden remeg a nyírfa lombja,
a bajor erdőn szellő támad.
Lőpor-szagú ködök lepik
a jövőndőt és a hazámat.

Fehér itt is a nyírfa kérge,
pillangó jár a gyöngyvirághoz,
s mégis minden virág-haranggal,
áhitattal, színnel, fénnel, hanggal
a régi erdő húz magához.

A fák között ha átoson a szellő,
úgy érzem sokszor, hogy engem keres.
Távoli hegyek üzennek vele,
a Maros zúg benne s a Nemere,
s fáradt a nagy utak porától...

Elgondolom: milyen furcsa is,
vesztett csatáknak fájdalmain túl
a bajor erdő új ritmust tanul,
s ha állok benne este egymagamban,
suttogni kezd hozzám magyarul.

Bajor erdőben vándorok haladnak,
a bánatban már egynek sincs szava,
de sóhajaik ég felé röpködnek,
kendőnyi kis fehér felhőkké gyűlnek,
s jó szél szárnyán elszállnak haza.

[A vers címét adta és a szakasz-beosztást A láthatatlan lobogó című
kötetben közölt Sóhaj c. vers alapján módosította a szerkesztő. Nem
elképzeltetlen, hogy két különálló versről volt szó. Ezért jeleztük a
versrészek közti különbséget különböző betűtípussal.]

HONVÁGY

Dalszöveg – pályázatra.

Susog az erdő, szállnak a szelek,
a szelek szárnyán vándor fellegek,
keletnek szállnak, hazafelé...
Magyarország felé...

Valahol messze áll egy kicsi ház.
Csöndjére öreg diófa vigyáz.
Küszöbe vásott, fűdele vén...
úgy vágyom vissza én...

Ó régi otthon, fáj a szívem érted...
ó régi otthon, látlak-e még téged...?
Ha rád gondolok, úgy gyötör a vágy.
Olyan vagyok, mint parttól tépett csolnak,
bús őszi lomb, kit vak szelek sodornak,
mint fészket vesztett bánatos madár.
Úgy fáj, ha rád gondolok, úgy fáj...
Úgy fáj...

Kicsiny fiacskám, jól figyelj ide:
elszállunk most a széllel messzire!
Távol mezőkön, régi rónán
valaki vár reám...

Vadszőlős tornác, gémeskút... akác...!
Lágy esti fényben árva kicsi ház...!
Rozoga padján bús egyedül
egy öregasszony ül...

Ó régi otthon, fáj a szívem érted...
ó régi otthon, látlak-e még téged...?
Ha rád gondolok, úgy gyötör a vágy.
Olyan vagyok, mint parttól tépett csolnak,
bús őszi lomb, kit vak szelek sodornak,
mint fészket vesztett bánatos madár.
Úgy fáj, ha rád gondolok, úgy fáj...
Úgy fáj...

Békés kolompszó, ringó búzaföld...
Árnyas lugasban fülemüle költ...
Szelíden kondul az estharang...
Így szól: galang... galang...

Virágos rétek! Dülő út...! Patak...!
Szép öreg fűzfák a falu alatt...!
Ha dalol este a csalogány,
vártok-e még reám...?

Ó régi otthon, fáj a szívem érted...
ó régi otthon, látlak-e még téged...?
Ha rád gondolk, úgy gyötör a vágy.
Olyan vagyok, mint parttól tépett csolnak,
bús őszi lomb, kit vak szelek sodornak,
mint fészket vesztett bánatos madár.
Úgy fáj, ha rád gondolk, úgy fáj...
Úgy fáj...

Plarnhof, 1948. június 20.
(Szászrégen és vidéke, 2001. augusztus)

POGÁNY ÚJÉVI KÖSZÖNTŐ

Hej emberek! Markomban sűrű
fekete vérrel telt kupa!
Ezzel köszönt rátok egy rongyos,
világgá űzött, árva kobzos,
utolsó Koppány-unoka!

Borra nem telt. Így hát kupámat
megtöltöttem bús magyar vérrel.
Hozzátok szólok, emberek!
Héj, testvéreim, emberek
öt világrészen szerte-széjjel!

Ím alvadt vérrel telt kupámat
e rút világon végigöntöm
s magyar vér mellett, ahogy illik,
az újesztendőt ősi módra
zord táltos-szóval fölköszöntöm!

Babonát mondok, szörnyű átkot!
Vad mágiát, mely megfogán:
megátkozom azt, aki vigad!
Ki bort iszik, asszonyt ölel,
békében él és boldogan!

Mert jaj, véres nép ma az én népem!
Ordas vadak tépik a testét!
S kik elfordulnak tőle, hogy ne lássák:
átok marja ki két szemük világát
s pusztuljanak, ha gyászát elfeledték!

Méreggé változzék a bor minden pohárban
és tébolyult sikollyá a kacaj!
És szörnyű vész és halálhörgés légyen
és minden földi otthon porrá égjen.

És minden céda ember benne égjen,
ki tudni arról semmit nem akar:
hogyan miként pusztul börtönben, kínban, vérben,
egy részvétlen világ közepében,
magára hagyott népem, a magyar!

(Új Hungária, 1949. december 30.)

BÚCSÚ

Már eltűnt régen a hajó Veled
és én még mindig kendőt lengetek.

s amíg távolba réved a szemem:
arcod vonásait idézgetem.

tengerverés csapdos a partokon:
benne hangod zenéjét hallgatom.

S a szélben, mely hajamba beletép,
ott érzem még a kezed melegét.

De mindez búcsú már, tudom nagyon.
Elnyel a távol, mint egy ősvadon.

Pókok szövik be lépteid nyomát,
holnapra új lakót kap a szobád,

s előnt a hétköznapiok bús sora,
mintha nem is lettél volna soha...

Csak én állok még itt. De már ködöt
lehel a tenger árnyékod mögött,

s míg lengetem a kendőm, lengetem:
emléked lassan eltemetgetem.

1950. január
(Szászrégen és vidéke, 2001. június)

KIVÁNDORLÓK DALA

Bús vállunkon nyűtt tarisznya,
nyűtt lábunkon ócska csizma,
fel is út, le is út,
idegenbe visz az út.

Fáj szívünkben régi emlék,
bizony pajtás, haza mennénk,
de nincs hova, nincs hazánk,
se otthonunk, se anyánk.

Idegenből idegenbe,
munkahelyről munkahelyre
visz az idő, visz a szél,
gonosz idő, gonosz szél.

Gép dübörög, fejsze csattan,
otthon járunk gondolatban,
s míg hordjuk a szolga-súlyt,
fáj az élet, fáj a múlt.

De majd egyszer üt az óra,
s fölszállunk egy víg hajóra,
hohahó, szép hajó!
Vitorlája, mint a hó!
S nyűtt szívével halál szárnyán
hazatér a bujdosó.

(Wentorf, 1951)

A HONTALANSÁG ÚTJÁN (HOVÁ, URAM, HOVÁ...)

Hová, Uram, hová vezet az utunk
a hontalanság ködös éjjelén?
Fölöttünk csak egy kis csillag világít.
Tiéd, Uram, e csillag: a remény.
Bármerre menjünk,
bármerre járunk,
a csüggedés ha elfog, föltekintünk,
s e csillagról Te nézel le reánk.
Ó, fogd kezét a bujdosó magyarnak,
s ne hagyj elveszni minket, Miatyánk.

Bármerre járunk, tövisre lépünk.
Tövises úton halad a népünk,
s az útnak végét senki se látja.
Visszatérünk-e még szép hazánkba,
szabad és boldog Magyarországba?
Tudjuk, Uram, hazavezetsz még egyszer,
nem engeded hazátlan elveszni a magyart.
Nem veszhet el a hontalanság útján,
ki szabadságot és békét akart.

Mert eljön még az igazságnak napja
s fölujjong, kit ma honvágy fojtogat,
s a bujdosásunk akkor véget ér megint,
s kit ma honvágy, bős fájdalom sanyargat,
hálás örömmel Hozzád föltekint:

Amerre járunk, virágra lépünk,
s a sok hontalan mind-mind hazatér.

A vers címét adta és szakasz-beosztását módosította a szerkesztő.

A LÁTHATATLAN ZÁSZLÓ

Régóta kísér egy csodás
és láthatatlan útitárs.
Bármerre menjek, jön velem,
s én feltartom,
minduntalan meglengetem,

fölmutatom a kék egeknek,
szeleknek, fáknak, embereknek.
S amíg föltartom: nagy vagyok,
megcsodálnak a csillagok.

Csatát vesztettem,
úttalan úton, egymagam
bolyongok bús hazátalan.
Hozzám szegődött egy csodás
és láthatatlan útitárs.
Én látom csak, és az egek:
egy árva zászlót lengetek.

Csatát veszítettünk mind a ketten,
s bolyongunk ordas rengetegben,
egy embertelen, vad világban.
De addig megyünk így előre,
míg egyszer még kitűzöm büszkén
egy meghódított hegytetőre.
Ennyi maradt csak. Egy csodás
és láthatatlan útitárs.

(NE FÉLJ, MAGYAR...) (VÁZLAT)

Ne félj, magyar, az ki vagyon veled,
ezer veszély közt is bizton hazavezet,
s ha jó az óra, meghallod szavát.
Hazamegyünk! Hazamegyünk!
Ne félj, magyar, az ki vagyon velünk,
a bujdosásból majd hazamegyünk.
A bujdosásunk véget ér hamar,
s szabad lesz végre,
szabad a magyar.

BÚCSÚ EURÓPÁTÓL (ŐSZI ESŐ ÁZTATJA A CSÖNDET...)

Őszi eső áztatja a csöndet,
a tábor alszik. Csak az utcalámpa

virraszt a ködben s én. Szorongató
vak némaság borul lelkem tavára.
Ma éjjel búcsúzni kell utoljára.
Fiaim, holnap indul a hajó.

A drótsodronyos, ócska vándorágban
alusztok már. Álmodjatok csak,
fiaim, holnap indul a hajó.
Fiaim, holnap messzire megyünk,
és elmarad az öreg Európa,
mint nyűtt ruha, divatjamúlt, fakó.

Örvendjete, hogy partok integetnek
felétek: vidám, gondtalan haza,
aranyalma vár, lengő hintaló.
Fiaim, holnap indul a hajó.

Apátoknak majd megbocsássátok,
ha bús szemében megrezdül egy könnycsepp,
mikor kihull száján a búcsúszó,
s a régi partok lassan tovatűnnek –
fiaim, holnap indul a hajó.

Jaj, annyit kellene még mondani,
de fáj a nyelv és néma már a száj,
az ájult szív verése elhaló,
s a fáradt vágyak csapzott szárnya fáj –
fiaim, holnap indul a hajó.

Álmodjatok csak, majd virrasztok én.
Kárpátok orma, álmodó Maros-völgy
és drága Erdély, árva szép hazám!
Emlékezésem visszanéz, hanyatló
napom ráveti búcsúsugarát –
s holnap reggel indul a hajó.

(NEM ÁLLT A PARTON SENKI...)

Nem állt a parton senki,
kendő se lengett.
Hajónk fölött az estben
síró sirály kerengett.

Egy messzi erdő kék-fekete foltja
emléket intett még, aztán följött a hold,
és elmaradt a part és vele minden-minden,
ami volt.

KÖNNYCSEPP AZ ÓCEÁNBAN

... S mikor a ködben lassan elveszett
a legutolsó kis folt Európa:
a lelkünk mégis belereszketett.

A korlátnál egy asszony állt. A múlt
pilláira bús árnyékot vetett,
s egy csillogó könnycsepp a mélybe hullt.

Mintha tüzes ostorhegy érte volna:
megvonaglott tőle az óceán,
és fölbódült a felleget magosba.

TÖLGYFA AZ IDEGEN FÖLDÖN

TÖLGYFA AZ IDEGEN FÖLDÖN (TÖLGYFÁNAK SZÜLETTEM...)

Tölgyfának születtem,
hogy vihartól védjem a sarjadó erdőt,
hogy ágaim között fészket rakhassanak a madarak,
hogy koronám árnyékot adjon annak, aki fáradt.

De idegen vihar kitépett a földből,
Sodortak a szelek, messzire sodortak,
s valahányszor megálltak velem,
tépett gyökereimben sajgott az emlék,
mert minden erdőben volt valami,
ami emlékeztetett a régre.

Míg végre eljutottam oda,
ahol idegen volt minden,
és nem emlékeztetett semmi
arra, ami volt.
Letettek a szelek,
Hevertem ott napfényben, esőben
egy idegen új világ földjén.
Jó volt hozzám az idegen föld.
Vihar szaggatta csontjaim,
gyökerek vertek benne rendre.
Tölgyfává nőttem újra,
aminek születtem.
Ágaim közt madárfészket őrzök,
koronám árnyékot ad annak, aki fáradt.
Virágokat védek a szélről,
s vihar ha jön,
nekifeszítem törzsemet,
s védem a sarjadó erdőt
itt, ahol vagyok.
Emlékké nőtt bennem a múlt,

s idegen madarak dalát
megszokta s megszerette rendre a fülem.

Amikor megéri az idő,
s kidönt a fűrészbombázás után,
virradó tavaszra kisarjadok megint,
és sarjaim új tölgyfákká nőnek,
koronát bontani, erdőt védeni,
árnyékot adni annak, aki fáradt,
s ágaim között madarak fészkelnek megint
az örökkévaló idő végtelen láncolatában.

ELKÉSETT SZERELMESLEVÉL

Bocsásd meg, hogy csak ma írom
hozzád e rég várt levelet,
mikor az elfutott időt
már visszahozni nem lehet,
mikor lassan hajlott lett vállunk,
hajunk deres, kedvünk nehéz...
Bocsásd meg, hogy ily nagyot késett
Szinbád, a vidám tengerész.

Hajómat hullámok dobálják,
ringattak színes tengerek,
tündérek, sellők, boszorkányok
bűvöltek a vizek felett,
vihar túlkölt olykor, s vérszínű
tornádó csalta ki merész
birokra kedvem... s ment, dalolt
Szinbád, a vidám tengerész.

Nem gondolt Rád? Ki tudhatja,
mire gondol a csönd a mélyben,
míg fönt orkánok orgonálnak
és bög a szél, s a gyilkos szélben
árboc ropog, vitorla reccsen,
az élet olcsó, úr a vész...
Így élte életét bolondul
Szinbád, a vidám tengerész.

De olykor, ha leszállt az éj,
hullám pihent s a szelek álltak,
csönd volt s a csillagok feredni
korillos szűz mélységbe szálltak:
mint kit tikos varázslat vert meg,
szíve üres lett és nehéz,
s korlátnak dőlve messze nézett
Szinbád, a vidám tengerész.

S tenger fölött, idő fölött
mint halvány, messzi csillagot,
a csillagpárás éjszaka
egy álomarcot ringatott.
Az arcodat. S felzajgott távol
egy emlék, édes, mint a méz...
Rád gondolt és nagyot sóhajtott
Szinbád, az árva tengerész.

S ma vén hajómon elborongva
ím látod: Rád emlékezem.
Tépett vitorlám rongyait
búcsúkendőként lengetem.
Oly rengeteg sok, amit érzek,
s amit mondhatok, oly kevés:
Csak téged hordott szíve mélyén
Szinbád, a hűtlen tengerész.

Te voltál én, és én Te voltam.
Menekültem, s jöttél velem.
Te voltál, kedves, legelső
s a legutolsó szerelem.
S mint koldussá lett vén kalóz,
prédált kincsére visszanéz:
úgy gondol ma Rád búcsúzól
Szinbád, az öreg tengerész.

Mondják: talán még élünk egyszer,
– Ki tudhatja az igazat?
De ha így lesz, új életében
örökre melletted marad.
Vitorlát bont majd, színeset,
illatos víg szelet idéz,

s dalolva száll tengerre Véled
Szinbád, az örök tengerész.

ÖREGEDŐ SZERELMES VERS

Ó jaj, az évek telnek. Lassan szél
fújja tova hajunk sötét színeit.
A hétköznapiak körmei bevésik
arcunkba titkainak nyomát. Kiért
szívünk tegnap még izzott: ma már emlék.
Lába nyomán ködök kelnek s a ködben
az élet lassan elvész. Kedvesem,
búcsúzz el tőlem könnyen.
Látod: az alkony ott jár már a horizonton
s a fák árnyékát feketén nyújtja.
Sápadt arccal leleselkedik a hold.
Hajók búgnak a ködben, s vak szelek
időt terelnek kint a tengeren.
Eredj! Könnyet se ejts! A búcsúkendőt,
látod, én is vidáman lengetem.
Valahol Pán, az Isten, tutajon,
nádtutajon zöld fűzfasipját fújja.
Világot komponál s e furcsa dalt
hallgatja nap, hold, csillagok, hegyek,
vidám és búcsúzó szerelmesek.
Kis trilla van e dalban. Szállj tehát.
Engem maholnap elnyel már a csend,
s a csendben rád emlékszem majd, és mondom:

itt volt, de merre ment.

MAGÁNYOS MAGYAR FA (HA ARRA TÉVEDSZ EGYSZER...)

Ha arra tévedsz egyszer,
ahol én születtem,
és kopár hegytetőn
meglátsz egy görcsös, öreg tölgyfát
magányosan és dacos-konokul állni,
szembenézve viharral, faggyal, záporosóval:

suttogj el egy csöndes magyar imádságot.
Én vagyok az.
Állok magányosan.
Az erdőt kiirtották körülöttem
élelmes idegenek.
Magamban vagyok.
Fiaim elhagytak,
unokáim idegen nyelven mondanak imát,
ha mondanak még
s nem csak rikoltoznak
egy céda élet céltalan sodrában.
Hűséges hozzám holló és bagoly.
Éjszakánként denevér látogat.
S ha egy vak vihar
kidönt egy bús napon:
ne sirass meg! Nem érdemes.

Ha elmegyek, eltávozom,
s gondozni többé nem tudom:
Ki eteti meg bús kutyámat?
Ki simogatja hű macskámat?
Ki ügyel majd otthonomra?
Virágokra? Madarakra?
De tudom: ha majd fáradt kezem
Isten kezébe leteszem:
Ő elgondoz kutyát, macskát,
madarat és virágocskát.
Megtesz mindent, mit tenni kell,
s nem lesz mögöttem üres hely,
megtesz mindent, amit lehet
az örök isteni szeretet.

Mit ér a könny s mit ér az ember,
ha úgyis meg kell halni egyszer,
s elvész a szó és nem marad
csak egy tenyérnyi hely a föld alatt,
rothadó hús, szétfoszló csont:
Voltam. Éltem. Meghaltam. Pont.
Magányos magyar fa bús erdélyi dombon,
görcsös, kiszáradt, hajlott hátú cserfa,
utolsó magyar fa Erdély véres földjén,
ott áll még ma is, csatázik a viharral,

míg lassacskán lerágja az idő...
Magányos magyar fa bús erdélyi dombon:
megszakad érted a szívem...

[A vers címét adta és szakasz-beosztását módosította a szerkesztő.]

(HALÁL VÖLGYÉNEK...)

Halál völgyének árnyékában járok,
s dicsőségedet dalolom, Uram.
Nem bánt a tüske s nem riaszt az árok,
bármerre viszen csavargó utam,
magas kertjeidet megcsodálom,
s elbűvöl sok-sok zengő ligeted,
hol harmatgyöngyös, csipkerázta ágon
magadat olykor meg-meghirdeted,
vándorrigóid dallal keltenek föl
és dallal altatnak el a tücskeid,
s szelíd hírt hoznak napkeletről
békés pipádnak bolyhos füstjei.

De napkeletről olykor szelek szárnyán
tépett (.....)
s ha (.....)
Uram, olykor nem dicsérhet ajkam,
ha le is sújt miatta haragod.

(PUSKÁVAL VÁLLÁN MEGJELENT AZ ŐSZ...)

Puskával vállán megjelent az ősz.
A nyár szalad.
Nyomában széles vércsapás marad,
mely egyre terjed, míg a csúcsra ér,
s a sziklák alján elnyeli a dér.

RÍMES KÖSZÖNTŐ (KEDVES JÁNOS BÁTYÁM...)

Kedves János bátyám,
áldjon meg az Isten,
rímes levelednél
jobb orvosság nincsen!

Lám a sok vesződés
szívem ellen támadt,
morgó medve lettem,
elesett és fáradt.

A sok tudós orvos
vesztemet javasolta,
mértéket is vettek
már a koporsómra...

Hétfejű sárkányos
leveled olvasva
elszégyelltem magam,
mint a megvert kutya,

s kiugrék az ágyból:
hol a puskám, kardom?
Fegyverforgatásra
viszket már a markom!

Ebadta Csacseszku!
Székely népem átka!
Úgy török rád, mint a
hétfejű sárkányra!

Mind a hét fejedet
drótkötélre fűzöm,
s átkozott lelkedet
a pokolig üzöm!

Botlott, s most lám, mint akkor,
elesett, de fölkelt.
Szeretettel köszönt

gyógyult öcséd:
Albert.

ÚJÉVI MONDÓKA (HOLNAPUTÁN DÉLUTÁN...)

Holnapután délután
fut a kutya a nyúl után:
boldog új esztendő.
Hamarosan elmegyek.

Álljunk meg egy percre, gyerekek.
A világ vége következik.
Nem lesz többé se jó, se rossz.
Értelmét veszti a gonosz.

Öregapád jókedvére
nagyon iszunk a medvére,
s ki időt lop, életet nyer
s nyugvó ágyán jól elhever!

Nocsak, világgá ne menjünk,
világtalanul nem születünk.
Amit a világ elrontott jól,
nem veszünk még házat abból.

Öreg bicska, kutyaszar,
ettől vígad a magyar!
Szíjkarika, ostornyél,
Sokat, pajtás, ne beszélj!

Kevés beszéd, takaréknak,
bides lesz, ki szarba lép!
Ha versikémet nem kedveled,
ördög vigyen el tégedet,

eridj hát az új akolba,
likas kedvű bús pokolba!
Száz szónak is egy a vége:
eridj nénéd keservébe!

ÉBREDJ, MAGYAR!

Nemzetemet dúlta már tatár,
harácsolta török,
uralkodott fölötte osztrák,
lopta oláh, rabolta cseh.
Minden szomszédja irigyelte mégis,
mert keserű sorsa
istenfélő nemzetté kovácsolta.
Becsület, tisztesség, emberszeretet
példaképe volt egy céda
Európa közepén!

Mivé lett most?
Koldussá vált felszabadult honában,
züllött idegen eszmék napszámosa!
Megtagadva dicső őseit,
idegen rongyokba öltözve
árulja magát minden utcasarkon
dollárért, frankért, márkáért,
amit idegen gazdái odalöknek neki!
Hát magyar földön már nem maradt magyar,
ki ráncba szedné
ezt az ősi portán tobzódó
sok-száz idegent?

Ébredj magyar!
Termőfölded másoknak terem!
Gonosz irányba sodor
ez a megveszekedett új történelem!

1995. augusztus
(Magyarok Vasárnapja, 1995. október 1.)

ÉBREDJ, MAGYAR! (2. VÁLTOZAT)

Országodon kufárok osztozódnak,
rabtartóid leszármazottjai,
s kik raboltak, öltek, véredet vették,
ma mástól rabolt palotákban élnek.

Szétterelnének száz apróka pártba,
hogy szavazatod feldarabolódjon,
s egy kisebbség, fölzárkózva keményen,
uralkodhasson a többség felett.

Gyermekeid lelkéből már kiöltek
tisztességet, Istent és Hazát.
Volt kínzólegények demokráciára
tanítják ma az unokát.
Szabadságról rikácsol a lopó,
a fosztogató igazságról fecseg,
s aki kifosztott, ma igazságról kesereg.

VIGASZTALÓ LEVÉL, MAGYAROK FÖLDJÉRE

Jézus zsidó volt és zsidók voltak
kik fölszögezték a keresztre.
De Isten-voltát reánk hagyta:
emberséges emberekre.

Bár latroké ma a világ:
s annak minden rablott pénze:
sem az arany, sem az ezüst
nem váltható békességre!

Zúrzavar van ma a földön,
istentelen lopás, csalás.
De akik ezt reánk hozták:
azok számára nincs maradás!

Gonosz a gonoszság bére,
ki szemetet vet: gazt arat.
Elpusztul mind, aki hitvány,
csak a becsületes marad.

Mert a derék embert Isten őrzi
s Ő bünteti a bűnösöket!
Bár Isten malma lassan öröl,
de felőrli a szemetet!

S lesz Krisztusban békessége
annak, kinek lelke tiszta,

s mindaz, ami rossz volt s elmúlt,
nem tér többé soha vissza.

Szeretet s nem gyűlölködés,
tisztesség és nem csalás:
a magvető munkájára
ez hoz csupán jó aratást!

Tanulj ember, tanulj magyar,
az élet ma iskola!
Ki szeretetből levizsgázik,
annak lesz csak jó sora!

A hitványat, mint a pelyvát
jóféle szél tova fújja,
míg az igazat megőrzi
az Úristen akarata.

Egyszerű kis versikémet
vidd el jó szél szép hazámba,
hogy aki szavát megérti,
legyen annak vigaszára!

(Magyarok Vasárnapja, 1995. nov. 12.)

MEGVÁLTÁS

Nyögött, csikorgott a célját vesztett világ.
A gyűlölködők gyűlölködtek.
A gyilkosok gyilkoltak.
A csalók csaltak, a lopók loptak.
Bánatában elbujdosott az Isten.
Szempillantás alatt megállt a világ.
A repülőgépek ráfagytak az égre.
A vasutak elakadtak.
Gépkocsik az út sarába fagytak.
Gyűlölködők nem gyűlölködhettek.
Gyilkosok nem gyilkolhattak.
Csalók nem csalhattak, lopók nem lophattak.
Sötétségbe temetkezett
Az egész megveszekedett világ.

Aztán
Egyszerre csak
Kigyúlt valahol egy kicsike fény.
Vékonyka gyermekhang énekbe szökkent:
„Mennyből az angyal...”
S az egymagában viaskodó gyermekhangtól
Egyszerre csak visszatért az Isten!

Fölragyogott a nap.
Röpültek újra a repülőgépek.
Zakatoltak a vonatok.
Dübörögtek a gépkocsik.
De csalók nem csaltak többé,
Lopók nem loptak többé,
Gyűlölködők nem gyűlölködtek,
Gyilkolók nem gyilkoltak:
Új életre kelt egy megváltozott világ!

Visszatért medrébe
Az istenadta, istenrendelte élet!

(Magyarok Vasárnapja, 1996. május 19.)

OCTAVIAN GOGA: PETŐFIHEZ

Vergődéseim prófétája, te örök ellenfelem:
az istenek meghallák hangodat.
Halhatatlanná tették lantodat
s vérből öntött koronát viselhetsz fejedén.

Halálodon túlról hideg mosollyal hallgatod dalom,
s elítéled talán a szenvedélyek
fergetegéből szőtt keserű ének
szavát, amelyben egyéb sincs, csak fájdalom.

De várj! A halál táncát még járják idelent s az ég
kék békességét vad orkán riasztja
és könnyeimet vérré változtatva
dördülő lángkarjával engem is felragadhat még!

Majd amikor a számonkérés napján lelkem kiszáll
egy új világ felé és örökséged

feldarabolt földjébe eltemetnek,
talán akkor majd én is szelíden nézhetek reád.

Gyűlöletem nem háborgatja többé a kéklő
messzeséget,
s égi hullámon, megnyugodva, ketten
együtt bolyongunk majd a végtelenben,
s lábunk alatt mint alvó hópehely pihen majd
minden ének.

(Románból fordította: Wass Albert,
Nemzetőr, 1998. március)

A GYÖKÉR MEGMARAD

Ezerszáz esztendeje már,
hogyan hazát foglaltak őseink e földön,
s őrizték vérről, ésszel, türelemmel
ezerszáz esztendőn keresztül,
hogyan hazánk legyen az ég alatt.
Gyökerünk lenyúlt mélyre, mélyre.
egészen le, Erdély szívébe,
s a mai napig ott maradt.

Történelem viharai
csapkodták, verték ezt a földet,
megtanítottak élni, halni,
mégis magyarnak megmaradni.
Élünk ma is, ahogy lehet,
s Isten-hitünk szent erejével
magyar szívünk szeretetével
őrizzük ezt a gyökeret.

Míg Isten a mi menedékünk
és hűség minden fegyverzetünk,
addig félnünk nem szabad:
mert a gyökér, az megmarad!

Ki hűséget vet – életet arat,
és a gyökér, az megmarad!

TÖRTÉNELEM (ŐSZ VAN MEGINT...)

Ősz van megint. Odahaza
szarvasbőgéstől nyögnek a hegyek.
Negyvenöt éve már
hogy jön az ősz, s én nem vagyok Veled.

Te jó isten: hova lettek az évek?
Állunk egy helyben és az idő szalad.
Betöltém én is lám a nyolcvanat,
s Te nyugszol régen lent a föld alatt.

Egymáshoz már csak lélekháton járunk.
Lovat, otthont, hazát
tovasodort a bösz történelem,
s csak az emlékek maradnak velem.

Megyek maholnap én is,
ahová mindnyájunknak menni kell,
s az emlékek is elmennek velem.
Unokáimnak semmi se marad,
csak az üres, hideg történelem.

[* A kézirat egy utolsó, csak változatnak tűnő szakaszát elhagyta a szerkesztő.]

INTELEM!

*Percre se feledd, hogy testvéred
minden magyar, bárhol is éljen.
Összetartásban rejlik csak erő.*

A félvilágot is befuthatod,
más ember földjén, testvértelen leszel,
s elfúj a szél, mint kósza őszi lombot,
ha nemzetedről megfeledkezel!

Te bús magyar, kit száműzött hazád
s idegen zsarnok lakja otthonod:
bús sorsodért ne vádold nemzeted,
kit úgy tűnik, Isten is otthagytott.

A látszat csal. Isten ma is a régi.
Te hagytad őt el, te és a többiek,
s amíg vissza nem zarándokoltok Hozzá,
s a múlt hibáit le ne töröltek:

Magyar földön nem lesz új Magyarország,
gaz és szemét nem terem nemzetet!
S a gyűlöletet nem mossa le semmi,
csak az összetartó igaz szeretet!

A szerkesztő a vers egy töredékes változatából emelte ki a mottó szövegét.

SZÉTFOLYÓ IDŐ

(DIE ZEITEN ENTRINNEN)

(Németül írt versek 1945-1951,
magyarra fordította Billinger Edit)

(DIE ZEITEN...)

Die Zeiten entrinnen, wie schätzende Flut,
entrinnen vor unserem Leben.
Der Kahn ist lahm. Doch die Rudern sich heben,
wir rudern in flutender Glut.

Wir rudern, wir stöhnen, auf glühenden Strömen
rudern den Zeiten entgegen,
Die Wellen entgehen, und sieder entgehen,
die Wellen, die Zeiten, die schönen.

Der Kahn ist das Leben. So lahm is das Leben.
Man rudert und rudert... wohin denn?
Bei Zeiten entrinnen und weinenden Linden
stehen am Ufer sehen.

Wie man alt wird und müde. Müde und alt.
Wie die Sonne versinkt und die Gluten verwelken,
und beliben nur kleine feuchte Gesteine
vom Fluten der Zeiten, traurig und kalt.

SZÉTFOLYÓ IDŐ

Szétfoly az idő, elnyeli mohón
tétova létünk nyomát.
Méla a ladik. De csobban a lapát,
alámerül, úszunk az izzó folyón.

Hányják a bárkát a perzselő habok,
sírva üzzük a tűnő időt,

a hullámok szállnak a ladik előtt –
szállnak a vad habok, gyönyörű, szűnő napok.

A ladik a lét. Ily méla a lét.
Hajszoljuk, hajtjuk ... de vajon hova?
Az idő szétfoly, s a vízre hajolva
bús hársak nézik a ladikos ütközetét.

Ahogy fárad és öszül. Öszül és fárad.
Hogy bukik a nap és lehull a szikra,
s vissza csak millió apró vacogó szikla
marad az idő sodrából, mely utánunk árad.

(UND LANGSAM, LANGSAM...)

Und langsam, langsam ordnen sich die Rhythmen.
Leise pocht des Lebnes Herzenschlag.
Ein dünner Nebel hüllt den Todesschrecken
und den Menschen, wie er sich verbarg.

Eine leichte Hanf rührt an den Wolken, oben.
Erblicken lässt sich achon das Himmekblau.
Neue Zeit ist da, man sieht genau:
alle Gräser haben sich erhoben.

Aus dem Kahlschlag wachsen neue Sprossen.
Das Weige erneut sich immer wieder.
Unbesiegbar schafft das Jugend-Wollen
aus morschen Instrumenten neue Lieder.

Die Stadt liegt noch in Ohnmacht und in
Trümmern,
Die Menschen fristen ih Leben wie die Ratten.
Doch Gott ist da: verborgn im rauhen Schatten
bauen schon dir Traiben ihren Nester.

(ÉS LASSAN, LASSAN...)

És lassan, lassan a ritmus helyrezökken.
Az élet szívverése szelíden indul.

S a halálfélelemtől halálra döbrent
emberre néma ködfátyol borul.

Odafent könnyű kéz érinti a felhőt.
Fel-felvillannak az égkék tüzek.
Ismét lábra kapnak a zsenge füvek,
lám, előlről számoljuk az időt.

A száraz kórón friss csíra pattan.
A kihalt ugar új életet terem.
Az ifjú akarat megingathatatlan
hittel csiszol új dalt a korhadtt hangszeren.

A város még ájult romokban hever,
az ember lézeng, akár a patkány.
De érzed Istent? elrejtve vad árny
mögé galambok épülő fészke e hely.

WEIHNACHTSGEBET, 1945

Du lieber, guter Heilend Du!
Ich bitte Dich, jetzt hör mir zu.
Der kleine Huba vor Dir steht,
mit reinem Herzen zu Dir fleht!

O, gib, dass nun auf disser Welt
der wahre Frieden sich einstellt.
Segnend halte Deine Hand
über unserem Vaterland.

Vor Dir knie ich nun nieder:
gib uns unsere Heimat wieder.
Lass uns dort nach allen Mühen
unsere Lieben wiedersehen.

Auch Deinen segnen fleh ich herab
für die ganze Familie Raab.
Dieses bittet voller Andacht,
Huba von Dir zur Weihenacht!

KARÁCSONYI FOHÁSZ, 1945

Kedves jó Megváltó Atyánk!
Szépen kérlek, nézz le miránk.
Hallgasd meg a kicsi Hubát,
ki tiszta szívvel kéri Urát!

Ó add, hogy e nagyvilágon
az emberre béke szálljon.
Óvón terítsd széjjel kezed
messzi szülőházánk felett.

Térden állva esedezem:
házánk megint otthonunk legyen,
s fáradozást feledve mind
hadd lássuk meg szeretteink.

Kérlek, Uram, add áldásod,
és óvjad a Raab családot.
Áhítattal kérlek én
szent karácsony éjjelén!

SEUFZER

Mein Gott, wie läuft die Zeit!
Heute sind wir noch, morgen schin nicht mehr.
Vergangenheit und Erinnerung: alles Bleibt zurück.

Unsere Spuren verdeckt langsam
mit rotem Laub der Herbstwind.
Und wer wir waren:
weiss bald schon nicht mehr,
we von uns spricht.

SÓHAJ

Istenem, hogy fut az idő!
Ma még vagyunk, holnap már nem.
Minden visszamarad: múlt és emlék.

Nyomunkat befűjja lassan
vörös avarral az őszi szél.
S hogy kik is voltunk:

az sem tudja már,
ki rólkunk beszél.

(GRÜN BEBT DAS BIRKENLAUB)

Grün bebt das Birkenlaub
Im bayrischen Wald eine Brise geht.
Nebel mit Pulvergeruch überdecken
die Zukunft und mein Vaterland.

Weiss ist hier der Birken Rinde.
Schmettereling sucht das Maiglöckchen auf.
Und dennoch: mit allen Blütenglocken
Düften, Farben, Glanz und Stimmen
zieht mich nur doch den Heimatwald.

(ZÖLDEN REZDÜL A NYÍRFA LOMBJA)

Zölden rezdül a nyírfa lombja.
A bajor erdőn lágy szellő remeg.
Ám hazámra és jövőmre
lőporszagú ködpára pereg.

Fehér itt a nyírfa kérge.
Gyöngyvirágra lepke száll.
És mégis: az egykori virágharang,
csupa illat, ragyogó szín és hang –
szemem előtt az otthoni erdő lebeg.

(DURCH BAYRISCHE WÄLDER...)

Durch bayrische Wälder Wanderer ziehen.
Für den Kummer hat keiner mehr ein Wort.
Doch ihre Senfzer fliegen gen Himmel
und sammeln sich ald kleines weisses Volkentuch
und auf des guten Windes Flügeln flattert es der Heimat zu.

A BAJOR ERDŐN

Vándorok járnak a bajor erdön,
a búra már nincsen szavuk.
De fehér felhőronggyá gyűlik
égre szállt sóhajuk,
s a jó szél szárnyán lassan hazalebben.

A három utóbbi vers a könyv szerkesztése közben különös megvilágításba került. A kéziratos versdarabkák töredékként szerepelnek a költő által kiadott A láthatatlan lobogó c. kötetben, s ugyanakkor az általunk Távoli hegyek üzenete c. költeménynek egy-egy szakaszát alkotják. A fordítás már elkészült, mikor minderre fény derült, tanulságul ezért közöljük a szép munkákat. (A szerk.)

EGY ÖREGEMBER IMÁJA

(AN OLD MAN'S PRAYER)

(Angolul írt versek, magyarra fordította
Antal János és Gyöngyös Imre)

AN OLD MAN'S PRAYER

Father.

I know I have to go one day
for it's man's fate to die.

I am not complaining Lord,
I had a good life, full and rich and active.
But one thing, Lord, worries me much...

I know in Thy heaven

There are many mansions,

But are there also woods, and lakes, and creeks?

Dreamy clearings, where the deer comes out at sunset,

Dark, shady hollows with gently bubbling springs?

Silent hammocks, where I can hear the whip-poor-will
on moonlit nights?

And the cry of the sandhill cranes
on foggy mornings?

Father,

I don't need mansion,
streets paved with gold...

All I will need

is a small cabin somewhere in Thy woods

where family and old friends can visit me now and then...

with the dogs I used to live with

laying at my feet, in front of the fireplace,

or running in the woods while I listen to their bay,

the sweetest music a man could ever ask for...

That's all I need, oh Lord

in Thy great everlasting...

Is it much to ask?

Unusual? Excentric? Undecent? Sacrilegious perhaps?

Thou knowest my heart, of Father,
there is nothing in it but love, and love, and love...
Don't squeeze it, please, into heavenly mansions,
for walls are walls even if made of gold.
Thou hast made me, Lord, to crave the open spaces
where wind can freely roam,
shake the trees, caress the meadows gently
roar or sing whisper as it comes
to God-created nature of us all.

Lord, oh Lord who moves above this world
without ever stepping on ants or flowers,
have mercy on thy servant great Creator:
the soul Thou hast given me yearns for freedom,
don't box me up into a narrow tomb,
wasting away alone like a useless bottle
of which the juice of life ran out for good.
Let my soul quietly slip away
into the woods and live there free for ever after
where to the memories are tying me with invisible strings
to Thy woods, oh Lord, where I can find my dogs again
in shady hammocks, silent pine forests
where the whip-poor-will calls
on balmy nights and sandhill cranes wake up
the foggy morning.

Then I can say without hesitation
Without regrets: Thy will be done, oh Lord
Thy Kingdom is my goodly heritage.

Amen, amen, amen.

EGY ÖREGEMBER IMÁJA

Atyám,
tudom, hogy egy nap menni kell,
az ember sorsa ez.
Nem panaszként, Uram,
jó életem volt, tetteekben is gazdag,
csak egy dolog aggaszt, Uram...
Országodban, tudom,
hogy vannak paloták,

de vannak-e erdők, tavak, patakok?
Álomtisztások, őzek esti nyugta,
árnyas berek, hol forrás csörgedez?
Csendes függőágy, hová a fejőgép
behallik holdas éjszakákon
és a homoki darvak zsvivaja
ködös reggeleken?

Atyám,
nem kell palota,
aranyköves utca...
Csak egy kis kunyhót
adj erdőben valahol, melyben
családom s jóbarát meglátogathat néha...
melyben kutyáim lábamnál hevernek
a kandalló melegjéhez közel,
csaholásukkal futni fák között
legédesebb zene, mit ember áhít.
Ez minden, amit kérek, Uram,
a Te örökkévaló...
Túl nagy kérelmem?
Szokatlan? Különleges? Szemérmetlen?
Szentségtörő tán?

Atyám, szívembe látsz,
csak szeretet van ott, csak szeretet...
Szívem ne sajtold égi palotákba,
a fal csak fal, még színaramybol is.
Te teremtetél sóvárogni nyílt tért,
ahol szelek rohannak szabadon,
fákat ráznak, mezőket simogatnak,
süvöltenek, dalolnak és susognak
Isten-teremtményű természetünkre.

Uram, Nagy Úr, világunk mozzgatója,
virágra, ki nem lépsz s hangyára sem,
szolgádnak adj kegyelmet, nagy Teremtő:
lelkem, mit adtál, szabadságra vágyik,
szoros kriptába, kérlek, be ne zárj,
hogy sorvadozzak, mint a tört üveg,
mely életnedvét veszti el örökre.
Hadd illanjon a lelkem csendben el
a fák közé örök szabadban élni,

hová emlék köt láthatatlanul
erdődhez, hol kutyáim megtalálhatom,
a függőágyban, halk fenyők között,
hol fejőgép hallatszik balzsamos
éjjelen s homoki darvak ébresztgetik
a ködös reggelt.

Bánat s megingás nélkül mondhatom
majd akkor: ó, Uram akaratod,
mennyországod: megérdemelt örökség.

Ámen, ámen, ámen.
Fordította Gyöngyös Imre

A DAY WITHOUT YOU

A day without you
is like an empty street
which leads nowhere
under a murky smog.
Dark, ugly buildings
stare you only in the face,
and hot a soul around,
only the wind
howling through the canyons
of loneliness.

A day without you
is like a vast desert.
No grass, no flowers,
not a shrub or tree.
Only the faded sand
reaching into a dull eternity
under the heavy clouds
of an empty day.

A day without you
is like an endless night
without a single star.
The world is waiting
for the sun to rise

and turn the sad nothing
into a day of splendor!

A day without you
is a day which sinks
into the pit of time

without a splash,
like a huge black moth
flying into the night a hopeless search
for light.

EGY NAP TENÉLKÜLED

Egy nap Tenélküled,
mint üres utca
mely pizsokfelhőben
nem vezet semerre.
Sötét, rút épület
arcodba bámul,
lélek se mozdul,
csak a szél
süvít a magány
hágóján át.

Egy nap Tenélküled,
mint széles sivatag,
hol fű s virág nincs,
se bokor, se fa,
csak kopott homok,
mely öröklétbe nyúlik
és feldúlt egébe
egy méla napnak.

Egy nap Tenélküled
végtelen éji táj
csillagtalan
világa vár
bús pirkadást
átgyúrni egy nap
csodás pompáivá!

Egy nap Tenélküled
egy süllyedő nap
az idő gödrébe
hang nélkül,
mint óriási moly,
amely az éjt repdesvén
reménytelen keres fényt.
Fordította Gyöngyös Imre

AUTUMN LOVE SONG

To my dear wife Elizabeth

Give me your hand. Let's take a stroll,
and watch the sunset on the knoll.

With summer gone, and fall half-spent
we have this gentle evening left

to share the beauties of the world,
the maples' red, the birches' gold,

the memories of jobs well done:
of children raised, of troubles gone.

Yes, we had fun along the way,
troding the path from day to day,

doing sometimes some foolish things,
picking up stray dogs, homeless kids,

helping the lazy and the sly
giving, and never asking why?
Oh, there is so much to remember!
A life of love, so sweet and tender.

A life so rich! It's golden glow
warms our pathway as we go

into the sunset, hand in hand,
to meet the world around the bend

where dusk is dawn and life is new,
and we find again something to do...

Give me your hand my lady fair,
let the sunset color your hair

under the glowing autumn sky
while hand in hand, just you and!

with steps so peaceful, quiet and slow,
we stroll into this fading glow...

ŐSZI SZERELMI DAL

Drága feleségemnek, Elizabethnek

Menjünk sétálni, add kezed,
hadd lám a nap, amint lemegy.

Elmúlt a nyár s félig az ősz,
s e zsenge alkony elidőz,

gyönyöre most nekünk közös:
nyírfá arany s juhar vörös.

Munkánknak sok jó emléke van:
nevelt sarjunk mind bajtalan.

Utunkon volt elég öröm
s tapostunk sok kemény rögön,

s néha botlottunk ostobán,
könyörültünk kóbor kutyán,

segítve lustát és ravaszt,
adtunk, nem kérve vissza azt.

Ó mennyi csodás, mesés emlék:
szerető élet, édes, gyengéd.

Kéz kézben, míg a nap leszáll,
minket köszönt, de meg nem áll,

alkony, hol hajnal s élet új,
erőnk is új munkába hull.

Add hát kezed, szép asszonyom,
nap hintse színét hajadon!

S míg fenn az őszi ég követ,
kéz kézben sétálok veled!

békés léptekkel csendesen
megyünk, s az est már fénytelen.

Fordította Gyöngyös Imre

(GOOD MORNING DARLING)

Good morning darling,
rise and shine!
Don't hesitate,
you will do fine!
Just spread your wings
and have fun,
flying into the rising sun!
(This short poem
is yours, you bet!
Though I did not even write it yet...)

But now, that it's written,
have it, my dear,
and use it for
good-morning cheer!

(JÓ REGGELT, DRÁGÁM!)

Jó reggelt, drágám!
Már kelni kell!
Ne tétovázz,
ma jó leszel!
Terjeszd ki szárnyad
és légy vidám!
Felszállhatsz ám a napba tán!
(E röpke vers,
fogadd, tied,
noha még le sem írtam ezt!)

De, hogy már
végre írva lásd!

Vedd úgy, mint
korai buzdítást!

Fordította Gyöngyös Imre

I WILL BE AROUND YOU, SOMEWHERE

*To my daughter Anne
and my granddaughter Suzi*

When the day should come
that it seems I am gone:
I will be still around.
You will find me in the sunset
and the evening flight of the waterfowl.
In the call of the whippoorwill
and in the distant sound of an owl.
I will be still around
standing guard over the silence of the woods,
and over your dreams.
Any time you want to feel me near
just drive through the forest
and stop somewhere along the road.
Just listen...
in the soft rusting of the trees
you will hear me
walking with my dogs
through the everlasting
happy hinting grounds
of years gone by.
Just smile at a flower,
a butterfly,
a bird,
a blinking little star
on the edge of your horizon
while the shadows of the evening
are gently closing in around you...
Just smile
and I will be smiling back at you
from eternity.

KÖRÖTTETEK LESZEK, VALAHOL...

Anne lányomnak és Szuzi unokámnak

Ha eljön majd a nap,
hogy látszólag megyek,
még mindig itt leszek.
A napszállatban megtaláltok
vagy vízicsibe esti röptiben.
A fejőgép hívogatása
vagy messzi bagolynak a hangja idézhet.
Még mindig itt leszek,
őrt állok az erdő csöndje fölött,
őrizem álmotokat.
Ha közelemre vágyakoztok,
hajtsatok át az erdőn
és álljatok meg valahol
hallgatózni...
Fák halk neszében
hallotok majd
kutyáimmal sétálni
át az elmúlt
esztendők végtelen
vadászmezein.
Mosolygjatok hát egy virágra,
egy pillangóra,
egy madárra,
egy pislogó csillagocskára
a láthatárotoknak élén,
amíg az estnek árnya
köröttetek lassan bezárul.
Mosolygjatok
és visszamosolygok rátok
az örökkévalóságból.
Fordította Gyöngyös Imre

TREES

Pointing gently toward the sky
they will stand, long after we die.

And watch over the empty house,
Talking to winds, to birds, to clouds,

About rain, sunshine, fog and ice,
Bumblebees or butterflies.

But if a breeze should ask one day,
„Who lived down there?” They’d sigh and say:

„Some poor strangers, who come from far,
Probably from another star,

And after their days were spent
They just took off again, and went.”

Pointing gently in the sky
They will stand, long after we die.

FÁK

A fa az égre bökve, lám,
még soká halálunk után

az üres házra felügyel
s felhőkkel, széllel felesel.

Eső, nap, köd és jég a tárgy,
hallgatja lepke, méh, madár.

De, ha egy szellő kérdi majd:
„Kik éltek ott?” - választ sohajt:

„Pár szerencsétlen idegen,
ki a Tejútról van ideleenn,

s, hogy már leteltek napjaik,
egy üres házat hagytak itt!”

A fák eget mutatnak ám
még soká halálunk után.

Fordította Gyöngyös Imre

REMEMBER MY LOVE!

When clouds begin to gather
and darkness seems to close in all around you,
just remember
the sky is blue!

When the trail grows rough and murky,
with frightening shadows lurking just ahead,
remember:
I am holding your hand!

When icy silence seems to freeze your world
and all the senses fail,
remember:
God will prevail!

EMLÉKEZZ SZERELMEMRE!

Ha föléd felhők gyűlnek
És körbezár a sűrűsödő árnyék,
Emlékezz csak,
Még kék az ég!

Ha vonat közelg hörögve,
S jéghideg rémület lopakszik feléd,
Emlékezz:
Fogtuk egymás kezét!

Deres sötét, ha mindent eltakar,
S értelmed kifogy
Emlékezz:
Isten győzni fog!

(Fordította Antal János)

(FOR MY HOMELAND I WENT TO WAR)

For my homeland I went to war
Angry, disgusted, terrified.

Knowing though with stubborn faith
That God was at my side.

The war was lost. I suffered long
Hardships of many kind.
Loved ones killed, home destroyed,
Alone in an unfriendly world
I fought my lonely fight
But knowing still
That God was on my side.

Now I am old. My strength depleted
With faded hope I'm dragging on.
But still with God at my right hand
Lo, I am not alone!

Now, I am older. My hope
For my country fades,
Still with God at my
Right hand carry on
Knowing, no, I am not alone!
I and my home land are not alone!

(HADBA VONULTAM HAZÁMÉRT)

Hadba vonultam hazámért,
Düh kísért, undor, félelem.
Bárha konok hittet tudtam,
Isten ott van velem.

Vesztett harc volt. Elszenvedtem
Sokféle hosszú kint.
Ki kedves, halott, házam romban,
Az egész veszett világ
Vívott bőszen ellenem,
De mindig tudtam,
Isten ott van velem.

Öreg vagyok. Elhagy az erőm,
Hül a remény, egyre gyengül,
De Istennel jobбомon, ím!
Nem vagyok egyedül!

Egyre öregszem. Hazám
Sem remélhet már,
De Istennel a
Jobbomon kiderül,
Hogy nem, nem vagyok egyedül!
Én és hazám nem vagyunk egyedül!
(Fordította Antal János)

(YOU PROMISED ME)

You promised me
to strew my aches all over the woods
when the time comes
so I can be
the grass under your feet,
the shiny new leaf on a tree
perhaps a flower here and there
blue or red
that would catch your eyes
and bring back perhaps a lurking memory
of golden days we where still together...
And I promised you the same.
Stealing a piece of eternity,
a union everlasting
of two flowers, two blade of grass
two green leaves growing side by side
in our forest
in the forest of the God...
yes dear
in the forest of the God...
amen, so be it, for ever and ever...!

(MEGÍGÉRTED)

Megígérted,
fájdalmamat a fák közé szórod,
ha itt az idő.
Így lehetek
a talpad alatt fű,

fénylő új levél a fákon,
talán egy virág itt vagy ott,
kék vagy rőt,
hogyan figyelj rá,
s feldereng talán egy titkos kis emlék
az aranyló fényű közös múltból.
Én ugyanezt ígértem.
Elcsenek egy kis örök életet,
két virág, két lándzsás fűszál,
két egymáshoz simuló zöld levél
páros örökkévalóságát
erdőnkől,
az Úr rengetegéből,
igen, drágám,
az Úr rengetegéből,
ámen, így lesz, mindörökkön örökké!

(Fordította Antal János)